

MORAL ELECTORAL

S*I trenquem el propòsit d'abstenir-nos de tot tema de política concreta i intentem un escoli a les darreres eleccions, no és per a comentar-ne el desenllaç, com podria fer pensar l'epígraf, sinó per a exposar unes idees velles en nosaltres sobre la moralitat, o millor dit la immoralitat, de la lluita prèvia a l'emissió del vot, tal com es practica, no sols ací, sinó arreu del món democràtic, amb poques diferències, l'explicació de les quals se sol encarregar al clima.*

Creiem que fou Maura (el vell) qui digué que el període previ a les eleccions era una moratòria de la llei moral. És bastant exacte. Sense seguir mítings, llegim cada vegada les ressenyes que en donen els diaris, a què enguany s'han afegit les conferències radiades, no pas a fi i efecte d'orientar-nos (hom ho està per endavant), sinó per tal de verificar les variacions que pugui sofrir l'immoralisme de la propaganda.

Fem per endavant totes les excepcions que calguin, i volem que en calguin moltes. Però el lector que hagi tingut la mateixa paciència (se'n vol!), convindrà que, sota l'angle visual de la moral, l'espectacle és desolador. La propaganda electoral, generalment, no coneix arma prohibida. Totes les injúries, les insídies de tot estil, de les més descordades a les més enguantades, segons la cultura i el partit de l'orador, les interpretacions més malignes, les acusacions més horrenes, la malversació més gran d'enginy per a trobar tergiversacions de paraules o d'actituds que puguin donar peu a un atac canallesc, tot allò de més baix que la passió pot remenar dins la clauvegua dels mals sentiments, tot s'aboca en plena via pública, empestant l'atmosfera moral del país, durant una temporada breu per la duració, però llarga pels estralls que produeix en l'ànima del poble. I sort encara que el poble no s'hi fixa gaire!

Si voleu veure tota l'horror moral d'aquesta preparació col·lectiva del sufragi, figureu-vos només que un ciutadà, en temps normal,

etzibés a un altre des d'un lloc públic tots els dicteris i totes les insídies que són el pa de cada dia en les imminències d'eleccions. Amb quina rapidesa no li ofegaria la veu la indignació pública! O suposeu, per contra, que tot l'enginy despès a afuar arguments i a esmolat sagetes feridores s'esmercés en l'avanç de la ciència o en el bon govern del país. Malaguanyada activitat gastada per fer mal!

Perquè, tot i ésser molt greu el que hem dit, hi ha un altre aspecte que potser encara ho és més. És el sabotatge del seny de l'elector. Fora d'aquells qui voten disciplinadament un partit, que són els menys (al nostre país, afortunadament, cada dia són més), tots els altres, que són els qui determinen les victòries, voten, no pas per convicció, sinó per suggestió de la cridòria, per atabalament, per emportament d'una passió que sol ésser negativa. Molts ciutadans, verament de segona classe, voten contra un altre.

L'art de l'electorer de míting no consisteix a exposar un programa de govern, uns principis doctrinals, uns mètodes pràctics, amb una explicació raonada que faci reflexionar. Consisteix a trobar armes llançívols, tant se val si legítimes com il·legítimes, per ferir l'adversari al cor i fer-lo odiós a l'auditori. Recordeu: és pràctica de tots els mítings fer l'examen de les candidatures contràries i acabar amb la recomanació de l'única bona, la pròpia. No sols el conjunt, sinó les sengles peces de la primera part solen ésser molt més extenses i sobretot molt més abrandades que la segona. Com per una mena d'instint, l'orador sap que és més fàcil, en el poc temps de què disposa, d'excitar un odi, dos odis, tres odis, que un amor en el cor dels infeliços sotmesos a la seva cirurgia mental col·lectiva.

Així, el problema es redueix, per molts, a congriar males passions, a encendre foguerades de rancúnia en el poble. El qui reeixirà a embriagar la multitud d'aquest alcohol demagògic, el més infla-mable de tots, serà el qui s'endurà la victòria. Tothom sap que no inventem.

I bé, ¿caldrà dir que això no són eleccions, sinó campionats de violència, la cosa més oposada possible a la serena llibertat que és condició indispensable de tota elecció garantida? Elegir és deliberar reposadament amb juí sever i sobirà, amb inhibició passional completa, entre diversos mitjans d'aconseguir un fi, i decidir per motius estrictament racionals. Sabríeu dir-nos quin tant per cent vota així?

Doncs mentre no es votarà així, almenys com a regla, no podrem parlar de democràcia. La democràcia, no la porta un canvi de forma

de govern, sinó una educació severa que quasi sempre exigeix el pas d'algunes generacions. Sols així es forma un poble, un demos. El que fan ara molts no és formar un poble (que ja el començàvem a tenir i, ajudant Déu, hi tornarem) sinó a convertir el poble en vulgar. I el vulgar no ha de tenir vot, perquè no pot tenir ciutadania. Convertir la democràcia en vulgocràcia és el pitjor atac que es pot fer a la República.

Però com que una crítica simplement negativa és una cosa coixa, ens permetrem d'exposar una fantasia. Interinament, mentre no tinguem un poble, suspendríem durant els quinze dies anteriors a les eleccions tota publicació, tota reunió pública i tot encartellament de parets. Cada partit publicaria la seva candidatura i el seu programa, compost únicament d'afirmacions doctrinals, de reformes a implantar, de sistemes a seguir, d'institucions a fundar, etc. Cap crítica que no fos documental pura i ben avalada. Per tota propaganda oral, permetríem que durant aquests quinze dies, els partits disposessin successivament d'una hora diària de radiodifusió per a explicar el programa respectiu, amb prohibició absoluta (aquí sí) d'atacar ningú. Els parlaments haurien d'ésser escrits per endavant i revisats per l'autoritat, per tal de llevar-ne tot atac i tota grolleria.

I després, amb el cap ben serè, amb el judici ben reflexiu i madurat en quinze dies d'exercicis de ciutadania, a votar.

Podeu estar ben segurs que els resultats serien molt diferents dels d'ara. Una prova en tenim en el fet que aquells partits que menys s'aparten d'aquest criteri constructiu són els qui creixen d'una manera vital, ço és, lenta, sense experimentar salts bruscos en llur votació, senyal inequívoc de maduresa reflexiva i de democràcia autèntica, si n'hi ha, en les multituds que els segueixen.

LA LOGICA I ELS FETS CONTRA L'ESCOLA UNICA I LAICA

SEGONA PART ⁽¹⁾

DOCTRINA I SOLUCIONS ADIENTS A LA JUSTICIA, A LA DEMOCRACIA I A LA LLIBERTAT

EL que anem a proposar no és altra cosa que la conseqüència dels antecedents exposats en els capítols que precedeixen. Una mena de conclusions.

Ho diguérem inicialment i ens plau de ratificar-ho. Si l'escola única i laica tingués, si realment té alguna faceta que s'avingui amb la justícia, amb la democràcia, amb la llibertat i amb el progrés, nosaltres l'acceptem volenterosament, negligint-ne la procedència.

XI

EL SENTIMENT DE JUSTICIA

És que voldríem la justícia per companyona nostra inseparable i que ho fos també de tots els creients, per imperatiu absolut de consciència.

La justícia, que per a ésser-ho s'ha de conformar amb la naturalesa i fi temporal i etern de l'home, és la que assenyala al problema concret del nostre estudi—com a tots els problemes humans—les normes segures de la seva solució, a desgrat de tots els sectarismes i de tota teorització que aquests inspirin, torturadors, per això mateix, de l'“humanisme” que pregonen i de la societat que pretenen regir arbitràriament.

I la naturalesa i el fi de l'home, anteriors i superiors a l'Estat que voldria plasmar-los a la seva imatge i semblança, repeteixen als teo-

¹ Vegin-se els fascicles 92, 93 i 94 d'aquesta revista.

ritzants cesaristes de tots els temps que l'espiritualitat i la immortalitat de l'ànima humana no pot ésser closa en l'estretor d'una concepció materialista, ni el seu fi rebaixat a la categoria d'engranatge estatal, manejat barroerament per una mà despòtica, no pas més noble ni més digna que la del més humil ciutadà.

La justícia diu a la societat i a les organitzacions polítiques que són servidores de la naturalesa i del fi de l'home, al qual deuen ajudar i perfeccionar, no pas creadores de la seva existència, definidores d'aquella naturalesa i acaparadores del seu fi.

Allò que és primer i essencial, doncs, en el problema que escatim, el de la formació intel·lectual i moral de l'home, és el respecte a la seva naturalesa i al fi temporal i etern; i més que respecte, adjectori per al seu coneixement i consecució. L'eix de tots els sistemes escolars ha d'ésser aquest, i no pot ésser altre, si l'home no es vol negar a si mateix i consentir en un destí que, no essent-li natural, el submergeixi en les convulsions d'un retorçament mai finidor.

Totes les teories i sistemes que s'orientin a perfeccionar el coneixement de la naturalesa i facilitar la consecució del fi de cada home, de cada infant i de tots els infants, seran dignes d'atenció i estudi. Tots aquells que, per contra, tirin a mantenir l'infant en la ignorància de la seva naturalesa personal i a entrebancar el seu fi suprem, són apriorísticament refusables, com atemptatoris a la noblesa i autonomia individual.

Per a les multituds simplistes, resulta dissortadament més albiradora la disfresa dels nostres jacobins, que la finalitat envilidora que coven dintre. Poc s'adonen del vampirisme estatal que vol absorbir la personalitat humana, en declarar-se creadora del dret i plasmadora de l'home en la seva intel·ligència i en el seu cor; i contràriament, la majoria ho legitima, emmetzinada pels gasos asfixiants d'una *sectarisme* sense escrúpols, que presenta el *catolicisme* com a fautor de totes les malvestats polítiques i de totes les injustícies socials.

Per això no és balder de repetir ací el que hem dit sempre. Nosaltres no hem de defensar res mal fet, en qualsevol temps que sigui, encara que estigués respallat amb el nom catòlic. El catolicisme no és, no pot ésser emparador de cap injustícia. Si porta el seu nom, és abusant-ne; els excessos són fills de la imperfecció humana, de la fallida original. Cal repetir com Minguíjon, en parlar dels abusos de la Inquisició. "Defenseu-los vosaltres, que són vostres", referint-se als cesaristes que empraren aquella per a finalitats políti-

ques. Deplorem sempre, curem de rectificar qualsevol injustícia comesa en nom o a l'empar de la nostra santa religió, però mai no defensem allò que no és defensable. No vulguem confondre el cristianisme amb la malícia, amb la flaqueza humana, que ell no ens ha llevat, encara que hagi perfeccionat i elevat la nostra natura.

Espanya, i sobretot Catalunya, és de segles que no ha estat governada en catòlic, baldament es nomenessin catòlics—i ho fossin, potser, en el fur intern—alguns governants; que no ho poden ésser pas de catòlics el cesarisme, ni els sistemes que recolzaren en els principis enciclopedistes, revolucionaris i econòmico-liberals, generadors del proletariat, opressors i expoliadors impenitents de l'Església, per bé que aquesta hi hagi conviscut, com conviu sempre amb totes les formes de govern, com vol conviure—fou amatent a manifestar-ho per mitjà de la Nunciatura i la Jerarquia espanyola—amb el sistema actual, indiferent com es troba davant totes les formes de govern.

I aquesta actitud de l'Església, volem que sigui també la nostra, per damunt de tot allò que és accidental i mudable, de tot allò que Lleó XIII titulava "piccole cose"; amb l'esperança que la passió i la violència, que no dura, faran pas a la serenor i al patriotisme de tots els ciutadans, davant els postulats de la justícia.

Serem col·laboradors

Per això, des d'ara, tot i essent inconformistes en allò que és vexador de la fe i de la justícia, i amb l'anhel d'esmenar-ho; sentint el deure d'ésser els millors patriotes, ens declarem intervencionistes, amb l'anhel d'estudiar serenament els elements de justícia i de progrés que puguin tenir els projectes dels nostres adversaris i d'ajudar a llur realització.

Ja ho sabem—com diu Castelnau—que per a col·laborar calen dos, i que serà irrealitzable la nostra col·laboració, si és rebutjada, com risca de ser-ho, en aquesta hora passional; però també sabem que aquesta fòbia passarà, i mentrestant, emparats en l'exemple irrefusable del nostre gran Pontífex Pius XI—com remarca el P. Merklen—servarem l'*esperit* de la col·laboració, mentre se'ns n'interdeixi el *fet*, amatents, però, a realitzar-lo tant bon punt s'obri una escletxa que la faci practicable, per poc que sigui. La Història és massa al·liconadora perquè poguem negligir aquella lamentació recordada de poc (1932), per vint-i-cinc professors catòlics—congregacionistes molts d'ells— de la República veïna: "Cinquanta anys d'experièn-

cia política ens han demostrat que. totes les reformes fetes sense nosaltres han estat dictades contra nosaltres”.

La tesi i el possibilisme

No cal dir que servarem sempre en l'esperit la integritat essencial de la nostra tesi, però davant les eventualitats de la política, mai no abandonarem la partida, per bé que no puguem fer triomfar el nostre programa totalitari. Restarem en la palestra, amb l'intent de salvar el que es pugui dels principis informadors del nostre ideari, per migrat que sembli, i encara que fóssim totalment vençuts. El compliment del deure mai no ha estat vinculat a l'èxit de l'esforç.

Al cap i a la fi, és la pràctica constant de l'Església, àdhuc amb els règims més antihumans i sectaris—Rússia i els països d'infidels en són bell exemple—, pensant tothora que per poc que triomfi la veritat i la justícia, triomfa quelcom de cristià i de diví.

Perdonem a la bestreta tot integrisme verbalista, que avui o demà vulgui escometre el nostre actuar, amb qualsevol mena de crítiques i supòsits intencionals, si no van orientats a esmenar cristianament possibles desviacions tàctiques o doctrinàries, que preferiríem que ens fossin advertides per l'autoritat adequada.

I fets aquests advertiments, posant per guiatge el ganfaró de la justícia, anem a concretar el nostre punt de mira teòric i possibilista, davant els problemes essencials que plantegen els postulats i els fets de l'escola única i laica.

XII

DEMOCRATITZACIO

L'escola i tots els sistemes que s'enginyin van destinats—mateix que la societat i l'Estat—a l'adjutori i a la perfecció de *l'individu*; són *mitjans* per a aquest. Tot allò que es projecti cap a invertir aquest ordre, convertint la societat, l'Estat, en *fi* de si mateixos, i l'home, l'individu, en *mitjà* per a la societat, per a l'Estat, haurà d'ésser antihumà per força, atemptador a la naturalesa i al fi de cada home en *concret*, ser *objectiu* anterior, superior i sobrevivent a les *abstraccions* estatals.

Concretant-nos a l'escola, ja hem dit suara que la seva funció

de justícia essencial està en respectar la naturalesa i fi de l'home, i respectant-los, fer-los conèixer íntimament, per tal de perfeccionar l'una i l'altra i ésser adjutori per a la més perfecta consecució del fi temporal i etern de cadascú en particular.

Essent tots els homes iguals en naturalesa i destinació, el nostre sentit democràtic ens diu que tots tenen dret a conèixer íntimament aquella i obtenir tots els mitjans essencials que ajudin a la consecució dels susdits fins temporal i etern. Concretament: *tots* els homes tenen dret a la cultura i a l'educació. No ha d'ésser una mercaderia que compri el diner.

La justícia escolar reclama la desaparició de castes, davant la riquesa, davant el privilegi, però també davant la consciència religiosa i davant els partits governants. Mai no serà cap dret natural la fortuna, ni l'aristocràcia, ni l'anticatolicisme, ni l'enrolament al partit dominant, que demà pot ésser vençut. Ni la casta entre rics i pobres, ni entre creients i no creients, ni entre els partidaris del govern i els de l'oposició.

Tots els estaments, per humils que siguin, tenen els mateixos drets a la cultura. El nostre sentit democràtic ens fa cobejar un sistema que no estableixi diferenciacions d'escola, basades primàriament en diversitats econòmiques o de classe.

L'ensenyar i educar els fills és deure dels pares, que l'Estat pot impulsar. Tots els infants, doncs, han d'assistir a l'escola primària—oidà que fos la paterna—a l'edat i durant els anys que un pla racional assenyali, d'acord amb les exigències d'una cultura mínima, segons el problema bàsic lligat al fi essencial de l'escola i dels que plantegi l'organització cívica de cada època.

Les necessitats econòmiques, vinculades a l'aprenentatge d'un ofici, reclamen l'existència i difusió d'escoles tècniques per a totes les professions, concordants amb la preparació i exercici de cada una d'elles, respecte a l'edat, hores de treball, desplaçament i possibilitats econòmiques dels respectius alumnes.

L'accés a les anomenades professions liberals, o carreres, ha d'ésser obert a tots els estaments.

Cal salvar en forma racional i equitativa els obstacles econòmics que s'oposen o entrebanquen la plena formació primària, tècnica i superior dels estaments poc afortunats.

Cal bandejar la tendència a suposar que les carreres són professions de privilegi. Cada home ha estat creat per a una finalitat individual concreta—a més de la general, anexa a la naturalesa hu-

mana—per a cooperar així, amb la màxima eficàcia, a l'harmonia prefixada per Déu, i a la solidaritat i progrés social. Assoliríem la perfecció, si arribéssim a escorcollar en cada home la manera d'assolir aquella finalitat individual, adscriuint-lo a la funció, a la professió més adient a ella, que seria, per això mateix, la més conforme a les seves facultats.

Així nosaltres som teòricament partidaris de la selecció d'aptituds. Com sigui, però, que han fallat, fins ara, tots els sistemes ideats, cal substituir-la provisòriament per una prova de suficiència, sense limitacions d'edat. L'Escola d'Orientació Professional, nascuda amb la Mancomunitat de Catalunya, podria intensificar, ampliar i perfeccionar la seva funció, amb les ensenyances de l'experiència adquirida en aquesta i altres institucions serioses.

La tendència general a "declasser" els estaments, sense tenir en compte la capacitat i aptituds, comporta greus perjudicis individuals i socials. Oposant-se a l'ideal igualitari, que tant es predica, hom té per humiliants les professions manuals, quan aquell ideal, concordant amb les teories cristianes del treball, comporta l'ennobliment igualitari de totes les professions, elevades, altrament, per la preparació tècnica de cada una.

És clar que aquella tendència es respatlla fortament en les dificultats econòmiques de les susdites ocupacions manuals, però, la hipersaturació de les carreres o professions liberals, derivada de la pròpia orientació a tal desplaçament, crea la classe dels senyorets intel·lectuals inadaptats, els quals, mancats d'ocupació adient, regolfen de nou cap a les mateixes professions manuals, que els pares llurs els havien fet repudiar. Alemanya en forneix una lliçó aplaudidora.

Mentrestant, els estaments dedicats a professions manuals no s'adonen que aquest constant desplaçar-se cap a les carreres produeix la seva depauperació intel·lectual, l'"écrémage" que, si continua, acabarà arrencant-los totalment les capacitats directives, la "élite" defensora dels seus drets i ennoblidora de l'estament, el qual riscaria de baixar de nou els graons de l'esclavitud.

Si, per altra banda, treballem paral·lelament—com és el nostre deure—perquè la justícia social elevi la posició econòmica dels repetits estaments manuals, haurem eliminat l'esquer més enllaminador del desplaçament que tots lamentem.

XIII

ASPECTE ECONOMIC

La democratització de l'ensenyament planteja—com s'ha iniciat ja en altre lloc—un problema econòmic annex, vinculat alhora amb el de la llibertat o de l'opressió intel·lectual.

La bandera de la gratuïtat, amb les barres del monopoli, alçada per les nostres esquerres, ha produït un engrescament insà en les multituds, que no veuen el parany que posa a la seva dignitat, llibertat i independència espiritual.

La gratuïtat *imposada*—i encara que no ho sigui—comporta una humiliació i un atac a la llibertat. Els pares que l'han d'acceptar, accepten paral·lelament, de grat o per força, l'escola i el mestre que la gratuïtat els imposa, tant si repugna com no a la seva consciència; tant si el mestre és apte, moral i actiu, com si és inepte, immoral o mandrós. La consciència i la cultura en pateixen sovint—i ho diem en sentit amplíssim, tant de les escoles oficials com de les lliures.

La teoria de gratuïtat, que ara priva, que és la junyida al monopoli d'Estat, és encara més envilidora, perquè, *bàsicament*, tendeix a *imposar* un contra-dogma, un mestre i una cultura mecanitzada, torturant la llibertat, la dignitat i la consciència.

La impotència per a superar els pressupostos culturals, la reculada que, per contra, imposa la realitat econòmica—segons resta provat—ha de retopar en la cultura que ja en pateix.

La gratuïtat estatal, portada a l'ensenyament secundari i superior—reclamada per altra banda, si ha de concordar amb la teoria en què s'apuntala—a més de superar totes les possibilitats financeres i fent-se també aquella il·lusòria per al contribuent, torna en perjudici dels mateixos pares i alumnes, culturalment, moral i econòmic, com declaren els mateixos professors i demostra M. Paul de Chasagnade-Belmin, en el raport presentat a la C. N. C. al novembre de 1931.

Altrament, per ara i tant no sigui corregit l'actual desnivell econòmico-social, la gratuïtat imposada representa una injustícia, una posició de privilegi per als benestants, que s'aprofitarien dels avantatges de l'ensenyament gratuït, que no necessiten, i els cabals que ara esmercen en l'ensenyança dels seus fills els destinarien a superar la cultura que se'ls donaria de franc.

L'Estat té damunt l'ensenyament les mateixes funcions tutelars del dret i la supletòria de la insuficiència familiar i social que té en altres aspectes, no pas la missió directa i essencial d'ensenyar i educar, que pertoca als pares, com ho justifiquen tots els pobles en què regeix un principi de llibertat escolar.

D'acord amb aquest principi, la solució més adient a la democràcia, llibertat i dignitat humana i familiar, és el de l'escola lliure. Estudiada aquesta en relació amb l'economia estatal, alhora que desgrava extraordinàriament les finances públiques—s'ha vist com resulta més barata que la oficial—fa més viable la justícia escolar.

Creiem que l'ensenyament hauria d'ésser lliure, imposant-se només el de l'Estat on no abastés el primer.

En l'oficial i en el lliure, voldríem que desapareguessin les escoles totalment gratuïtes, el significat pejoratiu de les quals n'allunya els benestants i fins la menestralia, sobretot si no són directament congregacionistes. La gratuïtat absoluta, significa almoïna, interdeix la crítica i fins la llibertat paterna i comporta sovint professors ineptes o mandrosos, emparats en la mateixa gratuïtat.

L'ideal escolar seria que en l'ensenyament primari, oficial i lliure, contra la gratuïtat imperés la cooperació econòmica dels pares proporcional a llur posició econòmica i que tots, absolutament tots, tinguessin els mitjans necessaris per a fer-ho. Mentre això no sia realitzable, encara voldríem que fins els pares més necessitosos cooperessin, per poc que fos, per tal de poder triar lliurement l'escola dels seus fills, encara que les corporacions públiques i privades suplissin, en forma que no resultés almoïna individual, el que faltés a la cooperació familiar.

Dintre la imperfecció de les institucions humanes, allò que més s'acosta a la nostra tesi és el sistema de repartiment econòmicoproporcional a totes les escoles privades, en relació al nombre d'alumnes de cada una, com s'esdevé a Holanda, Bèlgica, Anglaterra, Xile i mants Estats de Nordamèrica. Cal advertir que en les darres eleccions belgues (27 novembre 1932) ha estat el programa de lluita entre catòlics d'una banda i socialistes i liberals d'altra. Llur resultat fa esperar que no serà modificada la llei actual.

Resta provat al capítol X com l'ensenyament privat resulta més econòmic que l'oficial per al mateix Estat, on aquest és proporcionalista.

I com l'escola lliure, sigui la que sigui, desgrava extraordinàriament les finances públiques i exerceix una funció cultural i educado-

ra que l'Estat sol no pot assolir, resulta justíssima i d'allò més equitativa la cooperació d'aquest a les susdites escoles. ¿Per què no ha de practicar-se, doncs, el repartiment proporcional a l'ensenyança privada i congregacionista, en lloc d'entrebancar-la i interdir-la veient que l'Estat no abastarà a suplir la funció i eficàcia d'aquella, i en allò que arribi serà sempre amb greu perjudici de les finances i una càrrega insuportable per al contribuent?

Només una finalitat sectària o abassegadora, de l'esquerra o de la dreta, pot rebutjar aquestes solucions.

En l'ensenyament secundari i superior, la gratuïtat *absoluta*, proclamada també pels nostres governants—i que tanmateix s'imposa si l'Estat vol mantenir el monopoli—, a més de resultar impossible, mena a una regressió cultural i a un desplaçament destructiu. Practicada a França (només al sisè curs i part del cinquè) ha demostrat als professors de liceus i classes preparatòries, i així ho declaren, que l'aglomeració perjudica la cultura, la moralitat i l'avenç dels capacitats, no beneficiant tampoc els estaments que senten la pruija del "déclassement". Per la seva part, el Ministre, davant les dificultats econòmiques, ha donat consells per a descongestionar.

Sentint nosaltres íntimament el dret de tots a les professions lliberals, en la forma i mesura exposada en parlar de la democratització, entenem que el més adient a la llibertat i a la dignitat humana, és, ara com ara, no la gratuïtat absoluta, amb les injustícies i desavantatges que comporta, sinó el sistema de beques o borses, ampliat fins on sia possible i mai limitat a una casta, encara que sigui la dominant, sinó repartides directament als pares, per tal que aquests puguin triar el centre que més s'adapti a la seva consciència i a la confiança educativa i cultural, sistema anglès.

El dret a subsidis no pot anar vinculat a una fe, a una secta, ni a un partit. Hi ha d'haver igualtat entre totes les famílies que en tinguin necessitat. Per a entendre-ho—nota Chasagnade—no cal ésser cristià, basta ésser just.

XIV

DAVANT L'ESCOLA ÚNICA.—ELS PROBLEMES DE CONSCIÈNCIA I DE LLIBERTAT

A

Escola única

És balder d repetir ací el que resta exposat en el capítol III. Entesa l'escola única com unificació sistematitzada de tot l'ensenyament, del primari al superior, sense solució de continuïtat, agermanada al sentit democràtic de la igualtat de drets a la instrucció i accés a les facultats superiors, segons la capacitat i aptitud, mitjançant una selecció racionalment viable i justa, prescindint de la posició econòmica i social de cada un, unida a la confessionalitat i a la coexistència de l'escola lliure, tindrà sempre les nostres simpaties. Entesa com a sinònim de monopoli, i encara sectari, la rebutgem en nom de la llibertat, de la consciència, de la cultura, de la pedagogia i de la mateixa funció directa i primordial de l'Estat.

Allò que hom posa com essencial de l'escola única, és a dir, el monopoli i el sectarisme, *única* raó que comporta la seva defensa. aferrissada, no té res a veure amb el que la fa acceptable, perquè és anex a la democràcia, a la cultura, al progrés i a la justícia escolar, la qual adhesió tenim manifestada a bastament.

La unificació, millor dit, la sistematització de tot l'ensenyament, del primari al superior, sense solució de continuïtat, és un problema pedagògic que no té contradictors, si no és respecte a les falles que puguin presentar l'amplitud o concreció del sistema que hom adopti, i a la forma de donar-li vitalitat escolar.

La unitat dels textos ha estat refusada al primer intent d'imposició. Repugnava a la dignitat del mestre i a les característiques psicològiques i temperamentals dels alumnes.

Encara la unitat de programes resulta massa restringida. S'oposa a la llibertat dels diversos sistemes educatius i culturals.

Un sistema empíric de disciplines científiques, articulat amb l'ensenyament secundari i superior, però alhora suficient per a aquells que no passaran del primari, és cosa racional. Més que un programa per a cada disciplina, és adient un índex de coneixements mínims per a cada grau, sense caure en l'abús del detallisme i del constant augment d'assignatures i coneixements, de què han patit i se n'han

corregit alguns Estats que s'havien enamorat d'un concepte massa rigid de l'unitarisme.

Selecció.—Ella representa la primera falla de l'escola única, en el seu sentit d'igualtat absoluta en tots els infants; per tal com la idea de selecció és sinònima de destriament, de classificació, que no poden existir sense diferenciacions. Teòricament, s'avé en absolut amb la nostra idea individualitzadora, de finalitats concretes amb les aptituds adients. Només que ella reclama *multiplicitat* d'escola, en lloc d'unitat.

La selecció, si fos possible i justa, nosaltres l'adscriuríem al nostre programa. Hauria de servir per a la revalorització de les intel·ligències, i per a orientar cada infant cap a la realització del seu fi individual en aquest món. Fallant i tot els sistemes fins ara ideats, s'imposa una prova o altra que demostrí capacitat i aptitud mínimes per a un ofici, professió o carrera. En altre lloc resta exposat el nostre criteri sobre l'Escola d'Orientació professional, creada per la Mancomunitat de Catalunya.

En sentit eliminatori de desavantatges, hem de maldar perquè la selecció no esdevingui un sistema burocràtic, en el qual imperi l'afecció i l'interès, el partit o la secta. Qualsevol sistema que s'adopti, reclama capacitat, moralitat, pluralitat, imparcialitat en els seleccionadors, tota la calma i prudència en la funció i coneixement dels antecedents psicològics, morbosos i familiars de l'infant. No poden bandejar-se les necessitats i la voluntat dels pares.

L'aspecte absolutament humà de l'escola única és el monopoli i el sectarisme que la vol caracteritzar a les nostres latituds. No té res de cultural ni d'ètic. Es funda en una passió destructiva: l'odi al sobrenatural i a la negació de drets al vençut polític. Breno reincarnat en els nostres jacobins. No s'adonen que aquest sistema recula cap al règim de castes. Els governants d'avui, poden ésser els vençuts de demà. Què dirien si l'oració se'ls tornés per passiva? On restaria la llibertat, la justícia, la civilització? No és solament la dignitat de l'home i de la família que en pateixen: és el poble la víctima propiciatòria, convertit en instrument de l'Estat.

No ens cal insistir respecte a la coeducació. Admissible entre els pàrvuls per una necessitat econòmica, hem vist com resulta immoral i antipedagògica en tots els altres graus i especialitzacions.

B

DAVANT ELS PROBLEMES DE CONSCIENCIA

L'Estat, amb tot el seu cesarisme, com no ha donat la naturalesa, l'existència i el fi a l'home, no els hi pot variar al seu albir. Com més maldarà en aquest sentit, més antihumana serà la seva acció. El vot de tantes majories com es vulgui mai no serà capaç de variar la naturalesa d'un gra de sorra. Tot el poder de Sanxo, no pogué fer dormir a la presó aquell qui no volia dormir-hi. ¿Com variarà l'Estat la naturalesa i el fi de l'home? Sempre el neguit del més enllà el turmentarà, com turmenta els perseguïdors que traspassen. L'Estat, cosa abstracta, de cap manera no pot assegurar la inexistència de Déu i la mortalitat de l'ànima. Mentre resti, si més no, el dubte d'aquest interrogant, transcendent—ens situem en el seu punt d'albir—, el poder destruirà l'home obstaculitzant la investigació d'aquest problema que tan directament li afecta. D'aquesta manera, la societat, l'Estat, existents només per a tutelar i perfeccionar la naturalesa humana i ajudar a la consecució del fi individual, inverteix els termes, convertint-se aquells en fi i aquest en mitjà de la societat i de l'Estat, envilidors i destructors de la noblesa humana.

Ho hem dit en parlar de la justícia. L'escola que no tingui per finalitat bàsica fer conèixer i perfeccionar el coneixement de la naturalesa i fi terrenal i etern de cada home, de cada infant, el mutila i treballa per la seva destrucció. Pitjor fa si l'enganya sobre la seva naturalesa i el desvia del seu fi.

El lliure albir, la llibertat de consciència reclama el previ *coneixement* de la naturalesa i fi humà, per a *determinar-se lliurement*. La ignorància mai no ha estat principi de llibertat. L'infant té dret, i deure i tot, de conèixer la seva naturalesa i destinació. I com que aquest coneixement l'hi dóna la religió, conculca aquell dret qui no sols obstaculitza aquest coneixement (quan l'Estat es declara agnòstic), sinó que l'indueix a error i l'aniquila en allò que pot, ensenyant-li a odiar i perseguir (si l'Estat actua en sectari).

El *coneixement* de la religió no vol dir imposició. Repetim aquella sentència de Sant Agustí: "No hi ha res tan lliure com la fe, perquè ningú no pot creure sinó volent". L'Església catòlica no vol imposar-la. Segura que cada home té el deure d'abraçar la religió que l'intel-

lecte li proposa com a certa; i si fos possible que algú tingués la convicció *racional* de la irreligió, no l'admetria a la seva fe; defensa el vertader principi de la llibertat de la consciència, que és el que determina a abraçar la religió que l'enteniment li dicta o a restar arreligiós, si creu que aquesta és la veritat (per bé que els filòsofs no admeten l'existència dels ateu teòrics). Allò que no és racional és que hom resti ignorant del que és més essencial a la naturalesa i destinació humana. La ignorància de l'infant el tindria desorientat sobre la religió, que ha d'abraçar, àdhuc tenint coneixement de l'existència abstracta d'ella.

El pare, per dret natural—reconegut per tots els Estats que no volen recular a l'espartisme—, és representant, defensor i guia del seu fill menor. És qui, tenint una fe que el lliga al seu Creador, convençut que aquella fe, i només aquella, porta a la felicitat eterna, que naturalment voldrà per al seu fill, que estima, sent l'impuls i el deure d'*instruir-lo* en l'única religió que entén vertadera. Si, al revés, ui pare cregués racioaalment que la irreligió és la veritat, com sentirà l'impuls i entendreà que el seu fill no ha de conèixer cap religió, l'Església li respectarà aquest determini, a menys que, anteriorment l'hagi lliurat a l'Església, per mitjà del baptisme.

Ella, que per manament diví té *el dret* d'ensenyar a totes les gents "*docete omnes gentes*", no sols no exerceix cap coacció en aquest sentit, sinó que, d'acord amb el Dret Natural, reconeixent als pares la seva alta dignitat, guarda a aquesta el màxim respecte, com ho fa el mateix Déu—segons declara Lleó XIII—, per tal com aquest mateix Papa diu amb Sant Tomàs: "Els fills són com una mena de perllongació dels pares".

Oidà que així ho fes l'Estat. Ja hem dit en la primera part, com el sofisme de la llibertat de consciència en què suposa fonamentar l'escola única i laica, s'és tornat la més cínica persecució a la mateixa llibertat del mestre i de l'alumne, per a imposar-los més que la irreligió, l'odi i la persecució a la fe cristiana. Les lleis, els fets i les declaracions nues dels governants amb el seu cap. no poden ésser més explícites. La passió, l'odi, però, acaben de provar els diputats Unamuno i Basili Alvarez (novembre de 1932), han estat i seran sempre el més eficaç corrosiu de la societat.

Contra aquests atacs a la llibertat de consciència, contra la seva iniqua persecució, nosaltres, adoctrinats per l'Església i tenint en compte que a Catalunya i a Espanya els ciutadans, o són catòlics, o pràcticament arreligiosos, voldríem que a l'escola s'exposessin i

ensenyessin els fonaments racionals de la fe a tots els alumnes els pares dels quals no ho interdissin, per tal que, coneixent-los, es determinessin lliurement en el sentit que cada un entengués més racional.

Com els pares són per dret natural els representants, defensors i guies dels seus fills menors, a ells pertocaria l'ensenyament i educació integral, si tinguessin capacitat i lleure. No disposant d'una o altre, els és consegüent la facultat de triar-se, com a auxiliars seus, els mestres que més els plaguin perquè aquests ensenyin als seus fills allò mateix que els ensenyaria el pare si pogués fer-ho directament.

Davant les imperfeccions que imposa la realitat, on només hi hagi escoles oficials, o bé lliures no prou adaptades a la fe i ideari paternal, podríem transigir, semblantment al que féu el "Zentrum" catòlic alemany en la constitució de Weimar, amb la fórmula:

Escoles neutres i per a cada confessió on hi hagi nombre suficient d'alumnes, els pares dels quals ho reclamin.

On no hi hagi alumnes suficients per a una escola confessional, en cal una de pluri-confessional, o bé *realment* neutra, en el sentit de respectar totes les religions dels alumnes i dels pares llurs inspirant-se tota la formació intel·lectual i moral en el mateix respecte a aquestes creences.

En aqueixes escoles pluri-confessionals o neutres, i fins en les confessionals, s'haurien d'assenyalar hores adients perquè els alumnes de cada religió poguessin rebre'n l'ensenyament per sacerdots o professors especialitzats.

En totes les escoles, oficials o privades, absolut respecte a les religions que es practiquin al país i educació inspirada, quan menys, en la moral teista—com reclamava el mateix Ferri—per no comprendre l'eficàcia ni tan sols l'existència d'altra. En les confessionals no cal dir que l'educació s'hauria d'adaptar a la fe corresponent. Hem de salvar "el dret sagrat de les consciències i de les famílies" (Pius XI en l'Encíclica sobre Educació de la Joventut).

I on no el puguem il·lustrar i salvar plenament, aquest dret sagrat, davant l'escomesa sectària, ens cal defensar-lo fins on arribin les nostres forces.

Suposant i tot que no vinguin noves lleis persecutòries de les consciències—i és molt suposar—basten les existents i les estretors econòmiques familiars perquè molts i molts infants de pares catòlics

hagin de freqüentar les escoles oficialment laiques, persecutòries en la realitat.

La malaltia és vella. El catolicisme oficial de la monarquia caiguda mantingué a la major part dels creients en el comodisme alegre i confiat d'aquell principi que tants i tants anys amagà—pels qui no el volien veure—el verí descatalogador, que començava a les universitats i instituts, covava públicament a l'Escola superior del Magisteri i Institució Lliure de l'Ensenyança, continuava a les Normals i acabava en moltes escoles primàries. Aquell refiament estevista consentí la descristianització del professorat, dels estudiants universitaris, normalistes i d'escoles primàries, que anaven bevent la metzina del sectarisme nu o disfressat. I ara hom s'escandalitza del sectarisme d'avui, com si fos de generació espontània.

Ningú no parà esment en les declaracions del gran Cardenal Mercier, arran d'un viatge fet a Espanya el 1910. Del catolicisme espanyol, hom s'enamora de la façana (de la litúrgia, diria Ossorio) i no s'adonen que, en caure aquella, s'escriuriran de la gangrena que d'anys i anys l'anava corsecant, al grat de les institucions dites catòlico-liberals.

No calia ésser vidents perquè, observadors de tal corrupció, cobegéssim la caiguda d'allò que com més hagués durat, més hauria destruït els ferments reactius que encara ens poden salvar, si actuem ardits i amatents. Fet i fet, ja que estàvem malalts, era millor que coneguéssim la gravetat de la malaltia, no fos que, fent-nos la il·lusió que estàvem sans, ens anessim decandint, fins a tornar impossible el guariment. Allò que no férem i devíem fer els catòlics durant la monarquia, no ho podem negligir establerta la República. La defensa del nostre patrimoni espiritual, portada al camp escolar, reclamarà la vigilància constant, perquè l'ensenyança oficial, declarada *neutra* legalment, ho sigui tant com es faci possible en la realitat. Les associacions i federacions de pares de família hauran d'adoptar aquells mètodes defensius que la prudència aconselli en cada cas, essent útil de conèixer els antecedents que poden fornir les associacions similars franceses. Aquestes, entre altres normes, que els ha assenyalat l'experiència, troben poc adients—en general—les amonestacions *directes* als mestres infractors. No podem consentir que la nostra fe ens converteixi en casta inferior, però recordem com la història ensenya que les rebel·lies sistemàtiques i l'abstencionisme integrista han allargat i agreujat el mal. Aquest no va lligat ni a les formes de govern, ni la religió nostra és cosa tan feble

que necessiti de la tutela monàrquica o republicana per a triomfar. Si així fos, segles ha que no se'n cantaria gall ni gallina.

C

DAVANT LA LLIBERTAT

Per bé que aquest aspecte sigui com un postulat de la injustícia que comporta el monopoli de l'escola única a la guisa sud-occidental, cal una exposició expressa de l'ensenyament lliure, vinculat com està amb els problemes escolars totalitaris.

Clamen per l'escola lliure la democràcia, la consciència, la dignitat, l'economia, la cultura i la pedagogia.

Hem demostrat que l'ensenyament no és funció primordial de l'Estat.

En honor a la claredat, ens caldrà repetir conceptes exposats en capítols anteriors.

Contra la teoria de l'escola única, en sentit de monopoli; paral·lelament a la igualtat essencial de naturalesa i fi de l'home, trobem les diferenciacions ètniques, religioses, lingüístiques, ancestrals, familiars, psicològiques, sexuals, morboses i aquelles concretes que individualitzen cada home, qui té assenyalada per Déu una missió particularíssima, motiu especial de la seva existència. Investigar aquesta missió, orientar-la i ajudar-la hauria d'ésser la funció del mestre, un per cada alumne, si aquest ideal fos possible. Tots els pares i tots els mestres saben que no hi ha dos infants amb la mateixa capacitat, temperament, aptituds, etc., com no hi ha dues persones amb la mateixa fesomia.

A l'escola única, doncs, cal oposar-hi l'escola *múltiple*. No essent possible un mestre per a cada alumne, tant més ens acostarem a la perfecció, com més *varietat* d'escoles existeixi. En caldrien per a totes les races, llengües, creences, tradicions històriques, sexes, temperaments, aptituds, capacitats, situacions morboses, etc., de cada localitat, comarca, regió, nació o Estat. Encara, escoles per a cada mena d'orientació professional. La tècnica i l'especialització no haurien d'ésser negligides. I com tot això no ho pot fer l'Estat, perquè no té capacitat ni mitjans econòmics, cal que ho realitzi primàriament l'escola lliure, sempre més emprenedora i econòmica que l'oficial, on la primera no és entrebancada, sinó auxiliada per l'Estat. Aquest només ha de suplir les falles de l'escola privada.

Els drets de l'home estan reconeguts i ratificats per totes les nacions civilitzades, Espanya inclosa, i la defensa llur s'ha encomanat a l'Oficina Internacional de Washington. La llibertat d'ensenyament és un d'aquests drets.

En forma més solemne, encara, s'han reconegut les minories religioses ètniques i lingüístiques. Les nacions aliades, en la Conferència de la pau de 1919, imposaren a Polònia, Austria, Bulgària, Hongria i Turquia el màxim respecte als drets de tals minories, exigint la creació d'escoles per a cada una d'elles, subvencionades pels respectius Estats, segons el nombre d'alumnes i en la mateixa proporció en què són ateses les oficials.

Ho diguérem al seu lloc. A Espanya, si els catòlics som majoria, el poder es befa d'aquesta, alhora que suposa recolzar en ella la seva autoritat. Si som minoria, ens tracta pitjor que els Estats Balcànics, després d'havre-se adherit als principis minoritaris internacionals.

Aquesta conculcació és un atac manifest a la democràcia que hom creia consubstancial a la República, per tal com la democràcia exigeix el màxim respecte a la consciència, a la llibertat i a la dignitat de tots els ciutadans, siguin de la condició i categoria que es vulgui. Tots els estaments tenen els mateixos drets a la cultura. Democràcia suposa llibertat.

La millor manera de defensar una i altra, no és imposant l'escola única ni que econòmicament esdevingués possible. En pateixen la llibertat d'escollir el mestre i l'escola més adient a l'ideari, creences i sentiments dels pares. La *confiança* en la ciència, capacitat, moralitat i activitat del mestre i eficàcia dels mètodes no s'imposarà mai coactivament. La família, si no pot triar l'escola, sofreix una "capitis diminutio" en la seva independència, i li és arrabassat el fill, en allò que és més dels pares, que més estimen, la seva espiritualitat.

L'ensenyament és inseparable de l'educació i aquesta es troba lligada al medi on s'ensenya, al mètode i al mestre. Cal que l'Estat procuri l'ensenyança lliure i la possibilitat de poder oferir a la família els mateixos avantatges de l'oficialitat. Hom proclama en va la llibertat, si posa posar bastons a les seves rodes—declara Yves de la Briere.

En l'actual organització econòmica, tampoc la gratuïtat, junyida a l'escola única, no és la millor fórmula democràtica per als estaments poc afortunats. Seria la més justa aquella que proporcionés

als pares els mitjans econòmics que no li imposessin la humiliació de l'almoïna escolar, tant més envilidora, quant l'ha d'acceptar a barata de la seva consciència, de la seva llibertat i de la seva independència.

S'ha dit ja que, mentre no arribem a una organització econòmico-social més equitativa, la fórmula concordant amb els principis liberals i democràtics és la de l'escola lliure. Que cada pare pugui triar el mestre dels seus fills i que les corporacions públiques, amb el repartiment proporcional, supleixin allò que manca a les possibilitats econòmiques dels humils i no és atès prèviament per la cooperació dels alumnes segons les possibilitats dels pares llurs.

Cal orientar-se igualment vers la supressió d'escoles per a pobres i escoles per a rics, d'escoles per als qui no poden i d'escoles per als benestants. Mirem d'anar-les establint de manera que la cooperació proporcional intensifiqui automàticament, voluntàriament, la penetració d'estaments, avançant així cap a la vertadera democràcia cristiana. El proletariat és, en definitiva, el que més pateix les conseqüències de la unitat escolar. Ell és el que, davant la seva indigència, s'ha d'ajupir a l'escola, al mestre, a les idees i als sistemes que plauen a l'Estat, encara que repugni a la seva consciència, al seu ideari, als seus sentiments, a la seva conlança. Mentre l'Estat, imposant l'escola única, no pugui atènyer el monopoli—i queda palestat com les finances estatals no hi abasten—, comptat i debatut, només els benestants podran triar l'escola; i la democràcia es sentirà més irrisòriament burlada per aquells que n'havien fet norma de govern. Ni que imperés el monopoli efectiu per a tots, en perjudici de la llibertat de tots, encara els benestants podrien corregir-ne els desavantatges amb professors privats o enviant els seus fills a altres terres.

Essent la realitat econòmica més forta que la voluntat dels governants i el monopoli de l'ensenyament impossible, la llibertat d'escola només pot ésser interdicta a contracor de la cultura, per tal com si ara, amb les escoles privades i tot, el coeficient de l'Espanya analfabeta és tant alt, ¿què hauria de passar, què passarà prohibint l'ensenyament congregacionista i les escoles lliures? ¿Amb quina careta repetiran els Cordero aquella acusació a la monarquia que "necesitaba de la ignorancia del pueblo para poder vivir" i ens podran dir que "la República se asfixia en la misma"?

Les escoles privades cooperen com les públiques al bé comú. Tots som igualment ciutadans amb les mateixes càrregues. Hem de

tenir, doncs, els mateixos drets. Els títols acadèmics tenen el mateix origen i el mateix valor en els professors lliures que en els oficials. Per què no han de tenir el mateix dret a ensenyar?

Les limitacions econòmiques que imposa el pressupost estatal de cultura són en perjudici d'aquesta i de la pedagogia.

Deixant de banda els infants que amb l'escola única han de restar fora d'ella, la limitació forçada d'escoles i de mestres portarà una hipersaturació a cada una, superior a la capacitat i a les energies del mestre qui, no podent atendre totes les accions, s'ha de valer dels mateixos alumnes com a instructors, sense cap preparació ni estímul, ni autoritat. Tots sabem quin valor pedagògic representa una escola *unitària*, de si tan imperfecta i encara amb excés d'alumnes. No parlem del burocratisme que s'apoderarà del magisteri preparat a correuita, actuant sense competència, sense estímul i sense control.

L'escola lliure, amb la cooperació dels pares i de l'Estat, ha fet sempre i faria més possible encara la *graduació* de les escoles primàries, gairebé indispensable per a una formació escolar adient. Ja hem vist en altre lloc com l'eficàcia cultural de l'ensenyament lliure quadruplica la de l'Estat.

Les tares que acabem de notar en l'escola primària, amb monopoli, són multiplicades en la secundària i superior que s'empara en la gratuïtat.

El sistema de beques i borses lliurades directament als pares perquè puguin triar lliurement l'escola superior i la universitat és el menys perfecte i el més just i democràtic en l'actual organització social. Així actuen Anglaterra i Canadà, que no tenen universitats oficials, confiant-se enterament a les lliures. Altres Estats, com Suècia, Bèlgica, Ianquilàndia i Brasil equiparen totalment la universitat lliure a l'oficial, ajudant a la primera i als pares. França, Itàlia, Polònia, Hongria i Xile només exigeixen a les lliures l'examen oficial. La mateixa França, Alemanya i tots els Estats Balcànics, per bé que tenen el monopoli en l'expedició de certs títols, no sols consenten les universitats i escoles tècniques privades, sinó que reconeixen valor a molts dels títols atorgats per aquestes, i sols reclamen un curs d'adaptació a les oficials per a lliurar-los el títols de l'Estat. Solament les progressives (!) Rússia, Mèxic, Argentina i altres petits Estats d'Amèrica central tenen, com Espanya, el monopoli absolut de l'ensenyament secundari i superior. Sort que nosaltres civilitzarem aquells països lliures tan endarrerits.

XV

DRETS I DEURES DE L'ESTAT.—EL MESTRE
I L'ESCOLA

De cap manera no entenem la llibertat d'escola en sentit absolut. Ho interdiu la mateixa finalitat de l'ensenyament. Els capítols anteriors ja assenyalen unes limitacions.

Encara que risquem de fer-nos pesats, cal repetir que la societat i l'Estat no són fi, sinó mitjà per a completar i perfeccionar l'home, ajudant-lo a la consecució del seu fi, de cap manera per a obstaculitzar-lo i contradir la seva naturalesa.

Aquella afirmació antiètica "El fi justifica els mitjans" està proscripida pel Dret modern de l'Estat (Rechtsstaat) i és substituïda per una Moral, els principis de la qual—segons els juristes reportats per Fischbach— són: la justícia, el reconeixement de la llibertat de les nacions i el respecte als drets humans. L'Estat és una institució *humana* que es decanta de la seva naturalesa i torç el seu fi, al mateix moment en què, deixant la tutela dels drets individuals i supletori de les falles socials, es torna absorbent i opressora.

El que pot i deu fer l'Estat en totes les deficiències humanes i socials, no ho pot negligir ni transgredir en la vida escolar. Tanmateix, ha de tutelar el dret que té l'infant a la instrucció i educació, quan els seus pares no l'atenen degudament, i ha de complir les llacunes que aquests no poden salvar. Tot el que passi d'aquestes fites és una violació dels drets individuals i familiars.

És just que l'Estat assenyali els anys d'escolaritat primària per a tots els infants i que imposi un mínim de disciplines i coneixements. On no existeixin escoles privades, o aquestes siguin insuficients, és tolerable que l'Estat n'estableixi de pròpies, però fóra més just que es limités a fornir els mitjans econòmics, imposant als pares la creació de l'escola o de les escoles adients a les seves idees religioses o arreligioses, d'acord amb les normes exposades en parlar dels problemes de consciència. L'Estat, en lloc de substituir els pares, els ha d'ajudar, per tal que els infants trobin l'ajut a la seva cultura i a la seva educació.

La imposició de la mateixa escola—la de la casta detentadora del poder, sigui quina sigui—és un atemptat a la dignitat i a la llibertat humana. Als defensors ultrancers d'aquest sistema, els hem de

recordar que les majories són volubles i que, en variar la majoria, mudarà la casta dominant, i aquesta fóra l'Estat. Roma no descendí tant.

Fem nostra la divisa dels belgues: "Ni l'Estat educador, ni l'Estat comerciant, ni l'Estat organitzador de les expansions públiques, ni l'Estat sagristà. Mai, sobretot, l'Estat intervenint—amb el pretext de l'interès general—els actes més íntims dels ciutadans. Aquesta hipocresia de l'interès general és la màscara de tots els despotismes".

El Mestre

Fixeu-vos-hi. Ací l'Estat no ha estat mai prou zelós, i sembla, tanmateix, que pagava el tret d'ésser-ho.

No és aquest estudi un tractat de pedagogia per a fer l'estudi del plasmador d'intel·ligències, dels ciselladors dels sentiments i afecions.

Mai no s'ha parat ment en la preparació, en l'estructuració integral del sacerdocí docent. La vocació i l'aptitud sempre han estat negligides, com a cosa transcendent; i sense ella no hi ha mestre! La ciència sola mai no ha fet cap pedagog. I encara aquesta fos exigida! Ja hem vist quina ciència s'adquireix als centres oficials, a les Normals d'aquí i de fora. Ara més que mai, els mestres de la casta, són escalabornats en sèrie. Ho reclama la pressa per a elevar la cultura nacional! Amb pràctiques rudimentàries i sense oposició, els mestres són facturats a una escola. El títol ho ha donat tot: ciència, vocació, aptitud, moralitat, zel... Ja ho sabem que hi ha mestres excel·lents i ens afanyem ben joiosament a reconèixer-ho, més dels que hom creuria. Però ho són per la seva vocació i com a exponent del seu propi esforç, no pas per obra i gràcia de la preparació i del títol oficial.

Volem ésser justos—baldament ens dolgui la realitat dels fets—. Reconeixem que no tot és or, ni de bon tros, allò que lluu en l'ensenyament privat. Ni la cultura respon sempre al to de la funció, ni les aptituds supleixen a bastament la manca de títol acadèmic. Els sistemes pedagògics són mantes vegades reclusos i massa rutinaris, quan hom no topa amb un capiculant de preferències en les quals no surten pas guanyadores les nostres diferenciacions ètniques, i particularment lingüístiques.

Fora d'aquesta resistència, cada dia menys entenedora, a l'adaptació ancestral, cal reconèixer que l'ensenyança congregacionista

—sense considerar-la perfecta de bon tros, especialment la femení—, resulta arreu la més eficaç, i el seu magisteri el menys refusable, per les raons exposades al capítol VIII. I s'escau, tanmateix, que l'Estat vol demostrar l'amor a la cultura, que tant pregona, interdint aquesta ensenyança, com si el nostre coeficient analfabètic fos tan baix i l'organització estatal tan perfecta que consentís de prescindir de tan valuós instrument de cultura.

El mateix Ministre d'Instrucció pública reconegué, no fa gaire, que el reclutament de mestres oficials s'havia de fer a correuita, i el Director General els titllà de "nulidades", per bé que amb evident injustícia, en gran part d'ells.

Nosaltres entenem que l'Estat, en la seva funció tutelar, té el dret i el deure de vetllar perquè el magisteri tingui un mínim de coneixements, aptituds i moralitat, ja que no es fa possible la perfecció, que caldria en aquest ram transcendentalíssim de les activitats humanes.

No essent possible la suspensió d'aquest servei social, és forçat de consentir un període de transició, en l'actual statu-quo, durant el qual es fornissin de títol acadèmic—no diem precisament normalista—i demostratiu d'aptituds, tots els dirigents d'escola pública i privada, passat el qual, fos interdicta aquesta funció dirigent a tots aquells qui no posseïssin títol acadèmic i no tinguessin reconegudes aquelles aptituds mínimes que caldria determinar. Sembla que l'statu-quo hauria de durar el temps assenyalat per a la carrera del magisteri i dos anys més.

Contra d'això, interdint l'ensenyament als ordres religiosos i l'exercici de l'oficial als sacerdots titulars de capacitat i aptitud provada mai no serà equitatiu ni cultural. El ciutadà de quarta classe no és adient en país civilitzat.

L'amor a la cultura mai no es demostrarà bandeiant les oposicions a les càtedres primàries, secundàries o superiors, aplanant tots els obstacles, per a tenir una plaça en propietat, amb sous superiors als qui han posat cabells blancs a l'escola, demostrant preferències per la capacitat sectària per damunt de la professional, i invitant a la mandra pedagògica amb la interdicció de l'ensenyança congregacionista i l'entrebancament de la lliure. Fomentar l'interès personal de classe, posant aquesta davant de la cultural, menant aquella al politicisme imperant, és col·locar-se en el pla inclinat de la incultura que hom diu combatre.

Ara com ara, hom s'adona que l'Estat no es preocupa que el mestres reuneixin aquelles característiques essencials al *mestre*; que allò que interessa és el pol oposat, allò *que no és el mestre*, això és, el sectarisme, el partit, la casta.

La cultura, l'educació i el civisme no hauran d'agrair res al sistema, encara que se'ns inundi amb una ona ateneista de literatura cultural, cantant el que fa l'Estat en aquest aspecte d'activitats.

Esperem que el seny i el patriotisme rectificaran, quan la passió no faci perdre el coneixement.

JOSEP CIRERA I SOLER

(Continuarà).

SANT ALBERT EL GRAN

EL SAVI. - EL COSMOGRAF

EN poques figures—potser en cap—com en la d'Albert Magne, es dona l'adequació gairebé perfecta entre allò que li atribueix la fantasia popular més desbridada i allò que li correspon per mèrits perfectament positius i reals.

A l'aurèola multiforme de savi, de filòsof, de teòleg, d'alquimista, àdhuc de mague que, de temps, orna el seu front, només mancava la de la santedat, reconeguda oficialment per l'Església per mitjà de la canonització, i heus ací que suara el Sobirà Pontífex la hi acaba de reconèixer, tot atorgant-li el títol de Doctor de l'Església.

Aprofitant aquesta avinentesa, doblement gloriosa, serà bo que fem una recensió dels mèrits d'Albert, molt conegut pel dring fabulós del seu nom embolcallat de misteri, però no massa pel que representa en la història sàvia de la humanitat i, particularment, del Catolicisme.

Allò que primerament ressalta en la figura d'Albert és la seva imensa erudició i els seus coneixements vastíssims en tota mena de ciències i que donaren lloc al fet d'ésser-los atribuït un origen extra-humà: diví, per uns, com els inventors de la faula, avui plenament rebutjada, de l'aparició de la Verge en els seus anys d'estudiant per conferir-li la seva portentosa ciència; i demoníac, per als altres, com els inventors de la faula del convit màgic a l'emperador i de l'autòmata parlant, trencat després per Sant Tomàs d'Aquino, rebutjada encara amb més poderós motiu.

Sigui com sigui, aquestes invasions de la fantasia en el camp de la història mai no es fan sense un fonament real, i en el cas d'Albert, el fonament no és altre que els seus portentosos coneixements en totes les branques del saber humà.

El seu més il·lustre deixeble—tret de Sant Tomàs—Fra Ulric d'Estrasburg així parla, abrandadament, d'ell: "Albert, que fou Bis-

be de Ratisbona, baró en tota ciència tan diví que bé es pot anomenar estupor i miracle del nostre temps." El mateix Ulric, però, a continuació d'aquest elogi, diu que Albert era expert "in magicis", cosa que expliquen Quétif i Echard dient que no es pot referir a altra cosa sinó a la seva ciència vastíssima que no tenia secrets per a ell.

Un cop d'ull a la llista de les seves obres ens fa veure com el gran Doctor tractà, a més de les disciplines filosòfiques i teològiques, de física, dels meteors¹, dels minerals, dels animals, d'aritmètica, de música, de geometria, de perspectiva, d'astronomia, de medicina. D'aquests vastos coneixements científics tragué el Sant Doctor el seu amor a la natura—causa a la vegada, d'aquells—tot reivindicant els drets de l'experiència i de la inducció. Aquestes paraules (*Ethic.*, lib. I, tr. 2, cap. 25. París, 1890. Ed. Louis Vivès) són ben representatives i importants al nostre propòsit: "Oportet experimentum non in uno modo, sed secundum omnes circumstantias probare".

El P. Mandonnet, l'any 1893, a la *Revue Thomiste*, escrivia uns bells articles per desenvolupar la idea que Albert Magne fou un dels precursors científics de Colom en la descoberta d'Amèrica. Ara que la tesi de la catalanitat de Colom va fent la seva via triomfal, ens ha de produir un plaer tot especial de considerar el gran Albert com a precursor del nostre Colom en la seva descoberta genialment revolucionària.

És primerament en Aristòtil on hom troba la formulació i desenvolupament científic de la tesi de l'esfericitat de la terra, ja professada explícitament, segons alguns, per Thales de Milet i l'escola naturalista jònica.

Albert el Gran i Sant Tomàs extreuen del tresor aristotèlic—integralment acceptat pels grans novadors dominics—aquesta idea cosmogràfica, i la presenten al món savi, i es fan ardits defensors de l'existència dels antípodes, tan aferrissadament combatuda, sobretot segles després. I és cosa digna d'esment que fou precisament en temps de Colom quan les idees aristotèliques—i ja podem dir albertino-tomistes—sobre l'esfericitat de la terra trobaren els més estrenus i ardits contradictors. La reculada del segle xv respecte del xiii és notòria i lamentable; però, per via de contrast, fa sobressor-

¹ Preferim donar algun d'aquests noms en aquesta forma, prescindint del nom de la ciència respectiva, per creure que s'adapta millor a la intenció i fins a la nomenclatura del Sant.

tir la glòria d'Albert i de Colom que, a través dels segles, relliguen llur nom il·lustre, donant, un, la volta al món en les naus ideals i ingràvides del coneixement científic, i navegant, l'altre, cap a Amèrica en els seus vaixells tangibles i materials, encarnació magnífica de les naus albertines.

Potser algú trobarà excessiu aquest entusiasme. No ho farà, però, qui mediti sobre els fonaments científics que per força ha de tenir, i tingué, una empresa com la colombiana, les enormes resistències que trobà, l'esplèndid reeiximent que assolí, i, en la llunyania de dos segles, vegi l'humil frare dominic defensant, amb fe d'il·luminat, l'existència d'allò que trobarà molt després el navegant gloriós.

L'ardidesa i la convicció d'Albert a defensar la teoria de l'esfericitat de la terra pren caràcter heroic si es té en compte que en front de l'opinió greco-llatino-aràbiga unànime a sustentar-la, es dreçava com una mena de tradició cristiana que la rebutjava i en feia burla.

Vegeu aquest text de Sant Albert on menysprea fortament l'objecció sorneguera de Lactanci sobre la impossibilitat—deia—de caminar els homes cap per avall: "Nec audiendi sunt qui fingunt ibi homines habitare non posse eo quod caderent a terra si ibi habitarent: dicere enim eos cadere qui pedes habent ad nos, vulgaris imperitia est." (*De natura locorum*. Opera omnia. Edit. cit., t. XI, p. 554.)

Fou sobretot la gran autoritat de Sant Agustí, feblement oposat a una terra esfèrica, però fortament advers a una altra terra habitada enllà de l'oceà, la que donà el gruix i la consistència de l'oposició a la teoria aristotèlica. Aquesta autoritat es dreçarà augusta i imponent davant Colom a Salamanca i a Granada.

Albert el Gran i Sant Tomàs, en llurs comentaris respectius a *De coelo et mundo* d'Aristòtil, assenten de manera ferma els fonaments de l'esfericitat de la terra.

El P. Mandonnet s'admira del pressentiment prodigiós que tingueren aquests dos grans esperits de les nostres teories cosmogràfiques modernes i de com s'adheriren amb fe invencible a allò que constitueix el fons de les nostres idees les més ardides i les més grandioses pertocant l'origen i el mode de formació del món. Segons el mateix historiador, aquestes idees són: afirmació del fenomen de la pesantor com a propietat connatural de la matèria; tendència d'aquesta matèria a agrupar-se entorn d'un centre per a constituir-se

en estat esfèroïdal; formació de la terra per via de condensació dels seus elements; concepció d'un estat primordial de la matèria en què no tenia ni pesantor ni les seves propietats actuals; fenomen de la generació de la terra en un moment donat, referit al moviment general de la rotació del món com a causa seva.

I l'adhesió d'Albert a aquestes idees és tant més d'admirar quant no deixa de comprendre que es mou en el món de la hipòtesi, no plenament demostrada, i, tanmateix, li ret acatament perfecte.

Vegi's aquest text on reafirma coratjosament l'esfericitat de la terra, sigui el que es vulgui el mode de la seva producció: "Sive etiam non sit generata, oportet quod hoc modo se habeat sicut si esset generata, quia terminus generationis est natura rei. Unde illud quod non est generatum, oportet tale esse quale fieret si generatur; et secundum hoc convenit figuram terrae esse sphoericam." (L. c., p. 193).

Albert, però, no es detura en els arguments de raó, sinó que els manlleua també, i egrègiament, a l'experiència. Aquests són: els eclipsis de lluna, la petitesa de la terra i la semblança dels climes a l'Àfrica occidental i a l'Àsia oriental basada en la presència de l'elefant en ambdós llocs.

Albert coneix bé les operacions geodèsiques fetes per l'antiguitat i renovellades pels àrabs. El seu geni, però, li fa rebutjar les dades aristotèliques i refiar-se d'altres de més recents. "Si haec littera Aristotelis non sit vitio scriptorum depravata, tunc est falsa: et falsitas accidit ei ex eo quod tempore Aristotelis nondum perfecte sciebantur quantitates diametrorum solis et lunae et terrae secundum veritatem antequam alio modo invenit et super quam invenerunt sapientes mathematici qui secuti sunt Ptolomaeum" (p. 234).

Quant a la creença també aristotèlica sobre la poca extensió de l'oceà que separa les columnes d'Hèrcules de les Índies fou primerament acceptada per Sant Albert (*De coelo et mundo*), però rebutjada més tard (*De natura locorum*), igual que per Sant Tomàs. Els dos grans doctors dominics la rebutjaren, però la humanitat l'acceptà des d'Aristòtil a Colom, i per això veiem com el gran navegant cerca en els seus viatges les costes de la Xina i de l'Índia en el golf de Mèxic i en el mar de les Antilles.

Fins per via negativa es demostra l'alt patronatge d'Albert sobre Colom: seguint-lo, el navegant realitza una epopeia; apartant-

se'n, la materialitat de la grandiosa troballa no correspon a la finalitat perseguida.

En el llibre *De natura locorum* (cap. XII, p. 552, t. IX) tracta expromés de l'existència dels antípodes i desfà les tres objeccions principals presentades per l'antiguitat per a negar-la.

La primera, d'origen pitagòric, diu que l'orient i l'occident serien invertits en ambdós hemisferis, i així, el cel no podria presidir la generació a l'hemisferi inferior.

A això respon Albert de manera tallant: orient i occident són termes relatius i així els moviments celestes s'esdevenen exactament igual en un i altre hemisferi. Vegeu el colofó de la resposta: "Et ideo ratio Pythagorae nulla est omnino" (Op. cit., p. 554).

La segona objecció afirma que el volum de les aigües és quatre vegades més gran que el de la terra i per això, més de la meitat d'aquesta és coberta pel mar.

Contesta Sant Albert dient que no és del tot segur que la massa de les aigües sigui més considerable que la de la terra i encara que així fos, hi pot haver nombroses causes que poden modificar la massa aquosa.

El P. Mandonnet qualifica de "molt sensata" aquesta observació de Sant Albert, però fa notar que es veu que el Sant no tenia idea de la proporció en què es troba la massa estable d'aigua i la que es transforma per l'evaporació i altres causes naturals.

La tercera objecció, d'Hesíode, diu que el lloc que se suposa habitable seria inútil, puix que ningú no hi hauria pogut anar.

A això respon Albert que del fet que cap habitant de l'altre hemisferi no hagi vingut a nosaltres no prova que no n'hi hagi, sinó únicament la dificultat de travessar l'oceà que el separa del nostre hemisferi.

Cloquem els raonaments d'Albert sobre l'habitabilitat de l'hemisferi inferior amb aquest text preciós de tan assenyat: "Si igitur dictis viris qui valde probati fuerunt in philosophia, consentiamus, tunc dicemus inferius hemisphaerum omnino dividi, sicut superius divisum est, et habere regiones inhabitabiles propter frigus, et inhabitabiles, propter calorem, et rionem habitabilem distingui per climata, sicut nostra distincta est: et hoc quidem secundum contingentiam naturalis dispositionis" (p. 554).

Com hem dit abans, aquesta doctrina tan raonada i tan sòlidament establerta, naufragà després de la mort de Sant Tomàs.

Sant Albert i el seu clam gegantí de tan ardit i meravellós sobre

l'existència dels antípodes es perdé en el desert de la indiferència i de l'oblit. Adhuc a l'escola dominicana, gelosa conservadora del tresor albertino-tomista, se li féu fonedissa aquesta doctrina i sols pervingué a defensar i servir intacte el dogma científic de l'esfericitat de la terra. És curiós de notar com els dos *Tractats de l'esfera* escrits en vers italià pels dominics Fra Leonardo Dati (després Mestre General de l'Orde) i Fra Giovanni Maria Tolosani, tot conservant el fons de les doctrines cosmogràfiques aristotèliques, no fan cap mena d'esment de les innovacions genials de Sant Albert.

Veient aquesta enorme influència de Sant Albert en els coneixements geogràfics del su temps i segles posteriors, acceptada en el més fonamental, però obliterateda en els afegitons genials, es veu ben clar com fou el gran Doctor dominicà—en frase del P. Mandonnet—el primer iniciador de la societat llatina en les riqueses científiques dels grecs i dels àrabs.

Aquesta és l'aurèola científica que nimba la testa gloriosa de Sant Albert: potser és el vent que inflà les veles de les naus de Colom el que li canta la més bella simfonia.

FRA TOMÀS SERRA, O. P.

LES BELLES LLETRES

LES OFRENES ESPIRITUALS POEMES DE JOSEP THARRATS

NOTRE-DAME DE PARIS

*S'ha obert en el zenit
el primer lliri astral
sobre un fons blau d'oblit.*

*Perfum celestial
que vessa l'infinit
damunt la Catedral!*

*Nostra Dona ha sentit
un bategà immortal
dins son granític pit.*

*I al ritme fluvial
del Sena, ha alçat la nit
son cant teologal.*

*I, lent, ha descendit
el primer lliri astral
per a besar el pit*

*sant de la Catedral
mentre allà l'infinit,
místic i nupcial,*

*aquell bes ha florit,
aquell bes eternal
que el nom de Déu ha ungit.*

FORTITUD

*Home que un etern dubte te turmenta
en contemplar el còsmic espectacle:
no veus pels àmbits el diví miracle
flotar en una albada resplendent?*

*Home dubitatiu, que avui vacilla
el teu enteniment. L'hora és serena.
Es diria que al cim de la carena
la presència de Déu s'alça tranquil·la.*

MATERNITAT DE LA NATURA

*Raja, oh aigua beneïda,
com a font d'eternitat!
Salutífer doll de vida,
ric esclat
devingut per Déu sagrat.*

*Raja en límpida cadència,
clar mirall de l'infinit,
que en ta viva transparència
l'esperit
de ma terra és reflectit.*

*Raja al cim de la muntanya
i alça un cant al cel natal.
Ton amor universal
té l'ardència de l'entranya
maternal.*

EN AQUELLA HORA TAN MEDITERRANIA

*La mar, el vent, els pins, tot era brau.
 El jorn, l'arena, el sol, tot era d'or.
 La llum, l'espai, el cel, tot era blau...
 Calze del món per consagrar-hi el cor!
 Temple de Déu per enaltir la pau!*

FRA ANGELIC

*Suau, puríssim, unció Fra Angèlic,
 que era el teu cor un calze de candor,
 i ací en la terra et corprenia un cèlic
 somni immortal, oh cristià pintor!*

*La claror de Fièsole nodria
 de castes visions tos ulls d'infant,
 i en els teus frescos, com el sol, s'obria
 l'inefable Jesús, tot radiant!*

*Aquella gamma d'ors i blaus i roses,
 quina divina aurora t'ofrenà
 que féu vibrà entorn teu un cor d'aloses
 i un èxtasi l'esguard t'enllumenà?*

*Ningú plasmà amb beatitud tan alta
 la glòria de l'Anunciació
 on litúrgicament la fe s'exalta
 i l'ànima ens transporta a un món millor.*

*Ningú ha esbrinat, encara, amb tanta ardència
 els grans misteris de l'Eternitat;
 per tu sabem d'aquella transparència
 que ens fa alçà els ulls en un somriú beat.*

*La teva vida fou com una alba
 on ton ànima en flor s'hi va esbargí.
 Així, ta mort, se n'endugué l'alada
 porpra d'un dolç capvespre sense fi.*

CRONIQUE DE L'ETRANGER

DE FRANÇA

EL CATOLICISME I LA REPUBLICA FRANCESA

ARA fa només deu anys, no hi havia cap gran diari francès—tret dels diaris anomenats d'opinió—que dediqués més enllà de deu ratlles a parlar de la consagració d'un bisbe. En canvi avui, la gran premsa d'informació—*Matin, Journal, Petit Journal, Petit Parisien*—no omet mai cap moviment de la clerecia, i dona una gran informació catòlica. No em refereixo pas, és clar, a un diari com *L'Écho de Paris*, que sempre ha estat un diari “bien pensant”.

La persona de sentiments catòlics ja no és mal vista. Tothom sap que multitud de religiosos han tornat a entrar a França i viuen en petites comunitats. Dies passats, *Le Matin* dedicava un llarg article a la Chartruse (ordre de Sant Bru) i als religiosos d'aquest ordre.

Tot amb tot, el laïcisme és tothora d'actualitat. Un gran nombre de mestres són violentament i públicament anticatòlics. Nombrosos són també els diputats partidaris de l'Escola Unica, és a dir, de la supressió definitiva de l'ensenyament dels religiosos.

El públic? Hom ha organitzat el cinema catòlic. Compta encara, però, menys adeptes que el cinema frívol; de la mateixa manera que hi ha menys sants que pecadors. Però ha assolit un resultat: que no es projectin certs films a les sales que controlen els cercles catòlics. Adés un film sobre Santa Teresina de Lisieux ha obtingut un gran èxit, cosa que poc podia sospitar-se deu anys enrera.

Cal parlar d'un renovellament catòlic?

Això seria anar un xic precipitat; però sembla indubtable que és un renovellament en germen.

Davant de tot, els fets.

Un diari conegut com a universitari i protestant, *Le Temps*, feia suara una distinció entre la laïcitat i el laïcisme. Anomena laïcitat “la que, infiltrada en els costums i en les lleis, ja no apassiona el país”. Pertocant el laïcisme, el diari que anys enrera s'havia significat per la seva defensa de la instrucció republicana integral, opina que, cal “comprimir les escoles laïques, que no compensen els diners que s'hi esmercen”. D'altra banda, cal dir-ho, els mestres d'escola comunistes, expulsats de l'ensenyament, hi han estat reintegrats. Però els diaris republicans de centre en protesten. Comptat i debatut, abunden més les disputes entorn de la dosificació de sentiments provinents de l'esquerra sobre

l'oportunitat o inoportunitat de mantenir l'ensenyament lliurepensador a les escoles.

En molts llocs sembla que l'Església guanya terreny. Ja no es troba enlloc aquell estat d'esperit del "combisme", ni aquells policies que omplien fitxes amb el nom dels funcionaris acusats d'haver estat vistos a missa.

Els telegrams de les Agències donen compte que les autoritats assisteixen a les cerimònies religioses quan una catàstrofe nacional aplega els francesos al voltant d'un fèretre. Finalment, és fora de dubte que avui és vist amb més simpatia i més ben conceptuat un funcionari si és piadós que si llegeix l'*Action Française*. El qui ha conegut l'època en què alguns diaris governamentals prohibien a llurs col·laboradors d'escriure la paraula *Déu*, ha de convenir que això és una revolució.

Passem a la part moral.

Hom es planteja aquesta qüestió:

L'Església ha convertit la República francesa?

O la República francesa s'ha anexionat l'Església romana?

Jo formulo aquesta pregunta que ací hom insinua a cau d'orella, però que ningú no gosa a escriure.

A judici meu, representa d'una manera, exacta i sense por dels mots la posició que ha pres el problema en la mena de la majoria de francesos que pensen.

És un fet històric que l'Església ha sortit perdent de totes les revolucions polítiques. Durant la monarquia, la rivalitat del sobirà i del Sant Pare va anar reduint, segle darrera segle, el domini temporal de l'Església. Quan semblava que la seva sobirania política havia estat delimitada d'una manera definitiva, quedava el regne espiritual. La Revolució va entaular la lluita per aquest costat. Al meu parer, el gran fet històric del nostre segle xx serà el canvi de tàctica de l'estament eclesiàstic francès. En comptes de continuar enfrontant-se amb els ideals republicans nascuts a França, tot d'una els adopta i els discuteix.

Hom no mesurarà mai prou bé l'abast mundial de la ruptura del Vaticà amb l'*Action Française*.

A França s'han emès les opinions més abracadabrants al voltant d'aquesta qüestió. S'ha volgut veure-hi l'acció de la fransmaçoneria, dels protestants i dels jueus. D'altres, enemics de Roma més subtils, han pretès concloure'n la derrota de Roma, la qual, davant el triomf de la forma republicana en les nacions contemporànies, es posaria al costat del poder polític.

Algunes disposicions de Roma a l'esguard de França, així com la participació cada vegada més social-cristiana de l'Església francesa en la vida nacional, semblen confirmar el que deia més amunt: un canvi de procediment de lluita.

L'Església no pretén pas de crebantar poc ni molt la institució filla de 1789; més tost la superaria. El que ella vol és restituir a la república el seu sentit etimològic, fer-la popular. La separació de les esglésies i de l'Estat ha conduït, com ja deia en la crònica anterior, a una

organització col·lectiva de la clerecia, més acostada a la primera Església que a la del segle XVII. L'esperit persistia.

Ara bé; la clerecia, amb les seves pastorals, els seus sermons i les seves col·laboracions, esdevé, com diuen alguns escriptors, "populista".

Malgrat tot possible capgirament mundial que vingui a interrompre aquesta transformació, que, una vegada més, França ha iniciat, hom pot predir, àdhuc a la simple llum de la raó, que, bo i acomplint la seva divisa, l'Església romandrà invicta. Car avança i supera les repúbliques burgeses. Tendeix a una forma—parlo de l'exemple que ens proposa a França—més acostada a l'Evangeli que l'autocràcia estatista, vers la qual tendeixen de mica en mica les repúbliques del caràcter de la de França.

Naturalment, no es tracta pas d'insinuar que l'Església tendeixi a un simulacre de soviètzització...

Però s'ha democratitzat.

El fenomen val la pena d'ésser observat. Car a França, els seus espectadors opinen, si són radicals, que la República ha vençut l'Església, i, si són creients, que l'Església realitza o tendeix a realitzar allò que serà la república en l'esdevenidor.

Tindrà temps, l'Església, de pervenir a l'objectiu que sembla haver-se imposat a França abans de cap més desastre que deixi un munt de ruïnes?

És permès de demanar-s'ho.

Sobretot quan es veu l'horitzó enfosquit per dues gropades.

Interiorment, tant a França com arreu del món, el descontent popular—agrícola i obrer—creix. Aquestes marxes d'obriers parats sobre Londres o sobre Washington, i aquestes amenaces de no pagar ja l'impost a França són mals averanys d'una atmosfera revolucionària.

Exteriorment, la guerra esclatarà primer?

L'alemany Emili Ludwig, aprofita avui, 26 d'octubre, al fet d'aparèixer un nou periòdic d'esquerra a París, per a confessar que la preveu. Diu que els escriptors del seu país estan convençuts de la seva inminència i que alguns ja han desertat d'Alemanya. Una mestra alemanya deia a Londres, fa poc, que deplorava que l'ensenyament al seu país es basés en la preparació d'un estat d'esperit bel·licós. I els exemples que adduïa són esfereïdors.

Ara bé; si una d'aquestes dues calamitats es produeix abans de la implantació de la nova política democràtico-cristiana encoratjada per Roma, el treball de l'Església, després de les ruïnes i dels desastres, esdevindrà molt més difícil.

És una cursa de velocitat que l'Església desplega contra el segle. L'Església no s'oposa a la forma de govern que enderroca la seva darrera dominació temporal i comprometé l'espiritual; avui malda per conquerir el sobirà actual del món: el poble elector. Aquest poble no cerca de deseixir-se de la seva empremta com ho farien els reis. Però aquest poble és invitat pels enemics de l'Església—els ateu i els extremistes esquerrans—a derruir-ho tot, sense ometre l'Església, no sempre com a

tal, sinó com a part integrant d'una societat a la qual aquests esquerrans han jurat guerra a mort.

Triomfarà el poble de la societat abans no el cridin a les armes?

A no ésser que l'Església tingui l'audàcia i la força que no té, que no pot tenir, la Societat de Nacions, ço és, la d'oposar-se al conflicte.

Aquesta hipòtesi és la mateixa del triomf definitiu, del regne restablert de l'Església.

L'Església pot reeixir-hi, no pas materialment, sinó moralment, i no d'una manera aristocràtica (els Prínceps de l'Església no tenen ja influència en els consells governamentals), sinó mitjançant l'exercici de la força més considerable de l'època, o sigui amb el seu comandament de les masses, del poble.

Que l'Església reïxi a conjurar el desastre de demà—social o polític—i la república cristiana serà constituïda.

Ara bé; sembla que l'Església (precisament a França) s'assaja en aquest paper, convençuda que actualment la possessió dels llocs de comandament no pòt venir ja del naixement, de la minoria, sinó de la massa electora.

ASUNCIÓN DE FALGAIROLLE

LLIBRES & REVISTES

ELS LLIBRES

En aquesta secció es faran recensions crítiques de totes les obres que ens siguin trameses en doble exemplar.

RAFAEL CASANOVA. Notícia biogràfica, per *Josep M. Casasses*. (Col·lecció Popular Barcino, LXVIII. Barcelona, 1931).

La *Col·lecció Popular Barcino* segueix amb un ritme segur i accelerat la publicació dels seus excel·lents volumets. Quan, temps enrera, s'inicià aquesta biblioteca de coneixements indispensables, no sospitàvem l'amplitud en què arribaria a desenrotllar-se ni la multiplicitat de temes i directrius que, amb un encert indiscutible, ocuparien la seva atenció. Aquella col·lecció *Minerva*, editada per la Comissió de Cultura de la nostra vella Mancomunitat, que durant un temps es féu enyorar, ha estat en certa manera prosseguida ara i, en més d'un aspecte, superada.

Un fet que dona un to certament de cosa ben dirigida i obrada a consciència, en aquests llibres, és, a part les condicions materials de presentació, la qualitat de les signatures que hom hi troba. Sembla que comenci a interessar-nos, ja, que les obres destinades a divulgació cultural siguin confiades a autors competents—cosa per altra banda normal en països d'una tradició cultural tan forta com Alemanya—i no deixades a la mà de qualsevol escriptor adotzenat que igual redactarà un manual d'història com un compendi de matemàtiques. Cal recordar, només, per a comprendre la importància que la *Col·lecció Popular Barcino* ha donat a confiar els volums a bons autors, les obres gramaticals de Pompeu Fabra, aquelles biografies model·liques de Guifré I i Jaume I per A. Rovira i Virgili i Ferran Soldevila, respectivament, els resums de literatura de Ll. Nicolau d'Olwer i Carles Riba, els *Viatges d'Ali Bey*, i la magnífica geografia de Pau Vila, en curs de publicació, a les quals fan costat edicions com les de les Cròniques de Jaume I i Muntaner, i traduccions de Molière, Shakespeare, Lluís Vives, Descartes, Schiller, Balmes, Goethe...

Un dels volums més interessants dels darrerament publicats, porta el títol de *Rafael Casanova*.

Anys enrera, la data de l'Onze de Setembre era propícia a la publicació de tota mena de literatura sentimental, explotant la figura noble del nostre conseller en cap; el petit intent d'acció nacionalista o simplement patriòtica que hi pogués haver, quedava anul·lat per la finalitat de negoci que presidia la publicació d'aquells quaderns i, sobretot, pel menyspreu a l'exactitud dels fets històrics narrats que es posava en evidència a cada pàgina.

L'any passat, primer en què l'homenatge de Barcelona al seu heroi caigut es feia oficialment, amb assistència de totes les autoritats, apareixia també, per primera vegada, una biografia de Casanova amb totes les bones qualitats que hom pogués exigir-li, atesa la condició d'obreta divulgadora que se li donava. Josep Maria Casasses, del qual hem de plànyer que altres afers el privin de dedicar-se amb tota intensitat al conreu de la nostra història, n'era l'autor.

El naixement de Casanova i els seus anys de vida privada, la regidoria de Barcelona, la seva elecció de conseller en cap, els seus darrers anys, són narrats sobriament per Casasses, ben relacionats però amb la formidable lluita que Catalunya s'emprengué contra el primer Borbó espanyol, lluita—al davant de la qual es trobà sempre Casanova—que tenia per causa la defensa de les llibertats nacionals, que caigueren en caure Catalunya i que encara no han estat recobrades del tot, sens dubte per l'excés d'esperit filipí dels uns i per la desídia i verbalisme—amagades sota una capa de concòrdia—dels altres.

Una bona bibliografia, al final del llibre, permet als estudiosos d'aprofundir el coneixement dels fets que Casasses exposa.—R. A. i S.

LES CENT MILLORS POESIES LÍRIQUES DE LA LLENGUA CATALANA, tria de Josep M. Capdevila. (Nova edició). (Col·lecció Popular Barcino, LXX. Barcelona, 1931.)

Després d'una primera edició dins la sèrie *Els Nostres Clàssics*, aquesta nova edició popular posa de relleu un bell panorama líric dins les nostres lletres. Des de Ramon Llull fins a Joaquim Folguera, Capdevila ha escollit amb justesa i excel·lent sentit crític poèsies de tots els autors representatius.

Excusada pel compilador l'absència de Marian Aguiló, tan bon mestre de la llengua en el seu temps, i d'altres autors, no podem explicar-nos, però, l'oblit de Rubió i Ors (del qual arrenca veritablement, més que de l'Aribau, tot el nostre renaixement literari); una figura tan representativa no ha de restar mai exclosa, malgrat la valor relativa de les seves poèsies, de cap antologia catalana. En aquesta segona edició han estat afegits alguns poemes de Carner, que completen amb una de les millors sensibilitats poètiques actuals el bell recull de la nostra poesia.

Una innovació que hem notat ben satisfactòriament—i que respon, sens dubte, a un punt de vista editorial—és l'eliminació de les paraules amb *r* muda escrites sense *r* i amb accent circumflex; era una de les romanalles de la nostra època floralista que calia acabar, car no hi ha certament cap raó que obligui a seguir una ortografia adaptada a les necessitats del vers. Un cas ben diferent, i en el qual valdria la pena de parar compte, és el referent a les formes verbals de *dur* i *lluir*, per exemple, en què es troben dues *u* juntes: *lluus*, *lluu*, *duus*, *duu*. Com tothom sap, aquestes formes són bisíl·labes, i, essent igualment perfectes les formes *llus*, *llu*, *dus*, *du*, hom hauria d'emprar unes o altres segons el nombre síl·labic; per altra part, tan imperfecta és una rima *du-us* i *rus* com ho seria *con-ti-nu-ï* i *fi*. (Pompeu Fabra aclari, ja fa temps, aquesta qüestió, en una Conversa filològica dedicada al poeta Tomàs Garcés. No seria inoportú que hom la repassés.)

Malgrat la pulcritud tipogràfica d'aquest volum—i potser per ella mateixa ens atrevim a fer aquest retret—hem de remarcar, a la pàg. 144, la repetició del vers *traspuen sos cabells la fosca de la nit*; a la pàg. 164 la repetició de *bona* dins el vers

a tothom amb aquella bona cara; i a les pàgs. 146 i 174, una mala distribució d'espais. Cosa rara, aquesta, en les publicacions de l'*Editorial Barcino*, però que assenyalem per tal com una major perfecció és mereixedora sempre d'una major exigència.—R. A. i S.

CORRESPONDENCIA FAMILIAR I DE SOCIETAT. Models de cartes i targes, amb comentaris gramaticals, per C. A. Jordana. (Col·lecció Popular Barcino, LXXI. Barcelona, 1931.)

No havíem cregut mai en l'eficàcia dels models epistolars; sens dubte es devia al fet que els pocs que havíem vist fossin redactats en una llengua gairebé desconeguda per als qui l'havien d'utilitzar, i, no res menys, escrits amb una tal manca de sentit gramatical, i ben sovint de sentit comú, que els convertia en quelcom d'ínutil i de pertorbador.

Ara, davant els diversos volums que la *Col·lecció Popular Barcino* ha dedicat a correspondència, hem de rectificar la nostra opinió. Aquests models de cartes i targes que Jordana ha preparat són, excepcionalment—i valgui la paradoxa—modèlics. Entre els molts encerts que reconeixem a l'autor d'aquesta *Correspondència familiar i de societat*, no són els menys importants el d'haver donat una unitat i una acció a l'obra, que fa que hom la pugui llegir com llegiria un conte o una novel·leta, el d'haver-se adaptat a cada moment a la manera lingüística de cadascú, infants i grans, i, sobretot, el d'haver-hi ajuntat uns comentaris gramaticals que creiem que seran utilíssims.

Unes lleugeres remarques només, voldríem fer-li: Primera, que després de recordar que hi ha moltes coses que "en espanyol es donen i en català es fan", com abraçades, petons, tombarelles, voltes, passos, salts, etc., escrigui "sortim a dar un tomb en bicicleta", "tenen l'honor de convidar-vos al ball que donaran". Segona, la seguretat amb què diu que *sinó*, en una frase com "m'auràs de deixar jugar amb l'aeroplà i el tren, perquè *sinó* (ell escriu *si no*) la teva mare et renyarà", no és la conjunció *si* i l'adverbi *no*. (En té l'absoluta certesa? Filòlegs tan eminents com Meyer-Lübke opinen el contrari, i nosaltres esperem poder-ho demostrar documentalment en un estudi que tenim en preparació). Tercera, la confusió d'*homònim* i *sinònim* en "Avui m'ha vingut a veure el teu Andreu. Dóna gust de tenir un nebot i sinònim tan eixerit i tan simpàtic". Quarta, ¿cal accentuar *câl=casa el?* (Jordana escriu: "Un de *câl* Rei hi va voler intervenir".)

La nostra gent que, per l'escola deficient que fins ara ens ha servit l'Estat espanyol, no sàpiga redactar com cal—és a dir, amb senzillesa i correcció—una lletra traurà molt de rendiment de la consulta d'aquest llibret, sempre que la consulta no es converteixi en imitació i la seva curiositat vagi acompanyada d'un esperit de perfeccionament completament indispensable per a tornar profitosa tota cosa.—R. A. i S.

LES BESTIES DEL PARC, per *Bernat Montsià* (Col·lecció Popular Barcino, LXXII. Barcelona, 1931.)

Bell reportatge d'una visita a la col·lecció zoològica de Barcelona, amb unes quantes fotografies. Bernat Montsià (nom que creiem que amaga un excellent escriptor català), amb un estil agradable i un humorisme que traeix sovint la seva veritable personalitat, passa revista a les bèsties que formen la col·lecció barcelonina i explica en poques paraules i clarament la vida de cadascuna.

Aquest llibre pot contribuir a retornar a algunes de les bèsties llur veritable nom catalanesc, que havia estat substituït per un altre—resultat d'una escola no pròpia—i amb el desencert que suposa de pronunciar noms forasters amb fonètica catalana.—A.

RESUM DE LITERATURA PROVENÇAL, per *Alfons Maseras* i *Màrius Jouveau*. (Col·lecció Popular Barcino, LXXIV. Barcelona, 1932.)

Fruit d'una bella col·laboració d'Alfons Maseras, tan bon amic de la Provença, amb Màrius Jouveau, actual *capulié* del Felibrigi, la *Col·lecció Popular Barcino* ens ofereix aquest volumet, que ve a continuar la sèrie de resums de literatures iniciada amb els de literatura grega i llatina, de Carles Riba, i el de literatura catalana, de Ll. Nicolau d'Olwer.

En una seixantena de pàgines els autors exposen l'evolució i els trets essencials de les literatures en llengua d'oc tan lligades a la nostra. Els orígens i abast de la literatura provençal, les primeres manifestacions, els trobadors (períodes clàssic i albigès), la influència dels trobadors, la literatura no trobadoresca, la decadència, les alhors de la renaixença provençal, l'edat d'or del Felibrigi, del Filibrigi a l'occitanisme, escriptors occitans fins a 1930; tot això són temes que donen matèria a sengles capítols.

No comprenem la insistència a escriure sempre *Mitjorn* en comptes de *Migjorn*, ni l'ús d'*occitània* com a adjectiu (al costat, però, de *occitànica*), ni el d'*ingeni*. El poema *Girart de Rosselló* no és escrit en hendecasil·labs, sinó en decasil·labs. Algunes afirmacions d'aquest resum són evidentment excessives; tal, per exemple: "Més que la varietat dels gèneres poètics, cal admirar en la poesia trobadoresca la de les combinacions rítmiques, tan rica que la poesia moderna les ha pogut imitar, però no ultrapassar." Els cants d'amor que feien referència al començament del dia eren nomenats *albes*, no *albades*. A la pàgina 21, ratlla 4, una puntuació defectuosa no deixa entendre el text. Al costat de la ben triada bibliografia que clou el volum, trobem a manca la indicació de bons reculls de textos, almenys les crestomaties de Bartsch, Appel i Crescini, essencialíssimes.

Aquestes coses a part, el resum de Maseras i Joveau, d'una exposició ben clara i llegívola, pot despertar en molts lectors el desig d'una coneixement profund de la literatura occitànica, literatura d'un passat gloriosíssim i d'una vitalitat actual que fa preveure un bon esdevenidor. Subscrivim les paraules que els autors posen vers la fi del llibre: "Una literatura que perdura en el temps i en l'espai, en les circumstàncies polítiques i culturals més aviat adverses, com les que ha hagut de sofrir la

llengua d'oc del segle xiiè, fins avui, no és un fenomen artificial la sort del qual depengui només de l'aparició d'un geni com en el cas de Mistral, o d'un estol escàs d'entusiastes, sinó l'exponent d'una ànima colectiva que l'existència d'una llengua autòctona i d'un caràcter inconfusible renova i enforteix constantment."

Sols ens resta manifestar el desig que els estudis occitans floreixin esponerosament a la nostra terra, i que en colleccions com *Els Nostres Clàssics*, al costat dels autors en llengua catalana, s'inclogui una sèrie dels nostres clàssics que escriviren —en els inicis literaris de Catalunya— en llengua provençal.—R. A. i S.

LES REVISTES

Les reproduccions d'articles d'altri fets en aquesta secció tenen només caràcter documental; la inserció d'elles no implica, doncs, conformitat plena amb l'liar contingut.

L'ESGLÉSIA DE FRANÇA I LA REPÚBLICA, tret de *L'Ami du Clergé*, del 9 de juny de 1932.

La qüestió cabdal que es plantejà a la nació francesa, després dels desastres de 1870-71, fou la del règim polític pel qual li calia optar. El bonapartisme havia perdut el prestigi en la vergonya de Sedan; era de llavors endavant, i probablement per molts anys, impossible. L'elecció s'imposava entre la Monarquia i la República.

Totes les probabilitats semblaven ésser, de bell antuvi, a favor de la primera. La República no havia deixat gaire bons records. Sens dubte, el govern de la Defensa nacional havia salvat l'honor del país, lluitant fins al límit de les nostres forces contra l'injust agressor. Però França estava lassa, i no veia sinó les malaurances de la guerra i la inutilitat d'un esforç mancat de tota esperança. Les persones assignades desaprovaven decididament la política de "guerra a ultrança" que practicava Gambetta. Thiers, en 1872, anomenà aquest encevement "una política de boig furios". De fet, en les eleccions del 8 de febrer de 1872, el país es pronuncià unànimement a favor de la pau. I envià a l'Assemblea de Bordeus prop de 400 monàrquics, 200 republicans i una trentena de bonapartistes més o menys disfressats. Si hom admet el principi de la sobirania popular—i, com és sabut, constitueix la base de l'anomenat règim democràtic modern—cal convenir que França s'havia pronunciat i que tots havien d'acatar el seu veredict. La Monarquia era un fet. Mancava només escollir el moment. Hom podia començar a preparar les solemnitats de l'entrada del Rei.

Que la clerecia se'n congratulés, cap home de bona fe no li'n pot fer retret. Cal només situar-se de la banda del principi "revolucionari", és a dir, la sobirania de la nació—principi contra el qual, mentre no se surt del seu propi domini, el de la política, la teologia no té *res*, absolutament *res* a dir—perquè hom compregui que la clerecia és mereixedora de lloança d'haver secundat el dictamen popular. Per la nostra part, creiem que la política de la clerecia té aquest objectiu: no separar-se mai de la part sana de la nació, fer via constantment amb el poble, no fer mai "colla a part", no oposar-se mai al veredict nacional, i si s'esdevé que la nació estigui dividida, com era el cas de llavors, no témer de seguir, amb dignitat i prudència, els impulsos de l'opinió, no perdre el temps en vanes esperances o en recanecs inútils quan una etiqueta constitucional ha estat condemnada per l'opinió. La clerecia, com és molt natural, no pot fer sinó el que fan i el que han fet sempre

els grans servidors del país, que anteposen França a tota altra cosa i no temen mai de servir-la, ni quan l'etiqueta regnant no és completament de llur gust personal. En un mot, el pitjor que pot esdevenir a la clerecia, en el terreny polític, és que prengui figura "d'emigrat a l'interior"¹.

Però si l'Església s'acomoda a totes les fórmules i a totes les etiquetes, és a dir, a tots els règims, ningú no ha de sorprendre's que tingui les seves preferències per als que li semblen més ben disposats a afavorir la seva divina missió en aquest món. Trairia els interessos superiors de què té cura si obrés d'altra manera. És això que els legisladors jacobinistes no volen comprendre mai, tal vegada perquè la lamentable orbesa de llur esperit no els ho deixa albirar. S'obstinen a creure, i ho proclamen a tothom qui vol escoltar-los, que la clerecia no té sinó l'afany d'as-solir allò que a ells els sembla la suprema finalitat: la dominació política. Obliden constantment o aparenten oblidar que la primera preocupació de la clerecia és la de les ànimes i que, per al sacerdot, tota altra cosa és subordinada al bé de les ànimes. L'historiador consciencios i imparcial no cometrà de cap manera aquesta falta de perspectiva, que en el fons no és sinó una sobirana injustícia. No farem, doncs, ni el més lleu retret a la clerecia de 1871 d'haver acollit amb joia les indicacions del sufragi universal i d'haver vist amb plaer el favor que aquest sufragi semblava atorgar a la Monarquia. El partit republicà no es cansava, d'ençà d'un segle, de proferir contra la religió les amenaces més audacioses i més temibles; tendia, evidentment, a la descristianització del país. La clerecia hauria estat ben insensata, en aquelles condicions, de mostrar complaences vers un règim que la nació semblava reprovar i hauria donat proves d'estar dominada per una estranya perversió si s'hagués captingut com a incondicional defensora de la República, quan aquest mot era sinònim de guerra a la religió, a tota religió.

L'única falta que podia cometre era de solidaritzar-se amb un règim, fins i tot essent favorable als interessos que ella representava, d'una manera tan estreta i tan obstinada que si aquell règim, per qualsevulla raó, no podia establir-se, ella resultés exposada, a separar-se de la nació.

Ara bé; s'esdevingué justament que el règim monàrquic, per una aventura in-versemblant i contràriament a totes les previsions assenyades, fracassà totalment en l'empresa d'una restauració que semblava tan fàcil i tan natural.

La causa d'aquest fracàs? Tothom la coneix. Es diu sovint: "Els monàrquics estaven *dividits*, i aquestes divisions causaren la ruïna de llurs esperances polítiques." Això no és ben exacte. Les divisions no eren pas insuperables. La *fusió*, com es deia llavors, havia de fer-se i es féu quan encara no era massa tard. La causa del fracàs fou senzillment la *qüestió de la bandera*, darrera la qual s'ama-

¹ Aquesta política fou definida una vegada per totes per Sant Agustí, quan va escriure: "Mentre ella mena, en el si de la Ciutat terrenal, una vida en certa manera d'exili en aquesta terra... la Ciutat de Déu no vacilla pas a obeir les lleis de la Ciutat terrenal, que regeixen els interessos de l'existència mortal, per tal que entre les dues ciutats regni sempre la concòrdia. Crida vers ella els homes de totes les nacions; no es preocupa de la diversitat d'usos, de lleis i d'institucions amb què la pau terrenal és garantida no pretén posar-hi limitacions; s'hi adapta. Sap que, en llur diversitat, aquestes lleis tenen per únic fi la pau terrenal, i no els demana sinó una cosa, i és que no contrariïn la religió que ensenya a honorar el Déu únic, sobirà i veritable. Altrament, contribueix a posar d'acord les voluntats humanes en l'ordre dels interessos temporals, i procura, naturalment, que la pietat i la religió siguin salvades."

gava un qüestió força més greu de filosofia política. El P. Lecanueï dona els documents essencials d'aquest desgraciat afer en un capítol intitulat "El moviment catòlic i les temptatives de restauració monàrquica" (I, 179, 224). Una obra recent de Pierre de Luz² sobre el comte de Chambord relata tota aquesta història amb força detalls. Amb la publicació d'aquesta obra tan important tenim un nou i valuós testimoni. Volem fer esment de la part de les *Memòries* del duc de Broglie que fou publicada per la *Revue des Deux Mondes* del 1 i del 15 de gener de 1932, i ens proposem de seguir fidelment la narració de l'home d'Estat que representa, en aquell període, un dels papers més importants i més decisius.

El duc de Broglie recorda que la qüestió de la bandera era antiga. "Durant tot el regnat de Napoleon III, diu, sempre que s'havien assajat temptatives de reconciliació entre les dues branques de la família reial, aquest punt important havia constituït l'objecte de conferències serioses entre els negociadors." Els prínceps de la casa d'Orleans no havien dissimulat gens ni mica al comte de Chambord que l'exèrcit no renunciaria mai "a la bandera que havia esdevingut per a ell un símbol d'honor nacional". Afegien encara que la nació compartia els mateixos sentiments de l'exèrcit, i que la bandera tricolor simbolitzava als seus ulls el règim instaurat en 1789, és a dir, el *règim constitucional*. Aquest règim considerat com la més gran conquesta dels nous temps, podia assegurar-se que ella no accediria mai a refusar-lo. El comte de Chambord s'havia abstingut sempre d'oposar una negació formal a aquestes representacions. Havia contestat simplement que els prínceps mancaven de qualitat per a tractar de les condicions del seu restabliment en nom de França, que aquestes qüestions no podien ésser decidides fora del país, "que era a França, i d'acord amb França, que faria conèixer el seu sentiment sobre aquest punt, com sobre els altres." Aquestes reticències eren ja sensibles, car proven que el príncep no tenia pas una idea clara de les condicions d'una restauració. Puix que admetia que aquesta restauració no podia fer-se sense el consentiment de França, ¿com podia tancar els ulls davant l'evidència que un país té el dret de disposar dels seus destins polítics? ¿I què eren les seves paraules sinó el reconeixement i acceptació del principi de la sobirania popular? I bé; si pretenia oposar a aquest principi allò que ell i els que el rodejaren anomenaven "el dret de la legitimitat", ¿creia potser que la nació a qui demanaria de reconèixer aquest "dret", no faria ús del seu sufragi sinó per a negar-se a si mateixa, bo i declarant-se lligada, a perpetuïtat, a una dinastia i a un nom, la dinastia que ell representava i el nom que ell duia?

En això es revela clarament, sota la qüestió de la bandera, una qüestió de filosofia política. El comte de Chambord, segons sembla, creia en un "dret diví", inherent a la descendència legítima dels Borbons, en la branca primogènita, de la qual era el cap. No es veu massa bé què significaria el "dret de la legitimitat" sense aquesta concepció del dret diví. I, tot amb tot, ¿sobre quin fonament podia establir un tal dret? Quin decret nominatiu concedí a la dinastia dels Capets, a perpetuïtat, la propietat exclusiva de la sobirania a França? ¿És Hugues Capet la deu original de l'herència transmesa als seus descendents? Però, ¿no havia enfondit, aquest, la seva arrel usurpadora en el "dret diví" dels Carolingis, qui a llur torn l'havien feta desenrotllar a expenses dels Merovingis? ¿Qui pot afir-

² PIERRE DE LUZ, *Henri V*, in-8 de 480 pàgs., 3 fr. París, Plon, 1931.

mar que la nació s'havia donat mai als Borbons? La història no conserva cap senyal d'un pacte d'aquesta mena. La nació havia estat privada del dret de parlar durant prop de dos segles, quan, en 1789, tingué ocasió de fer-ho novament. Hom no pot creure que el seu silenci forçós era un etern consentiment.

El que hom pot dir de més sòlid sobre aquesta qüestió tan obscura i tan rara del "dret diví" dels nostres reis, és que varen instituir-ne la teoria alguns legistes gallicans que d'aquesta manera pretenien vedar al poder pontifical tota intervenció en la política reial, fins i tot "*ratione peccati*", com deien els nostres vells canonistes. Al temps en què els papes reivindicaven—i amb raó, certament—el dret de morigerar els reis cristians, en nom de la moral violada per ells i de la qual els Sobirans Pontífexs tenien cura, els legistes, aquests eterns estatistes, no trobaren cosa millor que sostenir que el rei rebia el seu poder de Déu mateix i que només a Déu havia de retre comptes de la seva manera d'exercir-lo. D'això a concloure que el tron era una herència sagrada i fundada en un "dret diví" per a la dinastia regnant, no hi havia sinó un pas, i els teòlegs gallicans acabaren per franquejar-lo, a seguit dels legistes. L'absolutisme d'un Bossuet, construït molt lògicament i raonablement, sembla insinuar ja aquest "dret diví", si no l'implica del tot.

No és menys sorprenent de comprovar que en 1771, els *ultramontans*, com se'ls anomenava llavors, eren els qui es mostraven els partidaris més convençuts d'aquest "dret diví" reivindicat pel comte de Chambord sota el nom de "legitimitat", mentre que els "gallicans" s'havien adherit al principi de la monarquia constitucional, és a dir, nascuda del consentiment expressat de la nació. Llavors es produí una mena de "contradansa" de les opinions que hom no pot menys de considerar amb sorpresa. Els ultramontans transportaren al terreny del *relatiu*, que és la política, l'esperit d'absolutisme que només està al seu lloc als dominis de la teologia. Semblava que admetien en el rei una autoritat, que llur submissió a l'autoritat sobirana i infalible confiada per Jesucrist al seu Vicari havia d'excloure. Semblava també que havien oblidat que la teoria del dret diví fou una invenció d'aquell gallicanisme que no menyspreaven pas com era lògic. I els gallicans, per llur banda, no pensaven sinó en aquest dret diví que llurs avantpassats dreçaren en front de l'autoritat de la Santa Seu. Van transportar, aquests, als dominis de la teologia un xic d'aquell relativisme que té el seu lloc a la política, i, quan es plantejà la qüestió cabdal de la proclamació de la infalibilitat pontifical, suscitaron un problema d'oportunitat que no tenia, potser, almenys en alguns d'ells, altra finalitat que dissimular el motiu mateix de llurs dubtes i que, sigui com sigui, semblava manllevat a la política. En esdevenir *liberals* en política, la qual cosa, a judici nostre, era molt raonable, no s'adonaven que era il·lògic d'ésser-ho en teologia, així com els ultramontans, conservadors en teologia, no comprenien que era il·lògic que ho fossin en política. No citem noms. Hi ha grans intelligències en l'un i l'altre camp; un Pie i un Dupanloup ens inspiren avui el mateix respecte i mereixen de la nostra part la mateixa admiració. Ens guardarem d'imitar el P. Lecanuet, qui potser mostra d'una manera massa oberta i massa persistent, les seves preferències per al *partit liberal*, i la seva migrada simpatia per a l'ultramontanisme. Les discussions i dissensions al si d'una magnífica clerecia com la de França amb referència a aquella època, ens semblen ja absolutament inoportunes i fins i tot un xic ridícules.

Però ara ens cal reprendre el testimoni del duc de Broglie, del qual ens havia fet allunyar una mica aquesta necessària digressió.

Després dels desastres de 1870, llavors que les eleccions de febrer van donar una majoria aclaparadora als monàrquics, ningú no va atinar, d'antuvi, que el manteniment de la bandera tricolor, sota la qual els reialistes més coneguts i més abnegats, acabaren de servir gloriosament durant la guerra, pogués constituir una dificultat. "Tothom pensava que, arribat el moment el senyor comte de Chambord resoldria, sense fer-se pregar, en el sentit desitjat per la majoria dels seus partidaris, una qüestió que ell s'havia volgut reservar expressament."

Dos prínceps d'Orleans havien estat elegits diputats: el príncep de Joinville i el duc d'Aumale. Els diputats legitimistes van voler saber d'ells quina fóra llur actitud en cas de restauració monàrquica. Sense vacillar gens ni mica van respondre que, si la reialesa havia d'ésser restablerta, era "la monarquia vinculada en la casa de Borbó". Com a garantia d'aquest compromís, hom va pregar-los de visitar el comte de Chambord, per tal de reconèixer-lo públicament com a cap hereu de la dinastia. No oposaren cap dificultat d'acceptar aquesta condició i la majoria votà, el dia 8 de juny de 1871, l'abrogació de les lleis d'exili que bandejaren les dues branques de la casa de Borbó. El comte de París, exiliat d'ençà de 1848, anuncià públicament la seva intenció d'anar a retre homenatge al comte de Chambord. Quan aquest manifestà que es traslladaria a França a primers de juliol, els prínceps van fer-li demanar tot seguit en quin lloc i a quina hora els rebria. "La resposta que transmeté al cap de pocs dies fou inesperada i, al primer moment tan poc comprensible per als intermediaris encarregats d'aquesta negociació, "com per a tota altra persona": "El senyor comte de Chambord feia saber als seus cosins que seria venturós de rebre'ls, però que, com que no volia deixar subsistir cap malentès entre ells, els pregava d'esperar que, mitjançant un *gran acte* que preparava, hagués fet conèixer tot el seu pensament a França."

Els prínceps, inquiets, comunicaren aquesta resposta als diputats reialistes envers els quals havien contret compromisos. Aquests no van perdre ni un instant per a traslladar-se a Chambord per tal de parlar amb el príncep, i el que oïren de la seva boca els produí una veritable consternació.

"Jo en vaig tenir esment, escriu de Broglie, el 7 de juliol, per mitjà d'una lletra d'un dels meus amics, diputat, lletra que tinc a la vista i copio textualment: "Sembla que el senyor comte de Chambord prepara, envers i contra tots, un nou manifest en el qual dirà que, per tal com la bandera tricolor s'ha sollat en aliar-se amb la revolució, cal arborar altra vegada la bandera blanca. Maillé, Biscaccia i el bisbe d'Orleans han caigut de genolls davant d'ell a fi de dissuadir-lo. Ha estat debades." Després he sabut que aquesta expressió, *han caigut de genolls*, que havia pres com a emfàtica, era rigorosament exacta, i que el duc de Bisaccia, entre altres, s'havia llançat (pròpiament i no d'una manera figurada) als peus del príncep preguntant-li de no arreconar la bandera sota la qual el seu gendre, el duc de Luynes, servia la pàtria quan una bala prussiana el colpí de mort a Coulmiers. El príncep fou inflexible i el manifest eixí, declarant que l'hereu de la casa de Borbó no consentiria mai d'abandonar la bandera de Joana d'Arc i d'Enric IV. Doble error històric, car la bandera blanca no era pas coneguda en el temps de Joana d'Arc, i l'estendard que la Puella duia a Orleans era l'orifloma flordelísada de color vermell. Quant al plomall blanc d'Enric IV que una frase històrica

ha fet cèlebre, no era pas una bandera, sinó un plomall que el fill de Joana d'Albret duia al seu capell, en qualitat de cap dels hugonots."

L'efecte d'aquest manifest fou immens. A tot arreu hom parlava de *suïcidi* polític, d'abdicació voluntària, Thiers qui en aquella data propugnava obertament per la "República sense els republicans"—la qual cosa no era pas en si una idea llosca, sinó solament prematura—afirmà des d'aquell moment la seva posició contra els legitimistes. "Se m'acusa, deia, de voler fundar la República. Heus ací com ara hom ve a posar-me a cobert d'aquest retret! D'ara endavant ningú no negarà que el fundador de la República a França és el senyor comte de Chambord. La posteritat l'anomenarà el Washington francès."

Aquests mots foren dits a M. de Falloux. El duc de Broglie afirma, per la seva banda, que Thiers li expressà la seva satisfacció en aquests termes: "Ja heu vist el manifest aparegut a Chambord. Jo crec que inspirarà un xic de paciència als partits." El duc va respondre-li: "Us he de confessar que el suïcidi del comte de Chambord no pot aconsolar-me de la resurrecció de M. Gambetta."

Els diputats que havien exigit dels prínceps d'Orleans una gestió a Chambord van ésser els primers de reconèixer que el manifest deslligava aquests prínceps de llur prometença. Més de 80 diputats legitimistes publicaren a la *Gazette de France* una declaració sense signar, en la qual repudiaven tota solidaritat amb el manifest del comte: "El sentiment pertocant aquest assumpte, diu de Broglie, fou unànime i en un viatge que vaig fer a Versalles", al començament de l'agost següent per tal de preparar el casament del meu fill, no vaig trobar cap diputat, ni de dreta, ni del centre, que proposés seriosament de demanar a l'exèrcit francès, en nom de la legitimitat restablerta, el sacrifici de la seva bandera. El bon sentit més elemental era suficient per a comprendre que, en un país tan treballat com el nostre per l'esperit revolucionari, i on, dissortadament, la fidelitat de l'exèrcit no s'havia pas mantingut sempre immunitzada contra la revolta, deixar la bandera nacional als enemics de la monarquia restaurada equivalia a preparar a l'avançada la seva caiguda al primer espuernall d'insurrecció."

Un xic més tard, un altre incident, que el duc de Broglie omet, acabà de situar Thiers i el conjunt del país enfront dels catòlics de la dreta. Aquests, responent a un desig expressat pel Sobirà Pontífex Pius XI, havien iniciat per tot el país una campanya que si bé el principi que la informava era just, no deixava d'ésser força delicada i perillosa. Reclamaven, per via de petició, una intervenció del govern francès a favor del Papa espoliat dels seus Estats. Els bisbes s'esmerçaren amb zel insuperable en aquesta gestió commovedora, però políticament discutible. Els partits d'esquerra usaren i abusaren d'aquest moviment de peticions per presentar els catòlics com a enemics de la pau. Thiers reprovava vivament aquelles manifestacions per llur inoportunitat. Bismarck preparava la Kulturkampf; tenia la fòbia de les coalicions; calia suposar que no deixaria d'aprofitar la circumstància que se li presentava per atiar contra França la Itàlia unificada i, si era possible, la resta d'Europa, no massa ben disposada a comprometre's en un nou conflicte per al restabliment del Papa. El jove reialme d'Itàlia, molt susceptible com tot allò que és primparat, havia d'optar entre una França legitimista, que semblava amenaçar la seva existència, i l'Alemanya bismarckiana, tota propícia a protegir-la, per odi a França i a Roma. En aquestes condicions, s'obria a França

* Llavors era ambaixador de França a Londres.

un abisme profund entre el partit monàrquic i catòlic i l'opinió pública. Thiers esdevenia cada vegada més popular, per les complaences que tenia vers els homes d'esquerra. D'altra banda, el temps treballava per al partit republicà. Una campanya aferrissada es desplegava per tot el país; els diaris d'esquerra parlaven derisòriament i sense pietat de la impotència dels monàrquics per a donar a França un règim definitiu; de fet hom s'havia adaptat a la República. Hom abonava a l'actiu d'aquest règim la conclusió de la pau, la repressió enèrgica de la "Commune", l'impuls financer amb mires a l'alliberació del territori. La popularitat de Thiers era un reforç poderós per a aquesta forma de Constitució. Els republicans treballaven amb totes llurs forces per identificar la República amb l'anticlericalisme, entès en el sentit d'exclusió de la ingerència de la clerecia en els afers polítics. En els medis rurals, que romanien fortament adherits a la fe cristiana i no mostraven cap antipatia per a la monarquia, la propaganda republicana prengué una forma simplista: hom es limità a fer por als camperols representant-los la monarquia clerical com el retorn als drets feudals al delme i a tots els privilegis d'abans de 1789. No hi ha ningú, entre els qui freqüentaren els pagesos d'aquell temps, que no trobés entre els millors d'ells aquests terrors que ens semblen grotescos, però que una hàbil publicitat mantenia llavors entre les gents senzilles.

Les eleccions per als Consells generals, celebrades durant el mes de setembre de 1871, donaren 2.290 llocs als republicans contra 650 als monàrquics. Realment, representaven per a aquests darrers, la derrota completa.

No s'havia pas perdut, però, tota esperança. Els reialistes creien encara que els fets farien retractar a llur cap i que acabaria per obrir el cor al sentiment públic. El bisbe d'Orleans provà d'il·luminar-lo; va escriure-li una lletra d'una alta eloquència. El P. Lecanuet que la reproduïx integralment, dona també la resposta, d'una ironia càustica, amb què el príncep refusà d'atendre tota suggestió.

La frase essencial d'aquesta resposta era la següent: M'és permès de suposar, Senyor Bisbe, que al primer rengle dels sacrificis considerats com a indispensables per a correspondre als desigs del país, col·loqueu el de la bandera. *Això és un pretext inventat pels qui, tot i reconèixer la necessitat de tornar a la monarquia tradicional, volen almenys conservar el símbol de la Revolució*. Les idees polítiques del príncep es revelaven en fórmules d'aquesta índole, i és difícil de veure-hi res més que l'afirmació d'aquell dret diví de què s'ha parlat abans.

Hom torna a trobar, a partir del 24 de maig de 1873, el testimoni del duc de Broglie. El 24 de maig els monàrquics feren el suprem esforç per deturar el rossolament cap a l'esquerra. És evident que aquest rossolament Thiers va afavorir-lo.

Com a conseqüència, Thiers fou derrotat i substituït pel lleial Mac-Mahon. El duc de Broglie prengué la presidència del Consell. Però, com que per a derrotar Thiers calgué formar una coalició de partits diversos, fou necessari distribuir les carteres als homes destacats d'aquests partits. A l'Assemblea, una evolució es féu tot seguit albiradora: "No pocs homes monàrquics de naixement i d'antecedents, com, per exemple, MM. Casimir-Périer, Dufaure, Duchatel i de Malleville, havien concebut la idea de formar, en comptes d'una monarquia liberal—de la qual semblava desentendre's el cap natural—, una República dotada d'institucions que poguessin donar garanties als interessos conservadors". D'altra banda, remarca

encara de Broglie, el partit bonapartista aixecava el cap. La majoria, però, d'aquests homes, que de conservadors havien esdevingut republicans o bonapartistes, s'havia pronunciat contra Thiers. Però era ben segur que, tan bon punt es tractaria de donar una constitució al país, seria difícil i tal vegada impossible d'aconseguir llur concurs. Després d'haver ajornat la restauració monàrquica, a conseqüència de la proposició de Thiers a seguit de la guerra, i després, pel juliol de 1871, per motiu de la bandera, hom era encara compellit d'ajornar-la sota el govern de Broglie, per la dificultat d'entendre's sobre els mitjans amb què calia efectuar-la.

Tot amb tot, el país esperava; l'Esquerra s'agitava; Gambetta continuava essent el "viatjant" de la República. Calia pervenir a una solució:

"Jo creia, escriu el duc de Broglie, que era alhora deure i interès dels monàrquics constitucionals d'intentar, mitjançant una gestió ostensible i sincera, un darrer esforç per a la restauració de la monarquia. L'interès i llur deure era de fer, per aconseguir aquest gran objectiu tots els sacrificis que els permetés llur pròpia dignitat i la dels prínceps amb els quals simpatitzaven: en un mot, calia deixar ben demostrat que si l'empresa havia esdevingut novament inexecutable era perquè el senyor comte de Chambord s'obstinava a consumir la ruïna de la seva raça, per exigències de les quals era únic jutge i responsable. D'aquesta manera, o s'esdevindria que reeixiríem a vèncer els escrúpols del senyor comte de Chambord, i llavors la restauració podria ésser proposada a l'Assemblea, ja sigui pel nostre mitjà, ja sigui per un altre gabinet, i la partida, jugada amb gosadia, podria ésser encara guanyada; o el comte de Chambord romandria inflexible en les seves pretensions insostenibles, i en aquest cas seríem lliures de cercar un altre mitjà de salvació per preservar el país dels mals de l'anarquia, i tal vegada els nostres aliats de la dreta pura es creurien, en consciència, lliures de prestar-nos llur ajut en aqueixa indagació."

Aquest criteri, molt just, del duc de Broglie, era també el dels ducs Decazes i Pasquier, que passaven, amb títol ben merescut, per ésser els millors caps polítics del partit orleanista. D'acord amb aquests criteris, de Broglie aconsellà al comte de París de fer espontàniament i sense condicions al comte de Chambord aquella visita de família que havia de donar lloc a la *fusió* i fer esclatar amb veritable èxit la unió reconquerida del partit monàrquic francès. El comte de París sortí cap a Viena i demanà d'ésser rebut a Frohsdorf. El comte de Chambord accedí de bon grat a acollir-lo, sense posar-li més condicions que el reconeixement del principi de l'herència monàrquica, en la seva persona.

L'entrevista tingué lloc el 5 d'agost. Fou verament cordial per ambdues parts. Tota la premsa europea n'explicà els detalls. A França, l'emoció va ésser general. Llavors hom es pogué donar compte de com era arrelat el sentiment monàrquic al país i ensem del mal que la manca d'unió havia fet a la casa reial i a tot el país:

"He de confessar, escriu el duc de Broglie, que la impressió produïda per aquesta reconciliació de família, quan va ésser coneguda a França, superà de bon tros el que n'havia esperat... Vaig veure que la monarquia tenia més arrels a França del que em creia, i que el desig de trobar un port després de tantes tempestes donava a aquests nobles records una força insospitada. Si en aquell moment haguéssim pogut fer conèixer a França un programa polític comú a les dues branques de la casa de Borbó, així com a les dues grans fraccions del partit mo-

nàrquic, l'opinió pública ens hauria obligat a adoptar resolucions molt més ràpides del que hauriem pensat. Hom hauria reclamat una convocatòria immediata de l'Assemblea i el govern, en lloc d'empènyer la majoria no hauria hagut de fer sinó seguir-la."

El duc de Broglie aporta una prova curiosa d'aquell estat d'ànim. El mariscal de Mac-Mahon donà, durant aquells dies, un dinar a Versalles. Hi foren invitats tots els membres de la Comissió permanent de l'Assemblea. (L'esmentada Comissió substituïa l'Assemblea durant les vacances). Com és natural, entre els assistents hi havia membres de l'Esquerra i àdhuc de l'Extrema Esquerra. El duc de Broglie no podia ficar-se a tots els grups, però el seu nebot d'Haussonville, que coneixia moltes persones de l'esquerra, va furetejar entre ells. Després donà compte al seu oncle que els "havia trobat aterrits, convençuts que la monarquia era un fet, gairebé resignats a sofrir-la sense queixa mentre fos flanquejada d'institucions liberals."

Però estaven també convençuts, els republicans, que per a la reconciliació havia calgut una explicació satisfactòria de les declaracions anteriors del comte de Chambord. I el duc de Broglie sabia, ai! que no hi havia hagut res d'això. De les seves aprensions en parlà amb el duc de Bisaccia: "Ja veieu, li digué, com van les coses. Però vós sabeu com jo mateix, que, dissortadament, no hi ha res fet, i que aquest foc s'esmoreirà ben aviat si hom pervé a esbrinar que no hem rebut cap satisfacció pertocant el punt que coneixeu." El duc no hi féu cap objecció. "A vós us toca, doncs, d'obrar, continuà de Broglie. Nosaltres creiem que ja hem fet tot el que podíem." El duc de Bisaccia tampoc no digué res, però l'expressió de la seva cara revelava els seus temors i la seva contrarietat. Els amics més fidels del comte de Chambord sabien que no tenien sobre aquest cap influència així que sorgia la qüestió de la bandera.

El duc de Broglie cregué que havia d'explicar-se més clarament. Puix que es tractava de descabellar un programa d'acció política, opinava que era just i necessari de declarar el que el seu partit i ell mateix consideraven com a indispensable per al manteniment de la República. És de poca sindèresi voler regnar contra tot un país. No era pas impossible, ni tan sols difícil de donar-se compte de les disposicions més difoses en els medis influents de la nació.

Si els legitimistes eren acusats de no haver après ni oblidat res, els orleanistes veien prou bé el que França esperava. Mirades les coses en llur essència, una monarquia sols discrepa d'una República per un sentit més cautelós de les tradicions i un esmerç més ponderat de les notabilitats nacionals, és a dir, de totes aquelles grans famílies que l'experiència dels negocis, les relacions de parentiu i una certa herència del sentit polític fan més aptes que força d'altres per a prestar serveis al país en els contactes amb les grans nacions europees, o en els grans cossos de l'Estat. Els francesos assenyats comprenien molt bé aquests avantatges. Hom sabia que era segura l'adhesió a una monarquia "liberal" de tots aquells francesos que oscil·laven entre la monarquia i la República, i que estaven disposats a acceptar l'una o l'altra mentre assegurés l'ordre interior i la pau digna a l'exterior.

"Somiàvem, escrivia després el comte d'Haussonville, en una França ben unida, reconciliada sota l'ègida de la monarquia, tradicional pel seu principi, moderna per les seves institucions, sorpresa de totes les llibertats, al primer rengle de les quals posàvem les llibertats religioses."

Aquesta frase tradueix molt bé el programa dels orleanistes i especialment del duc de Broglie.

Aquest s'entrevistà, doncs, igualment que el seu col·lega Beulé, amb llur col·lega comú M. Ernoul, que representava al ministeri el partit de la dreta pura.

"Heus ací els prínceps reunits, digué el duc de Broglie. Però dissortadament, els partits no ho són pas encara. Vós coneixeu tan bé com jo les disposicions de les diverses fraccions de l'Assemblea, i sabeu també que la que M. Beulé i jo representem no donarà mai les mans a la restauració monàrquica si no té la seguretat que la reialesa establerta serà rodejada d'institucions constitucionals i acceptarà la bandera nacional. Sobre el primer punt, les intencions del senyor comte de Chambord no semblen pas dubtoses, i fan esperar que hi haurà poques dificultats. Però sobre l'altre, som allà mateix on érem dos anys enrera, i vós ja sabeu que si la seva importància és menor per als qui reflexionen, és, en canvi, de primer ordre per al *gros públic*, per al públic del sufragi universal, sempre més encisat de les imatges que dels raonaments. Per a aquest públic, la bandera blanca és el símbol d'un estat social que repudia. En la nostra qualitat de membres del centre dret, hem de dir-vos francament que mentre aquest punt no estigui resolt, maldarem en va per dur els nostres amics a una votació monàrquica, i nosaltres, segurs com som de no recibir-hi, ens guardarem ben bé prou d'intentar-ho."

Va adduir d'altres consideracions molt poderoses. Calia esperar temptatives de resistència per part dels republicans, intents de revolta i d'insurrecció. Els ministres responsables de l'ordre públic havien d'estar segurs de l'exèrcit, i era impossible de tenir una seguretat d'aquesta banda, si des del principi la qüestió de la bandera no era resolta francament. Així, doncs, si els monàrquics volien clarificar i endegar la situació, calia que trobessin una solució que harmonitzés ensem l'honor del príncep i els desigs del país.

Finalment, el duc declarà que el Govern en exercici, del qual M. Ernoul formava part i n'era ell el cap visible, no podia admetre que no se l'assabentés de les combinacions mitjançant les quals hom esperava pervenir a la restauració, per tal com això comportava el risc que al darrer moment es veiés davant per davant de pretensions inesperades i que podien abocar el país al desordre més esgarriat.

Van continuar les converses entre de Broglie i Beulé d'una banda, i Ernoul i de la Boullerie de l'altra, i s'establí un acord sobre els punts més importants.

Tot amb tot els dies passaven i el comte de Chambord no deixava traslluir res de les seves intencions. El seu silenci semblava de mal averany. L'espera, entre els seus partidaris, de mica en mica es convertia en inquietud. "Els partits adversos, desconcertats un moment, però no descoratjats, reprengueren la tasca. Bonapartistes i republicans van emular-se altra vegada en la feina d'esgrimir el tema (gastat i rebutjat, però d'influència segura i decisiva entre la massa popular) dels atropellaments i vexacions de l'antic règim, i refregaren als ulls de la burgesia i del poble el fantasma dels nobles i dels capellans." En el món dels negocis hom començà d'inquietar-se a causa dels moviments de l'opinió i el govern va ésser invitat, de diferents costats, a manifestar les seves intencions. A l'estranger hom es preocupava també dels canvis que poguessin tenir lloc a França. Bismarck temia, per damunt de tot, un atansament favorable als nostres interessos, sobre la base de la comunitat de fe religiosa. Es trobava en ple Kulturkampf i vessava el seu verí en comentaris injuriosos sobre els legitimistes i catòlics de França. "D'ençà del 24 de maig, es-

criu de Broglie, no havia perdut ocasió de representar-nos com els servidors d'una política de reacció clerical que amenaçava la pau d'Europa. La seva actitud oscil·lava entre el fingiment convencional i el recel sincer. Lliurat a una lluita tan insensata com violenta contra els catòlics d'Alemanya no podia veure sinó amb disgust, des de l'altra banda del Rhin, un govern en el qual figuraven catòlics ben coneguts com a tals."

Va maldar per crear, en l'Europa ultrapacífica d'aquell temps, una llei d'aversion prèvia contra el tron d'Enric V. Féu creure que el seu adveniment fóra el preludi d'una mena de croada encaminada a restablir tots els trons enderrocats, començant pel del Papa i acabant, no sense passar abans per l'Hannòver, Parma, Mòdena, Florència i Nàpols, pel de don Carles de Madrid. I aquest temor ridícul fins era aconl·lit per gent assenyada. Els republicans francesos se'n servien per esferir la gent dels pobles.

I el silenci del comte de Chambord s'allargava, i els seus amics i sobretot els orleanistes adherits a la seva causa esdevenien cada dia més perplexos i desconcertats.

Calia de totes passades acabar amb aqueixa situació. El duc de Pasquier s'encarregà de fer comprendre als legitimistes que era arribada l'hora d'obrar i que tenien el deure de parlar alt i amb fermesa. M. de Bisaccia no vacilà a respondre que "l'única monarquia possible a França era la monarquia *tricolor*."

Anava, doncs, a jugar-se la darrera possibilitat de la monarquia. Poques vegades hi ha hagut a la història d'un país una hora més dramàtica que aquella. Tot l'esdevenidor depenia de la decisió que s'anava a prendre i aquesta decisió era supeditada al caprici i voler d'un sol home: el comte de Chambord. Aquest, però, va decebre totes les esperances que hom havia dipositat en ell i amb estranya obcecació s'obstinà, en una incomprendible fidelitat a allò que el Papa Pius IX anomenava—un xic cavallerivolament—, "un tovalló", a deixar passar l'ocasió que la Providència li oferia.

No volem acabar aquest article sense recordar la manera com la clerecia s'immiscuï llavors a la brega, amb la plena confiança d'una victòria que sols podia dur al país grans avantatges, i sense pensa gaire potser, en les represàlies a què s'exposava en cas de fracassar.

El P. Lecanuet relata detalladament les manifestacions religioses d'aquells temps a favor de la monarquia. Observa amb raó que un dels senyals més reveladors de l'exaltació que s'apoderà de certs catòlics en aquella data és la quantitat de profecies que circulaven entre els fidels "Nous millenaristes comenten l'Apocalipsi, escriu, o el llibre de Daniel; hi veuen descrites les desventures de França i de la Santa Seu, i anuncien el triomf definitiu del Gran-Papa i la restauració del Gran-Rei. Aquesta exaltació sembla prou seriosa perquè el Bisbe d'Orleans cregui que l'ha de combatre en una pastoral adreçada a la seva clerecia⁴". La gent es prenia dels dits aqueixes publicacions malaltisses. Un d'aquests libels ridículs, que duia per nom "El gran Adveniment, precedit del Gran Prodigí", en poques setmanes assolí un tiratge de 50.000 exemplars.

Però si hom no pot fer altra cosa que arronçar-se d'espatlles davant d'aquestes

⁴ LECANUET, pàg. 202. - El manament de Monsenyor Dupanloup tenia per títol: *Lettre sur les prophéties publiées dans ces derniers temps*, 23 març de 1874.

manifestacions estrafolàries i aquestes desviacions de l'esperit religiós, convé concedir força més importància al gran moviment de pregàries públiques que aleshores tenia lloc. Car ja no es tracta, en aquest cas, de pamflets obscurs, escampats profusament entre els fidels sense cap autorització i contra la voluntat dels bisbes, sinó d'una veritable croada de pelegrinatges, organitzats pels bisbes mateixos:

"Atretes per llurs crides abrandades, escriu Lecanuet, les multituds s'encaminen als santuaris més venerats del país. Dūtant el mes de maig, van a Lurdes, a la Saleta a Pontmain; pel juny, a Paray-le-Monial; més tard, al Mont Sant Miquel, a Santa Anna d'Auray, a Sant Martí de Tours. En veure passar pels carrers de les nostres ciutats aqueixes multituds amb uns rosaris al coll o el Sagrat Cor sobre el pit, els esquerrans impiadosos peten de dents i acusen la clerecia de treballar per la restauració del tron; els prudents l'acusen de comprometre la religió, d'abandonar-se a esperances quimèriques i de fer amb això el joc dels demagogs." (P. 202).

L'historiador reconeix d'altra banda, que aqueixos pelegrinatges "no tenien res a veure amb la política. Els bisbes que els organitzaven i presidien no paraven de repetir-ho. L'objectiu que hom hi perseguia era el següent: desenvolupar el sentiment religiós i pregar per al redreçament de França."

Tot amb tot, no hi ha dubte que la situació política preocupava profundament l'Església catòlica. És evident que una part formidable de catòlics hi havia pres cartes i els interessos més sagrats de les ànimes hi eren compromesos. No és pas que els catòlics s'haguessin ficat al clos de la política, sinó que era la política que havia anat a provocar-los i inquietar-los en les seves santes conviccions. Els republicans no es cansaven d'amenaçar la clerecia; llurs diaris atacaven la religió; llurs publicacions de tota mena estaven en oposició absoluta amb la fe cristiana, amb tota fe religiosa. Fer retrèt a aquells capellans, a aquells catòlics i a llurs bisbes d'haver desitjat un règim de llibertat per a llurs creences, és la més monstruosa i la més inhumana de les injustícies.

I, tot amb tot, ¿era prudent de prendre part a la palestra en uns moments en què era inevitable que les circumstàncies donessin un sentit polític a manifestacions d'intenció purament religiosa, en uns moments en què, sobre un punt tan cabdal com el de la bandera nacional, el candidat al tron refusava de donar els aclariments satisfactoris que hom tenia el dret d'esperar d'ell? L'exèrcit reialista i catòlic s'assemblava a un exèrcit el cap del qual, per una aberració inversemblant, es preparés a exigir dels seus soldats, en el darrer moment que es servissin d'un fusell antiquat per a combatre l'armament perfeccionat de l'adversari, i, en cas de no obeir-lo, que els deixés sols a l'estacada, abandonant el comandament!

Les pregàries solemnes de l'Església de França, la significació un xic monàrquica de les quals no podia passar inadvertida a ningú, solament haurien estat útils—en el terreny polític, s'entén—, si no s'hagués incorregut enlloc, sobre aquesta mateixa qüestió, en errors verament lamentables. És bell, és magnífic, és necessari de pregar, i de pregar com si Déu ho fes tot. Però cal també obrar, i obrar raonablement, com si Déu no fes res. "Ajuda't, i el cel t'ajudarà": poc trobarien cap proverbi més catòlic que aquest, car, per oposició al protestantisme d'un Luther i d'un Calví, la cooperació de l'home amb el seu Déu, de l'esforç humà amb el socors celestial, pertany a l'essència mateixa de la doctrina catòlica. Així,

doncs, comprenc perfectament aquest judici del publicista catòlic Jules Delafosse:

"Res no podia imaginar-se de més impolític que aquestes demostracions. No solament el poble es resistí a les excitacions de la clerecia, sinó que les veié amb mals ulls. Al fons d'aquest poble ordinàriament passiu, inert, crèdul i dòcil a totes les opressions, hi ha un invencible instint de resistència a la dominació política de l'Església. Ama la religió, però la teocràcia li fa por. Aqueixa campanya imprudent i mal acollida fou castigada amb crueltat. D'ella prengué pretext el partit republicà per inaugurar contra l'Església i contra la religió mateixa aquest règim de persecució llibertina que és un dels més grans escàndols i dels pitjors perills del nostre temps"⁵.

A judici nostre, no és pas en aquestes represàlies on es troba la conseqüència més enutjosa de la campanya dels pelegrinatges de 1873. Efectivament, hom pot demanar-se si res podia acreïxer la ràbia dels partits republicans infeudats a la francmaçoneria, contra l'Església. Però, després d'haver adoptat ostensiblement l'escarapella reialista, ¿com podia la clerecia quedar prou lliure de moviments per a adoptar l'etiqueta republicana, quan la monarquia fos conceptuada impossible, almenys de moment? I si la Providència no es dignà escoltar unes pregàries tan ardents, ¿no seria perquè aquestes pregàries eren viciades, en part, per la preocupació de fixar a Déu mateix el mitjà pel qual convenia que la religió fos preservada a França? Confessem que posàvem una part massa gran de la nostra esperança en un home i en una fórmula; per tant, havíem d'ésser punits cruelment de no haver posat tota la nostra confiança solament en Déu i de no haver-nos preparat a seguir, amb decisió i fe, les indicacions que la Providència havia de donar-nos per mitjà dels esdeveniments mateixos. Des del moment en què la monarquia esdevenia irrealitzable, per l'inconcebible error del seu cap suprem, ¿convenia d'obstinar-se a confondre els interessos de les ànimes amb l'esdevenidor d'una etiqueta política obliterateda pels fets?

Del mal efecte que produïren llavors en les masses les manifestacions catòliques a favor de la monarquia, el duc de Broglie ens en dóna testimoni. I la seva apreciació, més mitisada que la de M. Delafosse, ens sembla digna de retenir:

"Les calúmies imaginades sobre el caràcter futur de la restauració, principalment sobre la influència que donaria a la clerecia en els afers temporals, circularen amb insistència cada vegada més gran en les campanyes propagades, sense cap dubte, pels agents dels partits bonapartista i revolucionari, però acreditades també, cal convenir-hi, per l'actitud i les declaracions imprudents de certs membres catòlics.

"Hom explotà amb èxit, sobretot, els pelegrinatges i els exercicis religiosos de tota mena, que foren multiplicats durant tota aquella estació (com tothom recorda) amb una ostentació molt de dordre, i on es mesclaven esperances polítiques ben poc dissimulades a les expressions de la pietat i fins i tot a les fórmules de la pregària. La causa de la religió, la del poder temporal i la de la restauració d'Enric V, eren col·locades massa sovint, en aquestes reunions devotes en una mateixa línia, com destinades a triomfar el mateix dia i pels mateixos procediments. Res no hi havia més desencertat ni que presentés d'una manera més escarida i malau-

⁵ Citat per LECANUET, pàg. 203, nota 1, segons l'obra de DELAFOSSE: *Figures contemporaines*, pàg. 25.

rada el flanc a les ridícules imputacions de la premsa republicana. Cap dels òrgans del partit no deixava tampoc d'explotar aquestes *inhabilitats*, i M. Thiers mateix, el defensor eloqüent del poder temporal, al Cos legislatiu, un dels autors de la famosa llei de 1850, la carta clerical de l'ensenyament, no refusà pas d'aportar-hi l'ajut del seu nom. En una lletra adreçada al batlle de Nancy, per excusar-se de no fer una visita a aquella ciutat, anuncià que tornaria a assistir a l'Assemblea, per tal de defensar-hi la *llibertat religiosa amenaçada*. M'atreveixo a afirmar que no pensava un sol mot del que deia i que sabia molt bé que, si alguna cosa era posada en perill, era la religió mateixa per les imprudents exageracions dels fidels.

"Va ésser també aquell perill, que amenaçava una cosa més alta que la causa de la monarquia i àdhuc més alta que la de França, que vaig creure que el meu deure m'obligava de conjurar. Per poc que hom deixés creure al país que la restauració d'Enric V i la dominació clerical eren sinònimes, el rei, la religió i ben prompte la societat haurien estat sepultats per les mateixes ruïnes."

Un home tan clarividient com el duc de Broglie i que sap mesurar tan bé com ell les seves paraules, un home que, altrament, té prou sentit cristià per a comprendre que la causa de la religió és infinitament més alta que la de la monarquia i la de França mateixa, ¿pot ésser cregut sense recels quan afirma que llavors la clerecia va cometre inhabilitats?

Van ésser, si hom vol, honorables i commovedores inhabilitats, però quan hom té l'honor de defensar l'herència sagrada de Jesucrist, no s'hi val a ésser llosc!

I llavors la clerecia de França hagué hagué de reprotxar-se, ai! greus *inhabilitats*!

EL SALARIO FAMILIAR Y LAS CAJAS DE COMPENSACIÓN¹ per Bartomeu Quetglas, prev., a "Correo de Mallorca", de 23 a 30 de juny d'enguany.

La insinuació continguda en la "Rerum Novarum" sobre la conveniència d'establir el salari familiar produí veritable escàndol entre el patronatge d'aleshores, que encara perdura en alguns sectors de la nostra pàtria. Ben al revés d'ací, a França la reforma s'inicià per voler d'alguns patrons catòlics i s'ha estès talment per tots els departaments que les *Cairxs de Compensació* han rebut un fort impuls de part del govern que les ha declarades obligatòries.

Com a homenatge d'admiració als nostres germans de França i com a lliçó als d'ací, el nostre amic exposa aquesta obra exemplar en sis articles que reproduïm a continuació, deixant-los en la mateixa llengua en què foren escrits.

¹ Los datos estadísticos y de organización que figuran en los artículos que saldrán bajo el título expresado, están tomados de a) Annuaire permanent du Comité Central des Allocations familiales - Paris, 1931; b) Statuts et Affiche de la Caisse de Compensation de la Région Parisienne; c) Bulletin Mensuel des Allocations Familiales et des Assurances, Sociales; y d) Varios artículos publicados en las revistas Chronique Sociale de France, Lyon, y Dossiers de l'Action Populaire - Paris.

I

NOCIÓN Y FUNDAMENTOS DEL SALARIO FAMILIAR.—AUTORIDADES A FAVOR DEL MISMO

"Hay que dar al obrero una remuneración que sea suficiente para su propia sustentación y la de su familia" (Quadr. Anno).

¿Qué es el salario familiar?—Es el suficiente, no sólo para subvenir a las necesidades individuales del obrero sino a las de su familia (esposa e hijos de edad inhábil para el trabajo).

El P. Vermeersch (Quaestiones de Justitia) concreta las condiciones del mismo: alimentación moderada, vestido y albergue para el trabajador y su familia; días de fiesta y algún recreo; educación propia para sus hijos, y posibilidad de ahorro para hacer frente a accidentes, enfermedades y vejez.

¿En qué derecho se funda el salario familiar? El Cardenal Guisasola, en una famosa pastoral (Justicia y Caridad) lo expuso con suma claridad al decir: El trabajo realiza, además, un fin familiar...; porque teniendo el hombre *derecho natural* al matrimonio, y debiendo procrear, mantener y educar a los hijos, y no habiendo otro medio para conseguir los bienes a este fin necesarios, que el trabajo, éste debe ser suficiente para obtenerlos... Este salario... creemos que es debido al obrero por *justicia verdadera*..."

Vermeersch asegura que si el trabajador deja de percibir este salario: a) su dignidad personal se desconoce; b) el ejercicio de sus más esenciales facultades se dificulta; y c) su derecho al uso de los bienes del mundo se viola.

Antoine deduce el derecho del trabajador al salario familiar, de motivos de bienestar social, ya que en toda sociedad bien ordenada el padre es proveedor natural de todos los miembros de la familia.

Apoya estas poderosas razones positivas, una negativa de mucho peso y es la que sigue: de no ser el salario suficiente para la familia tendríamos que el obrero debería permanecer en estado de soltería, del que se siguen terribles consecuencias cuando no es abrazado voluntariamente por fines de orden superior; precisa, por consiguiente que la remuneración de un trabajador sea familiar.

Siendo esto así, puede decirse que los católicos sociales en masa (basta citar el Congreso de Génova (1892), la reunión en Friburgo de las Asociaciones católicas de Suiza (1894), la Unión democrática cristiana de Lieja, Monseñor Keesen (Bélgica), el conde de Mun en su Programa de St. Etienne, etc.) reconocen el salario familiar como uno de los principales puntos de la reforma social cristiana.

No pocos moralistas católicos como el P. Liberatore, Pottier, Nicotra, Weiss, Vermeersch Manning, Lehmkuhl, Cepeda, etc., entienden que el salario familiar es debido al obrero en virtud de *justicia conmutativa*.

Vaya por último la más alta de las autoridades, la definitiva para un católico.

Escribió Pío XI en la Encíclica "Casti Connubii": "Hay que trabajar con todo empeño a fin de que la sociedad civil, como sabiamente dispuso nuestro predecesor León XIII, establezcan un régimen económico y social en el que los padres de familia puedan ganar y granjearse lo necesario para alimentarse a sí mismos, a la esposa y a los hijos."

Y en la "Quadragesimo Anno" ha dicho más categóricamente: "*Es un crimen*

abusar de la edad infantil y de la debilidad de la mujer"; "Es gravísimo abuso que la madre, a causa de la escasez del salario del padre, se vea obligada a ejercer un arte lucrativo dejando abandonados en casa sus peculiares cuidados y quehaceres", de lo cual concluye que "hay que dar al obrero una remuneración que sea suficiente para su propia sustentación y la de su familia".

A cualquiera se le alcanza que en el terreno de la práctica envuelven estas palabras un grave y difícilísimo problema. ¿Cómo resolverlo?

Lea el amigo lector los siguientes artículos y verá a ojos vistas la admirable solución que se le ha dado en la vecina Francia.

II

FUNCIONAMIENTO DE ESTAS CAJAS.—SUS BENEFICIOS

"No será aquí inoportuno dar la merecida alabanza a cuantos con su sapientísimo y utilísimo consejo han intentado diversos medios para acomodar la remuneración del trabajo a las cargas de familia". (Quadr. Anno).

Como dijimos en el artículo anterior, en Francia se ha solucionado el problema del salario familiar por medio de las Cajas de Compensación.

¿Qué son estas Cajas? Son asociaciones patronales que tienen por finalidad proporcionar a sus obreros asignaciones familiares y otros beneficios económico-morales, repartiéndose entre sí las cargas resultantes proporcionalmente al número de trabajadores que cada uno tiene. Vienen a ser una especie de Mutualidades o Seguros contra el riesgo de desigualdad de cargas familiares de su personal asalariado.

Por manera que, todo obrero en Francia cobra de su patrono el salario ordinario que le es debido por la clase de trabajo que ejecuta; pero si este obrero tiene hijos menores de catorce años, la Caja de Compensación le entrega un sobresueldo por cada hijo que esté bajo su cuidado. Este sobresueldo es completamente independiente del salario ordinario.

¿A cuánto asciende este sobresueldo que recibe el obrero, de la Caja?

Son distintas y variadas las asignaciones o sobresueldos otorgados por las Cajas. He aquí algunos ejemplos de asignaciones mínima, intermedia y máxima.

La Caja del puerto de Le Havre da:

10 francos mensuales por 1 hijo	
20	2 hijos
30	3 "
45	4 "
60	5 "
75	6 "

y así va subiendo 15 francos por cada hijo que pase el número de seis.

La "Caisse de Compensation de la Region Parisienne" da:

30 francos mensuales por 1 hijo	
70	2 hijos
120	3 "
200	4 "
280	5 "
360	6 "

y así aumenta la asignación en 80 francos por cada hijo que pase de los seis.

La Caja de Belfort de:

50 francos mensuales por 1 hijo	
100	2 hijos
155	3 "
220	4 "
330	5 "
455	6 "

y así aumenta la asignación en 125 francos por cada hijo que pase de los seis.

No es raro el caso de que las asignaciones por cargas de familia sean superiores al mismo salario ordinario: en varias Cajas el obrero con siete hijos recibe 113 por 100 del salario normal.

Hemos dicho que el sobresueldo o asignación es satisfecho por cada hijo menor de 13 años. No obstante, si los hijos del obrero prosiguen estudios post-escolares intelectuales o profesionales que absorban su actividad, el padre percibe el sobresueldo hasta que el hijo cumpla 21 años de edad. Tal sucede en la Caja de la región parisense.

Hay reglamentos de Cajas que señalan el máximo del salario ordinario que puede percibir el padre para a su vez poder recibir sobresueldo; por manera que si el sueldo del padre rebasa el máximo pierde el derecho a la asignación familiar.

La Caja de Ales señala como máximo 9.000 francos anuales; la de Amiens, 16.000; la de Marsella, 20.000; la de Beauvais, 24.000; mientras muchas otras Cajas, como las de Agen, Angers, Annecy, Arras, Calais, Carcassonne, Lille, Lyon, Orleans, París, etc., no señalan máximo alguno.

Número de Cajas: En 1.º de enero de 1931 había en Francia 232 Cajas de Compensación; el personal obrero adherido ascendía a 1.820.000 trabajadores, entre los cuales se han repartido durante el año 1930, en concepto de sobresueldos, la respetabilísima suma de 342 millones de francos.

III

OTROS BENEFICIOS DE ESTAS CAJAS

"Si acaeciera, alguna vez, que el obrero obligado por la necesidad o movido del miedo de un mal mayor aceptase una condición más dura... sería eso hacerle violencia y contra esa violencia reclama la justicia". (Rerum. Nov.).

Hemos visto en el artículo anterior algo de la magnitud de la obra desarrollada en Francia por las Cajas de Compensación a favor de las familias obreras.

Pero no lo hemos dicho aún todo.

La acción de estas beneméritas Cajas se extiende a otras obras dirigidas también a subvenir las necesidades de los hogares de los hijos del trabajo.

He aquí algunas:

Primas de nacimiento. Independientemente de los sobresueldos explicados en el artículo anterior, la "Caisse de Compensation de la Region Parisienne" concede primas de nacimiento ("*primes de naissance*") conforme a la escala siguiente: 250 francos con ocasión de la natividad del primer hijo y 150 por cada uno de los que sigan. La mitad de la prima se entrega un mes antes del alumbramiento y la otra mitad un mes después.

La Caja de Le Havre da una subvención de 500 francos al nacimiento de cada hijo; la de Marsella, 200; la de Beauvais, 300 por el primero y 250 para cada uno de los siguientes; y así otras muchas Cajas.

"*Primes d'allaitement*". Otorgan también muchas Cajas lo que llaman *primas de lactancia* o sean subsidios extraordinarios los primeros meses de vida de la criatura. La Caja de Annecy da 15 francos mensuales durante 10 meses; la de Chalons-sur-Marne, 20 francos durante 10 meses; la de París (región), 50 francos durante seis meses, y la de Lyon, 120 francos los tres primeros meses y 45 los siguientes.

Otros servicios: La Caja de París tiene, además, un servicio de enfermeras visitadoras (*Service des infirmières-visiteuses*) que tiene por objeto relacionar a las madres con las obras de maternidad, dispensarios, hospitales apropiados y darles consejos de higiene y puericultura.

La Caja de Aleçon concede subsidios en caso de enfermedad de algún miembro de la familia obrera; la de Charlieu abre una libreta a cada hijo del trabajador en la Caja de Ahorros; la de Nimes tiene colonias de vacaciones, y así otras muchas al servicio de la familia del trabajador.

¿Quién sufraga los gastos de todos estos servicios (sobresueldos, primas y demás)?

—Todos los gastos son sufragados por las empresas o sea por la parte patronal.

Cuando una empresa, explotación, es decir un patrono quiere inscribirse en las Cajas de Compensación para que su personal asalariado pueda disfrutar de sus beneficios, hace una declaración de la contribución industrial que satisface, del número de obreros que trabajan a su cargo, llena las formalidades que señalan los reglamentos, y, proporcionalmente a la importancia de su industria y de conformidad con el presupuesto del año se le señala la cantidad con que debe concurrir al sostenimiento de la Caja.

¿A cuánto asciende esta cantidad? ¿Es muy costoso para las empresas el sostenimiento de estas Cajas?

Veamos algunos ejemplos prácticos: La Caja de Chalons-sur-Marne estaba constituida en 1930 por 70 empresas que empleaban 925 obreros; entre sobresueldos, primas y demás repartieron durante el expresado año 134.995 francos; luego, cada empresa contribuyó con 145 francos por cada asalariado al sostenimiento de la Caja; y así si una empresa tenía 10 obreros, entregó a la Caja 1.450 francos al año; si tenía 100 obreros, le costó 14.500 francos.

Ejemplo de una Caja más modesta: La de Limoges (porcelana); en 1930 repartió 326.304 francos entre 5.990 asalariados, lo que representa 52 francos por obrero; y así un patrono de 100 operarios contribuyó a la Caja con 5.200 francos.

Otro ejemplo: La Caja de París (región), en 1930 estaba constituida por 2.165 empresas las que tenían 402.000 asalariados; se otorgaron 75.150.000 francos; luego, por cada obrero, la parte patronal entregó a la Caja 186 francos.

No he calculado exactamente la cantidad media por cada obrero con que contribuyen los patronos a las Cajas de Compensación; creo que esta medida no llega a 100 francos anuales por obrero.

Así es que no es excesivo el sostenimiento de las Cajas de Compensación por los grandes beneficios que se siguen de ellas.

Para estudio de los intereses que defienden, para tramitación de documentos pertinentes y para lazo de unión entre sí las 232 Cajas de Compensación de Francia han constituido una federación nacional titulada "Comité Central des Allocations Familiales" con su sede social en París.

Este Comité promueve cada año, a partir desde 1921, un Congreso para tratar asuntos relacionados con el salario familiar, natalidad, etc.

El mismo Comité publica el "Annuaire permanent" donde se describen detalladamente todas las Cajas de Compensación con la fecha de su constitución, personal directivo, empresas adheridas, asalariados inscritos, beneficios que otorga, etc.

Publica, además, *La Revue de la Famille*, revista de educación económica y social de la familia obrera, con más de 190.000 abonados, y también un "Bulletin Mensuel des Allocations Familiales et des Assurances Sociales" de carácter técnico y práctico en cuestiones del ramo, con una tirada de 7.600 ejemplares.

¿Quién no se siente abrumado ante una organización tan formidable como la de las Cajas de Compensación de Francia que hemos contemplado a vista de pájaro?

Pongamos punto, por hoy, y, en días sucesivos, continuaremos, amigo lector, exponiendo más datos en torno de este tema que los aficionados saboreamos con placer al mismo tiempo que nuestra indolencia se siente acusada por tan aplastante realidad.

IV

ORIGEN DE LAS CAJAS DE COMPENSACIÓN

"Por largo tiempo el capital logró aprovechar excesivamente... Para evitar ambos escollos, el individualismo y el socialismo, debe sobre todo tenerse presente el doble carácter "individual y social" del capital o de la propiedad y del trabajo". (Quadr. Anno).

Expuestos en los dos artículos anteriores los datos estadísticos de estos organismos, en la actualidad, resta digamos algo sobre su origen y desenvolvimiento.

Tenemos la satisfacción de poder afirmar con toda verdad que la admirable solución del problema del salario familiar por medio de sobresueldos por cargas de familia es de abolengo netamente cristiano.

Era allá por el año 1891. El patrono católico León Harmel sintióse conmovido ante las privaciones y esfuerzos de los obreros padres de familia para sostener a su prole.

Con sentido práctico de justicia social fundó en su fábrica de Val-des-Bois la llamada "Casse de famille" destinada a restablecer el equilibrio entre el salario y las cargas de las familias numerosas. Assignaba Harmel a cada hijo de familia se-

senta céntimos si vivía la familia en la aldea y ochenta en la ciudad, de manera que el salario del padre llegara siempre a cubrir las necesidades de la familia calculadas a este tipo; si no llegaba, la Caja familiar ponía semanalmente el resto. El caso de las asignaciones familiares estaba resuelto. La figura de León Harmel consiguió tal popularidad que era común llamarle "le Bon Pere".

Otros casos aislados se citan de instituciones encaminadas a proporcionar sobresueldos a los padres con hijos pequeños; ya en 1860, para los marinos inscritos; en 1884, en los establecimientos de Klein y de Vizille; en 1911, en las Usines de Rosiere; en 1912, en la Compagnie de Gaz de Lyon; en 1914, en las Papelerías de Rives (Isère), y en 1916, en Anciennes Manufactures Cansan et Montgolfier, de Vidalon.

Pero el apóstol, el verdadero fundador de las Cajas de Compensación en su organización actual, el que las dió su nombre definitivo que ostentan hoy, fué un patrono, también ferviente católico, M. Romanet, director de los Establecimientos Goya, en Grenoble, donde fundó, en 1918, la "Caisse de Compensation des Constructeurs Mécaniciens, Chaudronniers et Fondeurs de l'Ysère".

Digno de mención también es en los anales de las asignaciones familiares el nombre de M. Marcesche, presidente de la Cámara de Comercio de Lorient, quien, en el mismo año de 1918 fundó la Caisse Familiale de la Region Lorientaise.

Desde entonces, es decir, desde 1918 las Cajas de Compensación tomaron un incremento insospechado; surgieron por todos los departamentos las simpáticas instituciones tan beneficiosas a las familias obreras; el número restabilísimo de 232 Cajas actualmente existentes con los centenares de millones que anualmente reparten es el mejor panegírico que puede entonárseles.

Alguien justamente asombrado preguntará: ¿es comprensible que obras de tanta magnitud hayan sido adoptadas voluntariamente por la parte patronal?

A esa pregunta se ha de contestar diciendo que son varias las causas que han contribuido a la propagación de las Cajas:

He aquí algunas: a) El *sentido católico* de la cristianísima nación. Recuérdese lo que decimos en el artículo 1.º sobre el salario familiar y sociólogos católicos.

b) El *sentido social* de los franceses, sentido que es casi nulo entre nosotros hasta el punto de que instituciones sociales arraigadísimas en Francia, como las Semanas y Congresos sociales, los Secretariados sociales, los Consultorios populares, etc., etc., no han podido cuajar aún en nuestra España.

c) El instinto patriótico, ya que las asignaciones familiares contribuyen a la salud de la raza y prosperidad económica del país.

d) Fué también causa, y no pequeña, de la extensión de las Cajas de Compensación la propaganda malthusiana y neomalthusiana y sus estragos de alarmante limitación de la natalidad.

He aquí un dato estadístico:

De una encuesta practicada en 1919 en la región de París sobre 100.000 obreros metalúrgicos hubo el 35'9 por 100 célibes o viudos sin hijos; el 63'1 por 100, jefes de familia.

Por cada 100 obreros jefes de familia había:

38'4 sin hijos.

33'6 con un hijo.

17'6 con 2 hijos.

6'4 con 3 hijos.

2'5 con 4 hijos.

1'6 con más de cuatro hijos menores de 16 años.

Consignientemente el número medio de hijos de los obreros casados no llegaba ni de mucho a la unidad: era sencillamente de 0'57.

Los salarios del ramo de metalurgia no daban para las necesidades de la prole. Era precisa toda la heroicidad de las virtudes cristianas con una íntima esperanza en el más allá para resignarse el obrero a las cargas de familia.

Del común modo de obrar de las colectividades en general, no se puede esperar el heroísmo.

Los sobresueldos y demás servicios prestados por las Cajas de Compensación tienden a solucionar el problema.

¿Han conseguido la solución? Véase el próximo artículo.

V

FRUTOS DE LAS ASIGNACIONES FAMILIARES.—SU OBLIGATORIEDAD. (LEY DE 11 DE MARZO DE 1932)

"Todos, obreros y directores, se esfuercen con unión de fuerzas y voluntades en superar los obstáculos y las dificultades, y la "autoridad pública" no debe negarles su prudente intervención en obra tan salvadora". (Quadr. Anno).

¿Han producido las Cajas de Compensación los frutos deseados? —Indiscutiblemente.

El "Comité Central des Allocations familiales" desde 1925 hace encuestas sobre la natalidad, la mortinatalidad y la mortalidad infantil.

Entre las familias beneficiadas por las asignaciones familiares ha aumentado la natalidad y disminuido la mortinatalidad y mortalidad infantil.

Vaya un dato: En 1929 la natalidad general fué de 28 por mil personas; entre el personal afiliado a las Cajas de Compensación el porcentaje fué muy superior al general: el 40'20 por mil. En 1930, el coeficiente de la natalidad entre el mismo personal llegó a 46'5; ha aumentado el grado de moralidad y la práctica de las virtudes domésticas entre las clases obreras; ha mejorado la raza y la prosperidad económica del país.

* * *

Dejando de consignar muchísimos más detalles sobre las "Allocations familiales" para no cansar al amigo lector, vamos a decir dos palabras sobre la nueva ley que las ha declarado obligatorias.

Hasta ahora toda la exuberante floración de obras a favor de las familias obreras de Francia era, como hemos dicho, de carácter particular y voluntario.

Naturalmente, la media y la pequeña industria y el pequeño comercio aceptaban menos fácilmente las Cajas de Compensación que las grandes empresas; no faltaban tampoco egoístas que se dejaban dominar por los cálculos de ganancias desmesuradas y de la desenfrenada concurrencia.

Por esto, desde 1920 hánse presentado ante la Cámara de diputados proyectos de ley tirantes a la obligatoriedad de los sobresueldos por cargas de familia.

Recientemente, los parlamentarios católicos M. Duval-Arnould y M. Lerolle emprendieron noble cruzada en el sentido expuesto; tomaron parte activísima en la elaboración y defensa de un nuevo proyecto de Ley sobre el particular. El día 30 de marzo de 1931 vieron coronados sus esfuerzos por el voto favorable de la Cámara francesa. En el Senado, la defensa del proyecto estuvo a cargo del senador católico M. Francisco Saint-Maur, mereciendo también la aprobación del cuerpo colegislador el 21 de enero de 1932.

Con fecha de 11 de marzo de 1932 (J. O. del 12) ha sido promulgada la "Loi sur les Allocations familiales obligatoires", modificando los títulos III y IV del libro 1.º del Código del Trabajo y el artículo 2.101 del Código civil.

Las aspiraciones del proletariado francés sobre el salario familiar han sido satisfechas. El triunfo de los diputados católicos en este punto ha sido definitivo.

Vamos ahora a decir algunas líneas generales de esta Ley:

"Todo patrono que ocupe habitualmente obreros o empleados de cualquier edad o de cualquier sexo ya sea en una profesión industrial, comercial, agrícola o liberal viene obligado a afiliarse a una Caja de Compensación". (Art. 74).

"Las asignaciones debidas al obrero son irrenunciabiles e inembargables". (Artículo 62).

"El importe de las asignaciones o sobresueldos será determinado por decisión del ministro de Trabajo en cada departamento, ya para el conjunto de profesiones, ya para cada categoría profesional; de todos modos, no podrán ser inferiores a las otorgadas por las Cajas en el momento de promulgar la Ley". (Art. 74 c.)

"Se instituye en el Ministerio de Trabajo una "Comission superieure des allocations familiales" para el estudio y redacción de reglamentos y resolución de dificultades que ocurran en la implantación de la Ley". (Art. 74).

Esta Ley entrará en vigor tres meses después de la publicación del reglamento de administración pública previsto por el artículo 74.

Contra el cumplimiento de las obligaciones patronales los obreros podrán acudir a los tribunales para obtener los "dommages-interêts". Estas son las principales prescripciones de la citada Ley.

La prensa de Francia, desde la católica hasta la radical socialista, la ha acogido en general, con muestras de satisfacción y entusiasmo; los diputados católicos M. Duval-Arnould y Jean Leral, defensores del proyecto en el Parlamento, han sido felicidadísimos por el éxito de su intervención.

Dentro de poco, pues, cuando se redacten los reglamentos legales, van a entrar las Cajas de Compensación en una nueva fase de su historia.

La experiencia, empero, de 14 años de existencia que llevan y su fuerte organización actual son garantía de éxito feliz y duradero.

APOSTILLA FINAL

"De los proletarios quiere y con todas sus fuerzas procura la Iglesia que salgan de su tristísimo estado y alcancen suerte mejor". Rer. Nov.).

Lector aficionado, que, tal vez hayas dado con estos artículos, que miedosos y casi ocultos han aparecido en este diario, dime: después de su lectura, ¿no has experimentado una sensación fría del vacío que nos rodea en punto a obras sociales?

Y nota que hemos hablado tan sólo de una de las muchísimas obras que tienen vida floreciente en la vecina Francia; nada hemos dicho, para no alargar más, de los Secretariados sociales ni de los Consultorios populares, o sean oficinas permanentes (fíjate bien) permanentes para orientar al pueblo, a los obreros, en cuantos asuntos puedan interesarles, poniendo a su servicio abogados y toda clase de técnicos que precisen; los ricos, los poderosos, mantienen estos organismos extendidos por todas las diócesis no sólo en las capitales, sino en todo pueblo de alguna importancia.

Entre nosotros, en general, reina una apatía alarmante.

Pío XI, dolorido de que las salvadoras enseñanzas de la "Rerum Novarum" no habían sido llevadas a la práctica, ha levantado su voz desde el más alto trono de la humanidad para recordarnos "que el número de los proletarios necesitados cuyo gemido sube desde la tierra hasta el cielo ha crecido inmensamente" que "la actual distribución de bienes, por el enorme contraste entre unos pocos riquísimos y los innumerables pobres, trae consigo un grave daño" y que es preciso con vigor y sin dilaciones implantar el programa social de la Iglesia formulado en la "Quadragesimo Anno" de cuyos puntos principales es el del salario familiar.

¿Será por fin oída la voz del Papa que es al mismo tiempo de la Justicia Social?

Con sano optimismo creemos que sí.

Un ejemplo a imitar. Léase esta base 15 de las por que se rige el trabajo en la benemérita entidad *Caja de Pensiones para la Vejez y de Ahorro*.

Bases de junio de 1931

"Los empleados y subalternos de la Caja de Pensiones, casados y viudos, cuyos sueldos individuales sean inferiores a mil pesetas mensuales, además de los sueldos individuales que quedan consignados, percibirán un sueldo familiar consistente en un diez por 100 del sueldo individual por la esposa, los que la tengan viva y un cinco por 100 de dicho sueldo individual para cada hijo vivo menor de 18 años de edad, que no forme parte del personal de la Caja de Pensiones, los casados y viudos.

Para percibir este sueldo familiar será indispensable que el empleado tenga y mantenga en su casa a su esposa y a sus hijos causantes del sueldo.

Los sueldos familiares no se considerarán fundidos con los sueldos individuales, que irán ascendiendo según se determina en las bases anteriores, causando a su vez el ascenso proporcional de los correspondientes sueldos familiares."

Por consiguiente, un subalterno de la Caja de Pensiones que tenga un sueldo de 200 pesetas mensuales, si es casado, recibe, además, 20 pesetas más cada mes; si tiene un hijo, 10 pesetas más; si tiene tres, 30 y si tiene cinco, 50.

Pero aún tienen muchos más beneficios los obreros de la citada Institución. Léase esta otra base de trabajo; la 23:

"Los empleados y subalternos de la Caja de Pensiones recibirán, como manifestaciones de afecto de esta Entidad, los beneficios especiales siguientes:

- a) Al casarse, un sueldo mensual;
- b) Al nacerles un hijo, un sueldo mensual y una libreta a favor del nacido con la imposición inicial de diez pesetas, y

c) Al fallecer un próximo pariente que viviere a cargo del empleado, un sueldo mensual.

Las empleadas, al dejar de formar parte del personal de la Caja, por causa de casamiento, juntamente con el último sueldo mensual, más el extraordinario del párrafo a) de esta Base, recibirán, también, en concepto de dote de la Caja de Pensiones, una cantidad igual al cinco por 100 de las cantidades que hayan percibido por sueldos individuales mensuales a razón de doce por año de servicio."

Por consiguiente, el salario familiar es un hecho en la citada Entidad que, no contentándose con conceder simplemente el sobresueldo, otorga, también, otros beneficios como hemos visto.

Plácenos expresar en honor de la verdad que estas bases vigentes desde hace un año son debidas a la iniciativa del celosísimo e infatigable D. Francisco Moragas Barret, Director General de dicha Institución tan fecunda en obras sociales.

Es justicia consignar otro dato. El obrero católico diputado D. Dimas Madariaga elevó también su voz en las Cortes a favor del salario familiar. Al discutirse el artículo 44 de la Constitución presentó una enmienda de este tenor:

"La legislación española regulará la jornada de trabajo y el *salario mínimo y familiar, por las Cajas de Compensación*, los casos de seguro de enfermedad, accidente, paro forzoso, vejez, invalidez y muerte"..., etc. ¿Creen ustedes que las Cortes Constituyentes en las que predominan los *representantes del obrero* prestasen la más mínima atención a esa enmienda?

Si Madariaga hubiese propuesto atropellar a unos pobres frailes y monjas o si hubiese presentado un plan de enchufes socialistas, entonces sí que hubiera merecido los vítores frenéticos y aplausos entusiastas de los payasos y jabalíes.

De todos modos, esta propuesta de Madariaga que figura en el número 43 del "Diario de Sesiones" será un timbre de gloria para el diputado proponente, y gloriosa página para la historia del cavernicolismo *opresor del pueblo*.

¿Juzgamos tal vez, que implantadas las Cajas de Compensación está solucionado el problema social?

¡Ah! no basta; el problema social es complicadísimo; en él hay factores no sólo materiales, sino también morales; y en esta ocasión sólo nos hemos propuesto examinar uno de tantos factores: el principalísimo del salario familiar.

¿Nos quejamos de que no haya paz, tranquilidad, justicia y fraternidad? ¿Pero, tal vez los de arriba cumplen las enseñanzas pontificias en materia social? Pónganse en práctica estas enseñanzas, únicas salvadoras, y no lo dudemos: pronto disfrutaremos el imperio de la paz.

LES IDEES I ELS FETS

VIDA RELIGIOSA I MORAL

DISCURS DEL SANT PARE SOBRE CERTS ERRORS DE L'ART MODERN.— El dia 27 d'octubre passat es va inaugurar el nou edifici de la Pinacoteca Vaticana. Amb aquesta ocasió, el Sant Pare va pronunciar un discurs, la part més important del qual tracta de l'actitud de certs artistes contemporanis respecte de l'art religiós. Heus ací la traducció d'aquesta part del discurs pontifici, tal com el publica *L'Osservatore Romano* de l'endemà.

"Aquesta munió d'obres d'art, indiscutiblement i per a sempre belles, de què anem a passar revista amb admiració; obres, gairebé totes, profundament inspirades per la idea i el sentiment religiós, que semblen, com amb raó s'ha dit, adés ingènues invocacions i pregàries, adés lluminosos himnes de fe, adés sublims elevacions i veritables triomfs de glòria celestial i divina; aquest conjunt d'obres belles ens fan pensar (com en virtut d'una força irresistible de contrast) en certes altres preteses obres d'art sagrat, que sembla que no recorden ni evoquen el sagrat, sinó perquè el desfiguren fins a convertir-lo en caricatura, i sovint, en una veritable profanació. Hom intenta de defensar-les en nom de la recerca de la novetat i de llur caràcter racional.

"Però, la novetat, no representa un vertader progrés si no és almenys tan bella i tan bona com l'antic, i molt sovint aquestes preteses novetats són sincerament, i moltes vegades fins escandalosament, lletges, i sols revelen la incapacitat o la insuficiència d'aquella preparació de cultura general, de dibuix—d'aquest sobretot—, d'aquell hàbit de treball pacient i consciencios, el defecte i l'absència del qual dóna lloc a figuracions, o més ben dit a deformacions, a les quals manca la recercada novetat i que tenen una semblança excessiva amb certes figures dels manuscrits de l'època més tenebrosa de l'Edat Mitjana, quan amb el trasbals bàrbar s'havien perdut les bones tradicions antigues i encara no despuntava l'aurora del Renaixement.

"El mateix s'esdevé quan el nou pretès art sagrat es posa a construir, a decorar, a amoblar les *Cases de Déu i llocs d'oració* que són les nostres esglésies.

"Cases de Déu i llocs d'oració: heus ací, segons les mateixes paraules de Déu o inspirades per ell, el fi i la raó d'ésser de les construccions sagrades; heus ací les raons supremes en què constantment ha d'inspirar-se i a què ha de subjectar-se l'art que vulgui dir-se i ésser sagrat i racional, sota pena de no ésser ni racional ni sagrat. Com no és art racional ni art humà (volem dir digne de l'home i adient a la seva natura)

l'art anomenat amoral, que nega o oblida o no respecta la seva suprema raó d'ésser, que és el perfeccionament d'una natura essencialment moral.

"Aquestes poques idees fonamentals que hem indicat més que exposat, manifesten amb claredat suficient el nostre criteri pràctic sobre el pretès nou art sagrat. L'haviem ja exposat moltes vegades parlant amb artistes i amb prelats; només esperem, desitgem i volem que sigui observada la llei eclesiàstica clarament formulada i sancionada en el Codi de Dret Canònic, això és, que aquest art no sigui admès en les nostres esglésies, i encara més, que hom no hi acudi, per construir-les, restaurar-les o decorar-les, mentre obrim totes les portes i donem la franca benvinguda a qualsevol desenvolupament bo i progressiu de les bones i venerables tradicions que, en tants segles de vida cristiana, en tanta diversitat d'ambients i de condicions socials i ètniques, han donat tantes proves d'una capacitat inexhaurible d'inspirar formes noves i belles cada vegada que han estat interrogades i estudiades i conreades a la doble llum del geni i de la fe.

"Pertoca als nostres Germans d'Episcopat, tant per raó del diví mandat que els honora, com per les explícites disposicions del Codi canònic, pertoca, diem, als Bisbes en llurs diòcesis com a Nòs en tota l'Església, de procurar l'observança de tan importants disposicions canòniques, i que, usurpant el nom de l'art, res no vingui a ofendre la santedat de les esglésies i dels altars i a torbar la pietat dels fidels.

"Tenim la satisfacció de dir que de temps i d'ara mateix, de prop i de lluny, s'han alçat nombroses veus per defensar les bones tradicions i per reprovar i condemnar tan paleses aberracions. I amb particular satisfacció, recordem que, entre elles, n'hi ha de sacerdots, de Bisbes, de Metropolitans i de Cardenals, i que han estat més solemnes, unànimes i instructives com més gran necessitat n'hi ha hagut".—M. R.

LES ELECCIONS BELGUES: LLETRA COL·LECTIVA DE L'EPISCOPAT.—Les dificultats financeres, produïdes per la crisi econòmica, temps ha que feien trontollar el Govern de Bèlgica, format per una coalició de lliberals i catòlics, presidida per Renkin. Les eleccions municipals del dia 9 d'octubre acusaren un considerable augment de vots socialistes, mentre els catòlics, que anaren a la lluita dividits, reculaven en diversos llocs. Amb el pretext que aquest resultat electoral indicava un canvi en l'opinió pública, els lliberals es retiraren de la coalició i el ministeri hagué de dimitir. El rei encomanà al comte Broqueville la formació d'un ministeri-pont que dissolgués les Cambres i convoqués noves eleccions. Les eleccions legislatives se celebraren el dia 27 de novembre i les provincials —que tenen influència en la renovació del Senat—el 4 de desembre.

El mot d'ordre dels catòlics en la campanya electoral ha estat la lluita contra el socialisme. Un dels punts capitals del programa catòlic és la qüestió escolar: l'escola oficial és neutra, però el Govern subvenciona les escoles lliures (catòliques). Els socialistes propugnen la llibertat escolar sense privilegis, això és, sense subvencions, mentre els catòlics defensen aferissadament la conservació dels subsidis a les escoles lliures.

El diumenge, dia 6 del mes passat, vigília del començament de la

campanya electoral, fou llegida a totes les esglésies una pastoral col·lectiva de l'Episcopat sobre els deures electorals dels catòlics, que inculca la unió i la col·laboració dels diferents grups contra l'enemic comú, el socialisme, que, amb l'ajut dels lliberals, intenta de formar un *càrtel* d'esquerres. Heus ací els paràgrafs més notables d'aquest important document:

"Encarregats per Déu del govern espiritual de les ànimes, sabem que no hem d'ocupar-nos de qüestions merament polítiques, i, en temps normal, ens guardem de prendre part en les lluites de partit, si no és per recomanar i inculcar el respecte a tots els drets, la caritat envers les persones i la unió de totes les bones voluntats. Ara, però, estan en joc interessos d'ordre superior. Tothom veu que les eleccions vinents tindran una importància capital en l'esdevenidor del país. Prescindint de la situació internacional, no gaire tranquil·litzadora, permetran aquestes eleccions un Govern que inspire confiança per a fer front a les dificultats provinents de la crisi econòmica mundial, o exposaran la nació a experiments socials i a aventures financeres que la portaran ràpidament a la ruïna?

"I el que és infinitament més perjudicial que els perills d'ordre material, obriran el camí a les doloroses lluites de consciència, com certes agrupacions polítiques amenacen de fer, amb la guerra a l'ensenyament lliure, amb totes les funestes conseqüències que aquesta lluita comporta inevitablement, o proclamaran la necessitat primordial de salvaguardar la pau i la concòrdia interna mitjançant el respecte dels drets essencials de la consciència cristiana? No volem creure que l'opinió pública belga sigui tan orba que vulgui llançar el país a una crisi moral i religiosa, els danys de la qual en qualsevol temps és superflu de remarcar, i que en els moments actuals seria una suprema follia. Ens adrecem a tots els grups polítics per tal que treguin de llurs programes tot el que pot portar a lluites fraticides. Cal que tots els ciutadans de bona intenció i que s'interessin pel bé de la pàtria reflexionin sobre les conseqüències de llurs actes."

Els bisbes recorden als catòlics llur obligació de vetllar pels grans interessos religiosos i de fer respectar llurs imprescriptibles drets i els inviten a la unió en aquests termes: "Davant els perills que enfosqueixen el nostre horitzó, la consigna ha d'ésser: unió de totes les forces catòliques en el camp catòlic. Els qui no accepten aquesta consigna, menysconeixen llur deure de catòlics. Els interessos de les ànimes, de l'Església i de Déu són béns comuns a tots els catòlics, són igualment preciosos per a tots els cors verament fidels a la fe; tots els altres interessos, per respectables que siguin, tenen un caràcter secundari i han de cedir davant d'ells".

Recorden després els Bisbes la greu obligació de consciència que tenen els catòlics de donar el vot als candidats que, des del punt de vista catòlic, ofereixin les garanties necessàries i la culpa en què incorren afavorint, amb l'abstenció, l'elecció dels adversaris, i encara més, si donen el vot a candidats que en llurs programes no tenen en compte els drets de la consciència i de la llibertat religiosa.

"Però nosaltres sabem—acaben dient els Bisbes—que l'èxit depèn més de Déu que dels homes, i en ell, Mestre sobirà dels nostres destins, en el Cor diví de Crist Rei, volem posar principalment les nostres invencibles esperances." Per això invitem els sacerdots, les comunitats religioses i els fidels, a demanar al Sagrat Cor de Jesús misericòrdia i protecció per a la Bèlgica catòlica i ordenem pregàries especials en la santa Missa i altres funcions religioses.

En parlar de possibles dissidències entre els catòlics, el document episcopal alludeix els *frontistes*—separatistes flamencs—, partit que de vegades ha refusat de sumar els seus vots amb els dels conservadors, que, a Bèlgica, s'anomenen catòlics. Sembla, però, que aquesta vegada la recomanació episcopal ha estat atesa, i que conservadors i demòcrates, valons i flamencs, deixant llurs plets a part, presenten un front únic contra lliberals i socialistes, que són l'enemic comú. I això que, tractant-se d'un país on està establerta la representació proporcional no tenen gaire importància les dissidències electorals, mentre, al parlament, tots els diputats catòlics de qualsevol fracció, coincideixin quan es tracta de la defensa dels interessos religiosos. Ben altra importància té, en països de règim majoritari, la divisió de les forces catòliques que risca de deixar els catòlics, sense representació parlamentària.—M. R.

LA MISSA DE L'ESPERIT SANT A PARÍS.—El diumenge, dia 6 de novembre, es va celebrar a *Notre Dame* la ja tradicional Missa de l'Esperit Sant amb ocasió de la represa de les tasques parlamentàries i de l'obertura dels Tribunals i de les Universitats i Escoles superiors. El Cardenal Verdier presidí la cerimònia, a la qual assistiren gran nombre de diputats i senadors catòlics, entre ells tres ex-ministres, consellers municipals de París, la junta del Col·legi d'advocats, professors de les Universitats i Escoles superiors, una representació de l'Institut Catòlic amb indumentària acadèmica, alts funcionaris, entre ells el President del Tribunal de comerç i els dirigents de les obres catòliques.

Acabada la Missa, la capella de música va cantar el *Veni Creator* i després el Cardenal Verdier va adreçar la paraula als presents. Vosaltres—els digué en reesum—veniu, una vegada més, a posar en mans de Déu els destins de la França. L'hora és greu, i jo no sé si el nostre país ha vist mai obrir-se davant seu perspectives tan grandioses i tan esglaiadores. Més que mai els pobles es giren envers nosaltres. Què els anem a donar? Traça, després, un retrat de la veritable França que, malgrat tot, és profundament cristiana i acabà dient: "No permeteu que els trets fisionòmics de la França siguin deformats. Si us baseu en les virtuts del nostre poble, sereu sostinguts per les oracions de tots els catòlics, tindreu darrera vostre l'ànima de la pàtria i de tots els Sants de la nostra França que us obtindran de Déu la prudència, la llum i la fortitud".

El dia 3 s'havia celebrat, a l'església dels Carmelites, una cerimònia per l'estil amb motiu de la inauguració del curs de l'Institut Catòlic. A l'Evangeli de la Missa, el Rector, Mons. Baudrillart, predicà sobre el tema que els estudiants havien vingut a cercar un progrés en la fe, principi sobrenatural de veritat i de força; que sols l'Església pot aportar

solucions eficaces a la crisi econòmica, moral i religiosa, però que, per introduir a tot arreu els principis de moralitat cristiana que han de salvar la societat cal tenir una fe viva, una fe capaç d'aixecar les muntanyes. El Cardenal Verdier, després de la Missa, féu un breu parlament en què insistí en la mateixa idea: digué que el deure dels joves és de crear un nou ordre capaç d'assegurar la pau i la tranquil·litat que reclama el llinatge humà. Tingueu, doncs, la fe necessària per a crear aquesta atmosfera de confiança a què aspiren els pobles; proclameu la vostra fe, feu-la brillar als ulls de tothom i obtindreu els més esplèndids resultats.

Els alumnes matriculats enguany passen de dos mil. Entre altres novetats, és digne d'esment el curs encomanat al P. Ives de la Brière, professor de Dret Internacional, sobre: "Les teories modernes del dret dels pobles: nacionalitat i minoria".—M. R.

DARRERES NOTÍCIES DE MEXIC.—Tan prompte com la premsa mexicana va publicar l'extracte telegràfic de la darrera Encíclica de Pius XI, el general Rodríguez, president interí de la República, es va apressar a publicar una protesta, negant que al país hi hagués persecució religiosa. Una comissió de diputats va visitar el President i li demanà l'expulsió del Delegat Apostòlic, que, efectivament, fou detingut i portat en avió a la frontera nord-americana; el 6 d'octubre va arribar a Laredo (Texas).

El Govern mexicà ha volgut justificar aquesta mesura persecutòria. Eduard Vasconcellos, subsecretari d'Estat, ha publicat una nota oficiosa en què funda aquesta disposició arbitrària en la necessitat de defensar la sobirania del poble mexicà i acusa el Sant Pare de desfigurar arbitràriament la realitat de la vida del país i d'excitar la clerecia a la sedició. Afirmació completament falsa, puix que, encara que el Papa condemni les lleis que han reduït els sacerdots a un nombre irrisori, declara que val més tolerar aquesta situació que no pas suspendre el culte, i excita els catòlics a emprar els mitjans legals necessaris per a modificar la legislació, cosa que és un dret que la Constitució reconeix a tots els ciutadans.

Emili Portes Gil, ex-President interí i actualment Procurador general de la República, també ha intentat de justificar la conducta del Govern. Diu que el Delegat Apostòlic ha estat expulsat perquè, com a agent d'un govern estranger, feia algun temps que provocava dificultats en el país; que, segons l'article 37 de la Constitució, havia perdut la nacionalitat mexicana, puix que estava al servei del Vaticà, que segons la Constitució pontifícia de 7 de juny de 1929 (la ratificació dels convenis lateranencs), és una potència estrangera. També intenta defensar-se dels càrrecs que li fa l'Encíclica, amb motiu del *modus vivendi* convingut en 1929, quan era president interí: diu que no hi hagué conveni; que tot es reduí a unes declaracions publicades a la premsa, declaracions que no afectaven la legislació vigent; però oblida que aquestes declaracions havien estat prèviament convingudes, i que s'ha faltat descaradament a la paraula donada aleshores.

Mentrestant, hom ha imposat a l'Arquebisbe de Mèxic una multa de 500 pesos per haver oficiat en una església, contra les disposicions

de la llei de cultes; d'ací en avant, si vol celebrar, haurà d'ocupar el lloc d'un dels 25 sacerdots autoritzats. A Veracruz, el dia 6 d'octubre, l'Assemblea va acordar de presentar al Parlament federal una proposició de llei que conté aquests tres punts: 1er. Tots els sacerdots catòlics han d'ésser considerats estrangers; 2on., estan sotmesos a l'article 33 de la Constitució, que autoritza el poder executiu per expulsar els estrangers indesitjables; 3er., totes les esglésies són confiscades i destinades a serveis públics.—M. R.

MOVIMENT SOCIAL

EL TREBALL VOLUNTARI A ALEMANYA.—A l'objecte de combatre l'atur dels joves, el canceller Brüning publicà en 1931 un decret reglamentant l'organització del treball voluntari a Alemanya.

Són admesos al treball voluntari tots els joves alemanys assalariats o no, indigents o no, sense distinció de professió, de situació social, ni d'idees polítiques. Els límits d'edat són els 17 i 25 anys, dels quals n'hi ha quatre milions a Alemanya; d'aquests quatre milions, hom calcula que un milió està actualment sense feina. Al 1er. de setembre de 1932 s'havien inscrit 145.000 joves cessants..

Els sense feina admesos al treball voluntari no reben durant aquest període de treball l'assegurança d'atur forçós; són assegurats contra les malalties i accidents, conserven llurs títols eventuals a una pensió, i es beneficien de tota la protecció de les lleis obreres.

De les institucions que ocupen els treballadors, unes es dediquen a utilitzar millor llur treball; les altres tenen per missió unir-los i vetllar pel seu benestar.

Els treballs realitzats han de tenir un fi útil, i en tot el possible ésser efectuats al defora, a fi de mantenir els treballadors voluntaris en ple aire saludable. Han de tenir un caràcter d'utilitat pública. L'ocupació dels treballadors voluntaris en les empreses privades no és admès, car constituiria una extralimitació intolerable sobre l'economia privada. El camp d'aplicació del treball voluntari és ben definit; es limita a fer treballs que poden ésser efectuats sense gran material i sense gran utilatge mecànic per treballadors la major part dels quals no estan familiaritzats amb la professió que els fan exercir.

El problema difícil de l'equilibri financer és resolt per la concessió de l'al·locació federal que, com a màxim, arriba a 2 marcs per dia feiner i per treballador. Després de l'experiència adquirida fins al present, d'aquesta suma, una vegada pagades les despeses d'allotjament, d'alimentació i d'equip de treball, en resten uns 0'30 marcs per a altres petites despeses. Cal altra classe de despesa no cal fer d'aquesta al·locació. Totes les altres van a càrrec de la institució que ocupa els treballadors.

Aquesta institució, per contra, es beneficia del valor del treball acomplert.

Mentre la institució que ocupa els treballadors voluntaris exerceix sobretot una vigilància d'ordre conòmic, les institucions de reclutament vetllen per l'educació física i intel·lectual dels treballadors. El programa d'ocupació del temps conté cada dia un cert nombre d'hores, durant les quals el jove voluntari haurà d'esmerçar les seves forces en un treball sa i útil. La durada del treball varia segons la classe i les dificultats, l'estació i l'allunyament del lloc del treball. Generalment és de trenta-sis a quaranta-dues hores per setmana. Tot seguit es planteja la qüestió de la bona utilització dels lleures. Fora de la pràctica dels esports, el temps que els queda lliure ha d'ésser utilitzat sobretot a millorar la formació intel·lectual dels voluntaris.

La formació dels caps de grup incumbeix en primer lloc a les institucions de reclutament, però donat el paper decisiu que tenen aquests caps en el funcionament del sistema, la comissaria federal ha pres algunes disposicions per tal d'assegurar llur formació d'una manera metòdica.

Cal insistir en la idea que el treball voluntari no és més que un mitjà per a donar a la joventut una formació que més tard l'ajudarà a guanyar-se la vida. Però com que la vida professional del voluntari serà influenciada per l'ofici que escollirà i aprendrà, el treball voluntari que no pot ésser pres més que com un mitjà de mantenir i desenvolupar la capacitat professional individual, no pot tenir més que un valor limitat. L'Institut federal de l'assegurança d'atur forçós i col·locació cerca mentrestant de reunir els voluntaris després de l'acabament del període de serveis, particularment a l'hivern, a fi de mantenir llur capacitat professional per mitjà de treballs pràctics en tallers. Ja l'hivern precedent, 300.000 joves sense feina es beneficiaren d'aquesta mesura.—J. M.

UN VOT PER LA SETMANA DE QUARANTA HORES.—El Consell trimestral de la Federació de Sindicats professionals de Carrilaires de França (C. F. T. C.), reunit darrerament a París, aprovà dues conclusions: una que es refereix als salaris, i l'altra sobre la setmana de quaranta hores; declarant-se decididament favorable a la implantació d'aquesta reforma.

Diu així: Considerant que la crisi de treball que afecta de fa tres anys els treballadors de tot el món continua cada dia amb més intensitat, sense cap indici que faci preveure la seva fi; considerant que una reducció d'hores de treball tindria com a conseqüència la reducció, almenys parcial, de l'atur forçós; considerant que actualment en el món hi ha, tant des del punt de vista industrial com agrícola, una superproducció indiscutible; considerant que el progrés tècnic i l'acceleració del ritme del treball han de tenir per corollari una disminució de les feines dels homes i una reducció de la jornada de treball; considerant que la reducció d'hores de treball sembla avui dia concretada en la fórmula de la setmana de quaranta hores, que serà l'objecte d'una reunió pròxima

d'una comissió especial de l'O. I. T.; considerant que la setmana de quaranta hores és ja de fet practicada per certes indústries en diversos països estrangers, sense reducció de salaris; considerant que amb una adaptació adequada, la setmana de quaranta hores pot ésser aplicada en els ferrocarrils; considerant l'ordre del dia del darrer Congrés federal, es declara partidari de la setmana de quaranta hores i demana a la Federació i a la Confederació de fer tota classe de propaganda útil per a l'adopció d'aquesta reforma.

Tractant-se d'un sindicat obrer, el vot no podia ésser altrament, sobretot a França, el representant obrer de la qual és dels que han donat més impuls perquè aquesta qüestió fos plantejada oficialment pels organismes pertinents. Després de la darrera reunió del Consell d'Administració de l'Oficina Internacional del Treball, aquest problema ha entrat en una fase d'estudi científic que permetrà de prendre una solució dins un termini de temps força breu. Cal atendre's ara a la pròxima Conferència que celebrarà l'O. I. T., però, mentrestant, no és sobrer de consignar les opinions que entorn d'aquest problema van manifestant-se.—J. M.

UN NÚMERO EXTRAORDINARI DE *La Vie Catholique* DEDICAT A LA J. O. C.—El número extraordinari corresponent al mes de novembre del gran setmanari francès *La Vie Catholique* està dedicat gairebé en absolut a la J. O. C. El gran moviment catòlic de la joventut obrera cristiana hi és ampliament glossat, des dels seus començaments humils i difícils fins al desenrotllament formidable que ha assolit en l'actualitat, bo i preveient l'extensió i l'eficàcia exemplaríssima que va a tenir en un futur pròxim en totes les nacions cristianes.

Heus ací en síntesi una espècie de sumari de les qüestions que hi són tractades, suficients per a donar una idea més que general de l'organització i importància d'aquest moviment, i de la densitat qualitativa d'aquest número que comentem: Comença amb una lletra del Cardenal Mercier adreçada a M. Jacques Courel, president de l'Acció Catòlica de la Joventut Francesa; unes paraules del Cardenal Liénart, Bisbe de Lille, adreçades a la J. O. C.; alguns passatges del discurs que el Sant Pare pronuncià davant els jocistes que anaren a Roma en peregrinació el 25 de desembre de 1931; *Perquè crec en la J. O. C.*, de Mgr. Fillon, Bisbe de Langres; breu relació de M. Cardijn, explicant el que el portà a fundar la J. O. C.; la lenta preparació de la J. O. C. a Bèlgica, per Ferrand Tonnet, president general de la J. O. C. belga; el llançament de la J. O. C. F. a França, per Jeanne Aubert, secretària general de la J. O. C. F.; els començaments de la J. O. C. a França, per Georges Quiclet, president de la J. O. C. francesa; l'extensió de la J. O. C. en diversos països; la revolució jocista, per Jacques Courel, president general de l'A. C. J. F.; cap a l'especialització, per Pierre Barbier; la raó de l'existència de la J. O. C., per Mgr. Bruno de Solages, rector de l'Institut catòlic de Tolouse; destrets morals dels joves treballadors; memòries d'una noia obrera; *M. Cardijn deia en 1924*, article de M.

Cardijn en el moment de llançar el moviment de la J. O. C.; com neix i funciona un servei jocista; la llibreria de la joventut obrera; els serveis de preparació pel treball; *L'esperit de conquesta*, per André Hess, secretari general de la J. O. C.; moviments de massa; l'ajut obrer; l'educació jocista; com està organitzada la J. O. C.; la vida interior del jocista, per l'Abbé Ch. Bordet; l'oració jocista; l'atur forçós en els joves treballadors, per Paul Noddings; Humanitats obreres; la J. O. C. i les Arts, per Stanislas Fumet; les "chœurs parlés", de la J. O. C., per Maurice Brillant, i moltes altres notes sobre la pulcritud moral dels tallers, les campanyes, les manifestacions i les jornades i setmanes d'estudis, les cases de repòs de la J. O. C., etc., tot il·lustrat amb nombrosos gravats adients, i amb doble pàgina central amb il·lustracions de les diferents activitats jocistes en el taller, en la família, i entre els escolars. Cal consignar, encara, un bell homenatge oficial de l'O. J. T. a la J. O. C., pr la seva activitat a favor de la seguretat del treball.

La Joventut Obrera Cristiana, que és una branca de l'Acció Catòlica dels joves, fou fundada a Bèlgica l'any 1924 pel canonge M. Cardijn. Aquest sacerdot, fill també d'una família obrera, feia temps que s'havia fixat en l'abandó moral i material en què estava la joventut obrera en les fàbriques i tallers. D'ençà d'aleshores, i complint un jurament fet davant el cadàver del seu pare, que tant havia treballat, es lliurà per complet a la dignificació de la classe obrera. Molt de temps durà la preparació i l'estudi, abans no es decidí a llançar el moviment d'una manera pública. Dins els tallers i dins les fàbriques, el sacerdot no pot arribar-hi, i la seva influència hi era nul·la o quasi nul·la, degut a l'ambient que s'hi respirava. Per tant, per a fer l'acció del sacerdot eficaç, i per anar a la conquesta de la massa obrera, calia prèviament formar membres d'aquesta mateixa massa, que saturats de les doctrines cristianes, en portessin la influència entre llurs companys de treball, de tal manera que la conquesta dels joves treballadors es portés a cap pels mateixos obrers. I aquesta activitat de sanejament i dignificació en el camp espiritual no podia pas anar deslligada de la tasca de reivindicació i responsabilitat social tan necessària com abandonada. Per això, no calia pas altra cosa que acollir-se a les sàvies orientacions donades per Lleó XIII. I d'aquesta conjunció d'ideals, necessàriament n'havia de sorgir una organització forta, potent, atractiva, en la qual s'allistessin els joves treballadors. Així fou, en efecte, i aquell intent d'organització humil que s'iniciava a Bèlgica l'any 1924, s'ha estès ja d'una manera extraordinària, no solament en aquell país, sinó que ja ha arrelat també a França, Canadà, Suïssa, Holanda, i a molts altres països està en estudi la seva implantació. I avui dia són més de 200.000 els joves treballadors que en els diferents països estan inscrits als rengles de la J. O. C.

La seva organització és tan admirable i complexa que forçosament ha de deixar sentir la seva influència en el medi on desplega la seva

activitat. L'estructuració en diferents seccions, segons l'especialitat i preferències dels militants, li dona un caire totalitari, que sense patir-ne la cohesió de tots els membres, contribueix eficaçment al major expandiment dels seus ideals i a la intervenció progressiva en totes les qüestions i problemes, portant-hi sempre el sentir i la força dels principis cristians. Així veiem com tenen organitzats serveis de preparació pel treball, de prevenció d'accidents del treball, la casa dels sense feina, etc., tota una sèrie de serveis d'alt valor social, que indubtablement els donen cada dia un major ascendent en la vida del treball.

Cal tenir esperança en la vigoria d'aquestes noves generacions, i esperar d'elles que operaran una transformació en els medis socials d'avui tan enrarits i decadents.—J. M.

CONFERENCIA INTERNACIONAL DE PATRONS CATÒLICS.—A darrers de l'octubre passat, se celebrà a La Haia la tercera conferència internacional d'associacions patronals catòliques. Hi estaven representades associacions belgues, holandeses, alemanyes, txecoslovaques, austriàques i l'Oficina Internacional de Treball.—Els principals temes estudiats foren: les relacions entre patrons i assalariats i les causes morals de la crisi econòmica.

Sobre el primer tema, fou aprovada aquesta conclusió: "Les associacions patronals catòliques, després d'haver examinat l'estat actual de les relacions entre patrons i assalariats en tots els països representats en la conferència;

Considerant que els patrons i els assalariats de la mateixa professió són, de fet, associats que tenen l'interès i el deure de treballar per al bé comú de la professió;

Opinen, que l'actitud dels patrons catòlics ha de fomentar qualsevol aproximació i qualsevol entesa que eviti de recórrer a la vaga i al lock-out; que per això cal que patrons i assalariats s'agrupin en sindicats professionals, puix que les relacions mútues no són possibles si no poden posar-se en contacte representants autoritzats del capital i del treball; que el desenvolupament d'aquestes relacions ens porta a considerar que el contracte col·lectiu entre les organitzacions autoritzades del capital i del treball ha d'ésser la norma per a fixar les condicions generals de treball;

Que d'ací es desprèn lògicament que cal donar caràcter permanent a les relacions entre patrons i obrers, cosa per a la qual és molt de desitjar que es formin comissions mixtes o comitès paritaris que estudiïn les causes possibles dels conflictes i els evitin amb solucions que harmonitzin els interessos de les parts contendents;

Recomanem que en totes les professions, així que les circumstàncies ho permetin, se celebrin congressos nacionals o provincials per a estudiar en comú els mitjans de resoldre les crisis econòmiques i de preparar l'esdevenidor de la professió i examinar totes les qüestions que afecten la bona organització del treball.

La Conferència de La Haia, en proclamar aquests principis i fer

aquestes recomanacions, té la convicció d'estar d'acord amb les elevades inspiracions que vénen, cada dia amb més insistència, de la Càtedra de Sant Pere."

Pel que fa a la crisi econòmica, ha emès aquesta opinió: "Commoda per les doloroses conseqüències que la crisi econòmica reporta als obrers; preocupada, especialment, de l'esdevenidor de la família i de la humanitat, i de les conseqüències que pot portar el treball industrial, en certes condicions, de la dona i de l'infant; les associacions patronals recomanen que els Estats que encara no ho han fet, ratifiquin els convenis internacionals sobre el treball nocturn de la dona, l'edat mínima d'admissió i el treball nocturn dels infants".—M. R.

MOVIMENT INTERNACIONAL

LES ELECCIONS HEL·LENIQUES.—Des d'abans de l'entrada de Grècia en la conflagració mundial, que es debat e aquell país la qüestió del règim. Dues repúbliques i una restauració s'han succeït d'aleshores ençà. Cada vegada que es convoquen noves eleccions, la lluita entre Venizelos—concreció de l'oposició a la dinastia—i els monàrquics, ha fet actual la possibilitat d'un canvi de règim.

Les eleccions celebrades darrerament plantejaven novament la temor d'un triomf a les urnes dels adversaris de Venizelos. I per adversaris de Venizelos hom entenia els antirepublicans. Es clar que no era ben bé això, però una gran part de l'opinió nacional i estrangera així s'ho representava. Falsetat que, hàbilment manipulada pel Govern, li ha permès de maniobrar recursos de mala fe per a perpetuar-se en el poder. Concreció d'aquesta oposició a Venizelos era el partit popular acabdillat per Tsaldaris. Abans d'arribar la diada electoral, havia circulat el rumor que cas de triomfar els enemics de Venizelos, aquests implantarien la dictadura militar, per tal de salvar el règim que pressenten menaçat.

El dia de les eleccions—realitzades sota la presència constant de patrulles de soldats—l'ordre no s'altera gens ni mica. La consulta es féu emprant el sistema proporcional. Importada aquesta modalitat de sufragi anys enrera per Papanastasiu, fou abolida per Venizelos en 1928, en emparar-se del poder i convocar les eleccions precedents. Les necessitats actuals—conservació del poder per tots els mitjans—expliquen a bastament aquesta rectificació de conducta feta pel vell cretenc.

Els resultats comparats entre les eleccions actuals i les de 1928 donen el següent resultat:

	1928	1932
Liberals (Venizelos)	184	99
Pagesos (Papanastasiu)	17	8
Demòcrates (Condilis)	8	5
Liberals Constitucionals (Michalocopoulos)	4	0
Populars (Tsaldaris)	20	96
Liberals Progressistes (Cafandaris) ...	4	15
Pangalos	2	0
Metaxas (monàrquics)	0	3
Zavitzanis	5	0
Agraris	0	11
Independents	5	2
Comunistes	0	10

L'oposició era representada a l'antiga Cambra pel partit Popular, els liberals de Cafandris i l'ex-dictador Pangalos. Tots plegats no reuneixen a penes 26 diputats. La resta dels partits s'havia aplegat al redós dels partits liberals i venizelistes, formant un compacte bloc governamental de 223 diputats.

Avui, com hem pogut veure per les dades anteriors, el resultat és ben diferent. La política de Venizelos ha estat rebutjada palesament pel poble, en fer-li perdre 85 actes. En canvi, el seu rival directe veu créixer els seus efectius parlamentaris en passar d'una petita minoria de 20 diputats a una altra de 96—la segona en importància. En igual sentit maniobren els partits satèl·lits d'un i altre. Els aliats de Venizelos experimenten una pèrdua conjunta de 16 actes contra 26 que en guanyen els petits partits que es mouen al costat de Tsaldaris o bé més a la dreta, com el de Metaxas.

Un fet més alarmant per a la futura política de Grècia és l'aparició al Parlament d'una minoria de 10 diputats comunistes. Les causes d'aquesta sobtada aparició, són, com pertot, la vida cada, l'atur forçós, la crisi financiera i entre altres—no gens negligible—l'activitat desplegada per la delegació soviètica, que el govern de Venizelos deixà instaurar a Atenes.

La primera conseqüència de l'actual composició de la Cambra és la impossibilitat d'assegurar una majoria estable al Govern que es formi. En la impossibilitat de constituir un govern homogeni—presidit per un dels dos líders—ha calgut formar-ne un de coalició en el qual al costat de Tsaldaris, ha hagut de donar-se entrada als representants dels partits secundaris, després de múltiples negociacions i regateigs a través dels quals han quedat lamentablement aigualits els principis que informen el programa de Tsaldaris.

Per a lliurar el poder al líder dels populars, Venizelos es refugià en el baluard de sempre, que tan bons resultats li ha donat fins ara: la necessitat de defensar la república. Sense la seguretat absoluta que no s'atacaria el règim des del poder, ell no el lliuraria. Davant la insistència de

l'adversari—que es valia de tan capciosos arguments—el partit popular no ha dubtat gens ni mica de desfer el darrer recurs de Venizelos. El partit popular ha acatat el règim en declaració pública. Si és lleial o no aquest reconeixement, els esdeveniments posteriors ens ho diran. Mentrestant, aquest acte d'oportunisme ha consumat la desfeta política de Venizelos i el seu partit.

Encara abans d'arribar el Govern, el President Zaimis—maniobrat per Venizelos—intentà de conciliar les dues tendències, demanant als diversos partits la constitució d'un Govern d'Unió Nacional. A part de la resposta naturalment afirmativa dels representants dels petits partits, Venizelos s'apressà a contestar afirmativament, i de més a més, com a prova del seu esperit conciliant, afegia que ell personalment s'abstindria de col·laborar en el Ministeri que es formés.

Tsaldaris, però, conscient de la força guanyada darrerament, no s'avingué a una solució que venia a minvar-li l'hegemonia política que, tota sola, per la força dels fets li ve a les mans. Argumentà la seva negativa i la proposta presidencial de la següent manera:

1er. El President Zaimis ha violat les normes constitucionals, en no acomiadar Venizelos, l'endemà del fracàs del seu partit a les urnes. Els costums parlamentaris exigien la sortida del vençut i la immediata crida del cap de l'oposició triomfant.

2on. Havent acusat el partit popular als liberals de tota mena d'abusos perpetrats des del poder, seria ara immoral, col·laborar acusadors i acusats, i

3er. Aquesta "Unió Nacional" seria precària i retardaria solament la solució d'una crisi latent. En aquest sentit, proposa la formació d'un bloc governamental que compregués tots els partits que es presentaren a la consulta electoral amb l'etiqueta d'antivenizelistes i la immediata convocatòria de noves eleccions.

Finalment Zaimis s'ha hagut de rendir a aquesta realitat: o lliurar el poder a Tsaldaris, o bé, purament i simple, arriscar-se pels viaranyes de la dictadura, amb tots els inconvenients, que solucions d'aquesta mena presenten. La primera solució ha estat l'adoptada i Tsaldaris amb el seguici de caps dels altres partits antivenizelistes s'ha possessionat del poder, que li ha estat regatejat prop de dos mesos.—L. O.

LES ELECCIONS NORD-AMERICANES.—Vaig iniciar la meua col·laboració a les planes d'aquesta revista, ara fa exactament quatre anys, amb un petit estudi sobre la lluita plantejada entre "El quàquer Hoover i el catòlic Smith".

Aleshores, com ara, els ciutadans de l'enorme república nord-americana havien hagut de decidir sobre qui volien que els conduís durant quatre anys a través de la multiplicitat de problemes que fan cada dia més difícil, no ja la prosperitat, sinó el mateix vital desenrotllament dels Estats i dels seus ciutadans.

L'actuació de Hoover aquests quatre anys s'ha desenvolupat enmig de les circumstàncies més adverses. El president republicà realitzà la

campanya electoral a base d'anunciar la prosperitat. Enlloc d'això, el que ha vingut és la depressió. Hoover ha estat víctima de la crisi. Els EE. UU. no podien ésser una excepció d'aquest fenomen general. Unicament la Rússia soviètica i la Itàlia feixista s'han escapat de la tempesta que en aquests quatre anys ha capgirat majories, règims i dictadures. No cal anar a cercar més lluny l'explicació de la desfeta de la política del partit republicà ianqui.

En setanta un anys transcorreguts des de la guerra de Secessió, la democràcia ianqui no ha tingut més que tres presidents demòcrates: Cleveland, Wilson i Franklin Roosevelt. L'administració dels dos primers no degué desplaure del tot, quan gaudiren de la reelecció, circumstància, per altra banda, freqüent. Totalitzant-ho, setze anys de poder demòcrata contra cinquanta cinc de republicà.

A què ha estat degut que el partit demòcrata no hagi desaparegut en el curs de les seves repetides desfetes presidencials? L'explicació, la trobarem en els seus èxits electorals en l'administració de quasi la meitat dels Estats. El fidel Sud—fins a l'elecció de 1928 i encara per les circumstàncies d'Smith—ha votat sempre el partit demòcrata. A més, ha controlat les grans ciutats. L'Ajuntament de Nova York és el seu feu permanent. L'administració local era el seu fort. El seu punt feble era la falta d'un programa nacional que, aglutinant els diversos grups locals, fos prou consistent per a enderrocar el prestigi republicà. Aquest venia a ésser el partit de les "forces vives" de l'Anquil·làndia. Als ulls de l'americà cent per cent, representava el partit de l'optimisme i la conservació de l'esperit nacional contra els demòcrates, partit de descontents i inadaptats. Circula una frase que afirma que quan un demòcrata s'enriqueix, automàticament esdevé republicà.

Tot i aquest esperit derrotista dels demòcrates, les circumstàncies els han donat una plataforma electoral que certament ningú no hauria previst en 1928. És en plena administració republicana de Hoover—que hom s'imaginava que serien 4 anys de prosperitat—que s'ha presentat la crisi més imponent que recorda la història. Sense base ideològica, esfondrat el factor èxit que caracteritzava la concepció que en tenia format l'americà-típus, ha estat natural que el partit s'enfonsés. Demés, Hoover—independentment de la crisi mundial—no s'ha revelat tampoc com un estadista, ni molt menys. Entre altres estadants que el precediren a la Casa Blanca, Hoover no és més que un home d'Estat mediocre. Així ha vingut la caiguda.

L'interès es presenta tan concentrat al voltant d'aquests dos noms, Hoover i Roosevelt, que la generalitat del públic europeu ignorava que existissin altres cinc candidats. D'ells, tres: Jacob S. Coxey, W. Z. Forster (negre) i Norman Thomas, representen successivament el partit dels veterans de la guerra, el comunista i el socialista. Els altres dos: Verneh, Reynolds i William D. Upshaw, representen matisos tan particularistes que és impossible de trobar en els partits del vell continent cap altre partit per establir-hi la comparació. Cap d'ells no ha tingut, ni se n'esperava altra cosa, votació nodrida. Unicament el candidat socialista ha obtingut

una xifra respectable. La seva candidatura ha obtingut prop de dos milions de vots. Però, repartits com són per tot el país, ha semblat molt natural que no obtingués cap elector de segon grau.

Roosevelt obtingué el triomf per 15.882.109 vots, mentre Hoover tan sols n'assolia 11.515.098. El triomf demòcrata és degut principalment a l'abstenció registrada en els rengles republicans. Vegin-se, sinó, les xifres comparades de les dues eleccions de 1929 i 1932:

	Vots populars		Electors	
	1928	1932	1928	1932
Republicans	22 milions	11.5 milions	244	59
Demòcrates	15 milions	15.8 milions	87	472

A primer cop d'ull, es remarca que més que un augment apreciable de vots demòcrates—puix 800.000 vots en una massa tan gran no és res—és la deserció en massa dels electors de Hoover en 1928, el que motiva la seva desfeta. Es el desencantament propi dels qui de debò cregueren que Hoover era sinònim de prosperitat. Aquests, desfet el mite, han trobat més còmode de quedar-se a casa, que no de tornar a fer-se il·lusions. Poquíssims són els vots d'aquesta naturalesa que han anat a engrandir la candidatura de Roosevelt. Els 800.000 vots d'augment són innegablement els dels agricultors del "Sòlid Sud" que en 1928 no votaren en demòcrata, per la circumstància passatgera de pertànyer Smith a la religió catòlica, la qual combaten pel protestantisme latent que en aquells Estats—demòcrates tradicionalment—predomina.

La llei seca—contra el que aquí a Europa es creu—no ha estat un factor decisiu. Si bé Roosevelt enlairava decididament la bandera humida, Hoover donava entenent no s'oposaria a la seva anullació, sempre que fos així aprovat pels mandataris del poble. I avui és innegable, està en la consciència de la majoria dels ianquis, la imperiosa necessitat de fer-la desaparèixer.

Més que al voltant de la prohibició, la lluita s'iniciava al voltant de la qüestió duanera. Hoover havia signat el decret de tarifes duaneres conegut pel doble nom Hawley-Smooth, un dels més proteccionistes del món. Contra aquesta política, Roosevelt es declarava partidari de nous tractats de comerç. Sintetitzant-ho, es col·loca molt prop del lliurecanvi.

Quant a la qüestió internacional, és inútil que es faci il·lusions Europa. Roosevelt, com Hoover, és igualment oposat a cap mena de nova concessió.

En línies generals, els canvis que sobrevindran en la política ianqui vénen més determinats pels fets, que no pel canvi de president.—L. O.

UN ALTRE REICHSTAG INÚTIL.—Von Papen ha vingut en el curs d'aquests darrers mesos governant dictatorialment, emparant-se en l'article 48 de la Constitució de Weimar. Encara que menyspreant de fet la voluntat nacional, el canceller Von Papen no ha volgut fer-ho amb la llei

escrita. Per això, subjectant-se a aquesta llei, convocà les noves eleccions per al 6 de novembre, tot i estar convençut interiorment que la consulta popular—donada la posició de les diverses forces polítiques en concurrència—no variaria sensiblement l'horitzó polític del Reich. Si cap esperança mantenia, era un augment dels efectius dels nacionalistes (Hugenberg) a expenses dels hitlerians i de grups de centre dreta, ço que podria presentar com una aprovació popular de la seva gestió.

Efectuades les eleccions, el nou Reichstag quedarà distribuït de la següent manera:

	Eleccions Juliol	Eleccions Novembre	Guany i pèrdues
Nacional socialistes	230	199	—31
Nacionalistes	37	52	+15
Cristians nacionals	4	4	0
Agraris	5	2	—3
Populistes	7	11	+4
Partit Econòmic	1	2	+1
Populars bavaresos	22	18	—4
Centre	75	70	—5
Demòcrates	4	2	—2
Socialistes	133	121	—12
Comunistes	89	100	+11

Com es pot veure en l'anterior comparació, només guanyaren llocs els partits que s'han mostrat favorables a Von Papen i els comunistes. Els primers a profit dels partits burgesos—per la paraula—que més forta oposició han fet a la política del Canceller, i els segons a costa dels socialdemòcrates—ala dreta del marxisme, titllats de massa contemporitzadors—i fins dels hitlerians, molts d'ells cansats d'esperar el Tercer Reich, que certament triga massa d'arribar.

La massa dels cens electoral continua, però, enquadrada en els partits contraris a la política seguida aquests darrers temps per Hindenburg. El nou Reichstag ve a constar d'uns cinc cents diputats d'aquesta tendència contra no gaire més de mig centenar de sufragadors de Von Papen. Certament, la diferència era massa accentuada. Calia rompre massa obertament amb els costums parlamentaris actuals, per a desconèixer aquest fet. L'empenta del gabinet dels Barons es deturà aquí; posats a triar, escolliren la sortida normal, presentar la dimissió, sense ni esperar la reunió del nou Reichstag, fixada per al 6 de desembre.

A mesura que han anat passant els dies des del plantejament de la crisi, aquesta va adquirint un tomb favorable a la política de l'ex-canceller. Primer fou Hindenburg, el qual pregà a ell i als seus companys de gabinet la seva continuació al front dels diversos departaments, per tal de no alterar llur ritme funcional. Segon, la calma amb què el mariscal començà les consultes amb els caps dels partits. Després, la negativa de

Hugenberg a col·laborar amb cap govern que no segueixi una política semblant a la realitzada aquests darrers mesos.

Les converses entre Hitler i Hindenburg han demostrat la impossibilitat de constituir cap govern parlamentari, donada la composició de la Cambra. Una entesa Hitler-Centre no pot comptar amb majoria viable sense el concurs dels nacionalistes i aquests es mostren irreductibles. Cap més combinació no és viable. La suma dels vots hitlerians, comunistes i nacionalistes és suficient per a impedir cap altra mena de govern.

Per això Hitler demanava el Govern que li oferia el President, a condició de poder usar el famós article 48.

A aquesta petició es negava rotundament Hindenburg, el qual en el seu fur intern devia pensar que, posat a governar en règim semi-dictatorial, preferia escollir-se el dictador, que no lliurar-se en mans de Hitler. Confirmada la impossibilitat de formar un Govern parlamentari, el nom de Von Papen guanya cada dia terreny. Al costat d'aquesta reiteració de confiança, sona també el nom del general Schleicher, company de Von Papen, i en el qual té també dipositada tota la seva confiança Hindenburg, sense tenir l'handicap de l'animadversió dels partits polítics. Segurament que la formació d'un gabinet presidencial anirà a raure en mans d'un d'aquests dos polítics. Això no descarta la possibilitat que a última hora sigui nomenat Canceller un polític, amic de Hindenburg, tan desconegut com ho era Von Papen a la vetlla de la seva ascensió a la Presidència del govern. Sigui quina sigui la solució que trïi el Mariscal, no és aventurat de preveure, que en el futur govern presidencial que es formi, Von Papen i Von Schleicher ocuparan dues de les principals carteres: Afers Estrangers i Reichswér, segurament.

La nova dissolució del Reichstag, és la conseqüència lògica de la seva composició actual. La revisió de la Constitució de Weimar és també una conseqüència—més o menys immediata—del carreró sense sortida en què es debat la política alemanya.—L. O.

Nota.—Entrat en caixa el precedent comentari, la crisi s'ha resolt en un dels sentits que indicàvem. El general Schleicher ha ocupat la Cancelleria, vacant per la dimissió de Von Papen. El mariscal-President s'ha acomiadat del seu col·laborador amb una carta que ha estat comentadíssima a Alemanya. En ella es solidaritza amb la labor desenrotllada i alhora lamenta que l'atmosfera alçada a tot el país contra Von Papen impedeixi de mantenir-lo al front de la cosa pública.

Represes les sessions del Reichstag—suara interrompudes per donar un descans al govern—el pròxim gener contemplarà agitats debats—que poden motivar una nova dissolució—i segurament una escissió del partit hitlerià, que ha sortit ben dividit de les "maniobres polítiques" de la passada crisi.—L. O.

LES ELECCIONS LEGISLATIVES BELGUES.—La democràcia belga ha celebrat noves eleccions. La Cambra dels Diputats elegida en 1929 ha cessat per tal de pulsar novament l'esperit de l'elector.

Bèlgica és dels pocs països on es pot assegurar que la voluntat dels ciutadans no es presta a tergiversacions de cap mena. La representació proporcional hi és aplicada d'una manera completa. A més, s'ignora en aquell petit reialme un altre inconvenient que afecta les consultes electorals de la majoria dels països: l'abstenció del públic. Una llei semblant a la que el malaguanyat Maura intentà inútilment aplicar a Espanya regeix allí implacablement. L'elector que s'oblida de complir el seu deure és automàticament penyorat. Assimilada aquesta punició als costums públics, no aixeca allí la més petita protesta, ben diferentment del que passa aquí. Així, no és estrany que en aquell país no es parli mai d'un percentatge electoral més o menys crescut. Tothom vota, i l que no ho fa, és ben segur que alguna malaltia o l'absència l'ha impedit de complir el seu deure.

Les eleccions que ara han tingut lloc han servit per a contrastar si era certa la puixança socialista que s'anunciava després de les eleccions municipals de l'octubre. L'augment dels sufragis socialistes ha estat contrarrestat per una idèntica creixuda dels efectius catòlics. Vegi's sinó, el següent estat de les darreres eleccions comparades.

<i>Partits</i>	1919	1921	1925	1929	1932
Catòlics	77	80	78	76	79
Socialistes	70	68	78	70	73
Liberals	34	33	23	28	24
Frontistes (flamencs)	5	4	6	12	8
Comunistes	—	1	2	1	3

Com es veu, els socialistes guanyen tres llocs, però els catòlics—eix de la coalició governamental, tot i l'handicap que això representa—en guanyen també tres. Els únics que perden llocs són els liberals—que segueixen la corba descendent—i els flamingants, que experimenten aquesta reculada en profit dels dos partits més autènticament definits, i un tercer en discòrdia, que són els comunistes, els quals tripliquen els efectius de 1929, cosa molt natural en els moments de la crisi que s'abat sobre totes les nacions.

L'àrbitre de la situació, tot i la seva decadència, és el partit liberal. Situat enmig de la igualtat de forces de catòlics i socialistes, els seus 24 diputats continuaran tenint el privilegi de decidir quin partit ha de governar a Bèlgica. Formant fins ara el front governamental amb els catòlics, s'ha insinuat la possibilitat que preferissin d'aliar-se amb els socialistes. No és, però, fàcil que aquest sigui el pensament dels seus electors. Més aviat la massa del partit i fins de la totalitat del país s'inclí-

na a un govern d'unió nacional (excloent-ne flamingants i comunistes) per tal de fer front a la greu situació econòmica i a la que planteja el pagament del deute als EE. UU., que fatalment venç el dia 15.

Plantejada la crisi constitucionalment, el Rei ha començat les consultes per a veure quin govern ha de formar-se. Al moment d'escriure aquest comentari, les possibilitats d'un govern nacional augmenten visiblement. A no ésser així, és evident que seguirà governant la coalició catòlico-liberal.—L. O.

RUBRICA DE LA VIDA D'ESPANYA

Cap fet no s'ha produït en la vida pública peninsular el passat mes de novembre que tingui una transcendència semblant a la de l'elecció del primer Parlament de Catalunya.

Aprovat l'Estatut de Catalunya per les Corts espanyoles, era el moment de posar-lo a funcionar. L'estructuració de la nostra vida interior, d'una manera o d'una altra, té una importància per a nosaltres tan gran com la mateixa aprovació de la Constitució per a tota Espanya. El sentit que ara s'imprimirà a l'Estatut costarà molt de rectificar en els Parlaments que succeiran a l'actual. El pes de l'obra que es realitzarà no sols gravitarà sobre els actuals electors, ans també sobre les joventuts que ara han vist desenrotllar-se als seus ulls una consulta electoral sense que els fos possible de prendre-hi part activa.

Conscients d'aquesta importància, els partits de casa nostra s'han abocat a la lluita amb un enorme aparat electoral, superior fins i tot a l'esforç realitzat el 12 d'abril i el 28 de juny de l'any passat. Avions, diputats dels últims reconcs d'Espanya, periòdics esporàdics, pàmflets, multiplicat de fulles i cartells de totes grandàries i per a tots els gustos, fulles clandestines, fins i tot, s'han mobilitzat a l'objecte de canalitzar vers els respectius partits l'elector indecís—n'hi ha molts milers—entre les diverses candidatures, fins a la mateixa vetlla de la diada electoral.

A l'enorme propaganda portada a cap pels partits polítics, ajuntem-hi encara l'actuació negativa dels sindicats obrers—moguts per la clandestina F. A. I.—en pro de l'abstenció obrera, com a millor mitjà d'afirmació anàrquica. Les monedes de 10 cèntims, amb la frase encunyada "Obrero, no votes—F. A. I.—C. N. T." són tot un programa d'actuació futura.

L'adopció d'un sistema electoral majoritari absurd era un factor decisiu que mateix podia atorgar les majories—en certes circumscripcions—que deixar sense representació sectors extensos del cos electoral. Aquest dilema era un esperó per a mantenir constantment en tensió tots els ressorts electorals susceptibles d'atreure el vot, potser decisiu, del ciutadà no enquadrat en cap disciplina política.

L'anunci de possibles alteracions d'ordre per a impedir el funcionament de la màquina electoral no fou realitat. Els organismes encarregats de vetllar per la nostra seguretat pública desplegaren a la vista de tothom tota la força de l'aparat policíac modern. Els camions proveïts

d'ametralladores i la continuada presència de guàrdia civil, seguretat i d'assalt en la proximitat dels Col·legis electorals —tragué les ganes en absolut de promoure cap alteració d'ordre. Del nostre vivent no es recorda cap diada electoral tan mancada d'incidents de cap mena com la del 20 de novembre. El barceloní que sortia aquest dia, contemplava astorat l'exhibició de força i mentalment establia comparacions amb exhibicions semblants, en diades revolucionàries. Les precaucions preses confirmaren una vegada més l'aforisme "més val prevenir que guarir".

Els resultats donats per les urnes—abastament publicats per la premsa diària—limiten la lluita política—d'ara en endavant—a dos partits: Esquerra i Lliga. Els primers amb el seu triomf guanyant les majories arreu, i els segons les minories igualment, consoliden per molt temps la seva hegemonia a l'esquerra i a la dreta respectivament. Als altres partits no els toca altre remei que posar-se a l'ombra dels dos anteriors si no volen desaparèixer, absorbits els seus incondicionals—fins ara—per l'enorme força d'atracció dels dos partits representatius.

La minva de vots de l'Esquerra Republicana, en una quantitat que ultrapassa els cinquanta mil vots a Barcelona-ciutat solament, ve determinada per l'absurda política contemporitzadora seguida pels seus homes en els organismes de govern—adés al costat dels demagogs, adés dels organismes responsables—i els escàndols registrats en la seva actuació municipal. Aquesta disminució de sufragis l'hauria fins i tot portat a la desfeta, de no haver-se apuntat darrerament el punt de l'Estatut. La força personal que encara representa Macià per a molts esperits simplistes de la nostra terra ha donat un nou triomf—descendent, però triomf a la fi—a l'Esquerra, que altrament no s'hauria produït.

Tot i comparèixer aquesta vegada a les urnes mancada de l'ajut dels seus aliats del 28 de juny, la Lliga ha obtingut un remarcable augment de vots en tot Catalunya, que fa possible l'obtenció de les majories en molts indrets, en un temps relativament curt, potser a la primera consulta electoral que es torni a celebrar. L'obtenció de totes les minories confereix a la Lliga i a la naixent Unió Democràtica—en la persona del publicista catòlic Pau Romeva—una representació preparada al primer Parlament que, si bé serà numèricament impotent per a deturar els projectes de llei que presentarà la majoria, no ho serà per a realitzar una funció de crítica supervisora de l'obra esquerrista i en molts sentits frenar—ja que no altra cosa—la política que intentin portar a cap.

Una conseqüència també immediata d'aquestes eleccions és la desaparició absoluta dels partits colonialistes a la nostra terra. Els esforços realitzats per Lerróux per a entabanar els nascuts a la resta d'Espanya, presentant-los com a ciutadans de segona classe, no han tingut ni de bon tros l'èxit que n'esperava. La política grotesca desenrotllada pel seu partit a les Corts espanyoles, volent contentar tothom—dretes i esquerres—ha tingut l'efecte contraproduent de desplaure a uns i a altres. Els seus efectius del 28 de juny, que creia doblar en raó a les preteses aportacions de les classes conservadores al seu partit, s'han reduït a quasi la meitat, ço que l'aparta en absolut d'influir gens ni mica en

l'ulterior desenrotllament de la política espanyola. El cas de Marcehi Domingo a Tarragona no és més que un reflexe d'aquesta derrota, tot i que el polític tortosí—encara que es mou dintre la política general espanyola—s'ha sabut rodejar d'un estat major de polítics naturals del país que ha influït en fer menys crua la seva desfeta que la de Lerroux.

Acció Catalana—Concentració Catalanista Republicana—no ha estat menys derrotada, tot i la llúida candidatura que patrocinava a Barcelona, la qual impedí la desbandada total, que es realitzà a Girona, única circumscripció on es presentà sola a la lluita.

Les restants candidatures, Dreta de Catalunya, Partit Nacionalista Català, B. O. C., extremes esquerres, Estat Català, etc., no han tingut més vots que aquells que els han atorgat els simpatitzants del partit. Ni un vot no han assolit del ciutadà independent de tota organització definida.—L. O.

El què prescriu la Ciència Mèdica per a combatre la Arterioesclorosis

Heus aquí una calamitat molt terrible a causa de les seves conseqüències que poden ésser fatals, és fàcil d'evitar.

Hom diu que "cada u té l'edat de les seves artèries": l'arteritis és l'oxidació de la vida i hom pot dir que envelleix les seves víctimes, especialment quan una vida desordenada, l'abús de treball i els plaers s'ajunten a una sobreproducció d'àcid úric congènita o adquirida.

El mal comença per la tensió habitual de les artèries, deguda a l'adulteració de la sang. La cara és pàl·lida, el malalt es queixa de mal de cap amb xiulets a l'oïda, formigueig a les cames, trastorns visuals, vertigen, opressió, son pesada amb cansament en despertar-se.

És necessari guarir i evitar aquests greus símptomes, crear, mitjançant l'ús de l'Urodonal, un drenatge úric que serà suficient gairebé sempre per a reduir la pressió arterial, apartar les congestions i disminuir les opressions cardíaques, allunyant el greu perill de la paràlisi, seguint en aquest particular el consell d'un gran terapeuta:

"Manifesto que acostumo emprar l'Urodonal en casos d'arterioesclorosis i en altres de diàtesis úrica amb bons resultats."—DR. JOSEF MEGIA I GARCIA, Director de la clínica "La Latina", Madrid.

INDEX

INDEX

INDEX

DEL VOLUM XVI

(JULIOL-DESEMBRE 1932)

PORTICS

EL DOLOR FRUCTUÓS	3
LA MORT VIVIFICANT	97
ELS DOS MESSIANISMES	193
TRES CAIRES DE L'ESTATUT	289
EL RETORN	381 bis
MORAL ELECTORAL	481

ESTUDIS

BORDOY-TORRENTS, PERE M.	
La Santa de Florència	416
CAPDEVILA, MIQUEL	
L'art català a Sicília	6
CARBONELL, ANGEL	
Els paràsits	196
Front múltiple	384
CARDÓ, CARLES	
Humanisme i religió	100
CARMONA NENCLARES, F.	
El cardenal Mercier y su crítica del positivismo	333
CIRERA I SOLER, JOSEP	
La lògica i els fets contra l'escola única i laica	117, 210, 292, 484
SALA, ENRIC	
Entorn de la Reforma agrària	399
SERRA, FRA TOMAS, O. P.	
Sant Albert, el Gran	507

LES BELLES LLETRES

COLOM, GUILLEM	
Poemes religiosos	47
HARRATS, JOSEP	
Les ofrenes espirituals (Poemes)	513

CRONIQUE DE L'ESTRANGER

FALGAIROLLE, M. A. DE	
La política francesa i la clerecia	345
De la necessitat d'una certa restauració	429
El Catolicisme i la República Francesa	516
FURGER, JOHAN	
L'acció catòlica a Suïssa	58
El Dr. Ignasi Seipel	359
El Dr. Ignasi Seipel	424
SBELANSI, ROMOLO	
Vida italiana	50
Vida italiana	129
Vida italiana	350
YOGAM, LEO	
Veritat sobre el comunisme rus	244

LLIBRES & REVISTES

ELS LLIBRES

DEL MEU VOLTANT, de Joan Trias Fàbregas, per L. B. i P.	62
EL ROMANCERCH DEL PESSEBRE, de Msn. Martí Jampy, per C. Cardó	138
AIGÜES VIVES, de Simona Gay, per C. Cardó	139
CARTAS A UNA SEÑORA SOBRE TEMAS DE DERECHO POLITICO, d'Angel Ossorio, per Carles Cardó	141
GRAMATICA ELEMENTAL DE LA LLENGUA LLATINA, de Blai Padró i Obiols, per C. Cardó	141
SINOPSI MISTRALLENCA, d'Alexandre Bulart i Rialp, per C. Cardó	143
LA LEY FUNESTA O LA ESCUELA LAICA EN BELGICA, de 1879 o 1884, del Professor Quera, per C. Cardó	143
PARAULAS DINS LA NEIT, de l'abat Jozep Salvat, per C. Cardó	260
LA MORALE PRIVÉE, d'O. Lemarié, per C. Cardó	261
MATRIMONI CIVIL I DIVORCI, del Dr. Isidre Gomà, bisbe de Tarragona, per C. Cardó	261
L'ENVIE, SON ROLE SOCIAL, d'Eugene Raïga, per C. Cardó	367
PETIT OFICI DE LA BENAVENTURADA VERGE MARIA, de "Foment de Pietat", per C. M.	432
VIDA DE SANT JOSEP, de Josep Frassinetti, per C. M.	432
SANT GABRIEL DE LA DOLOROSA, de Mn. Antoni Ferrer, per C. M.	432
UN ALMA DE NIÑO, de Guido de Fontgallaud, per C. M.	433
DISCURSOS PARLAMENTARIOS, IV i V, de Juan Vázquez de Mella, per C. M.	433
QUESTIONS RELIGIUSES I, II, III, de "Foment de Pietat", per C. M.	434
HISTORIA SUMARIA DE LA LITERATURA CATALANA, de M. Garcia Silvestre, per Maurici Serrahima	434
L'AVANTGUARDISME A CATALUNYA, de Guillem Diaz-Plaja, per M. S. B.	435
RAFAEL DE CASANOVA. NOTICIA BIOGRAFICA, de Josep M. Casasses, per R. A. i S.	520
LES CENT MILLORS POESIES LIRIQUES DE LA LLENGUA CATALANA, tria de Josep M. Capdevila, per R. A. i S.	521
CORRESPONDENCIA FAMILIAR I DE SOCIETAT. Models de cartes i targes, amb comentaris gramaticals, de C. A. Jordana, per R. A. i S.	522
LES BESTIES DEL PARC, per Bernat Montsià, per A.	523
RESUM DE LITERATURA PROVENÇAL, de Alfons Maseres i Màrius Juveau, per R. A. i S.	523

LES REVISTES

L'Anxió d'Austria a Alemanya, a LA DOCUMENTATION CATHOLIQUE	63
--	----

<i>L'Església i la qüestió internacional, a LA VIE CATHOLIQUE, per Paul Chanson</i>	145
<i>La lliura contra els estupefaccients, a LA DOCUMENTATION CATHOLIQUE</i>	262
<i>El vot de les dones, a LA VIE CATHOLIQUE, per Mn. Em. de las Casas</i>	270
<i>La doctrina sindical de l'Església, a LA VIE CATHOLIQUE</i>	368
<i>Les missions catòliques entre els intel·lectuals del Japó, a LA CITE CHRETIENNE, per Alexandre Brou</i>	436
<i>El problema internacional de les llibertats culturals i el problema de les minories nacionals, a LA NOUVELLE REVUE DES JEUNES</i>	446
<i>L'Església de França i la República, a L'AMI DU CLERGUE</i>	525
<i>El salario familiar y las Cajas de Compensación, a CORREO DE MALLORCA, per Bartomeu Quetglas, prev.</i>	538

LES IDEES I ELS FETS

(Cròniques, glosses comentaris)

VIDA RELIGIOSA I MORAL

Les causes matrimonials fallades a la Rota Romana	86
Instruccions de l'Episcopat francès als catòlics a propòsit de les eleccions	86
Estudis sobre el comunisme	88
Protestant i catòlics als Estats Units	89
Continua la persecució religiosa a Mèxic	89
El Congrés catòlic alemany d'enguany	90
Una conversió notable: el pastor protestant anglès William Orchard passa al Catolicisme	90
Les escoles catòliques a Xina	9
Llibres prohibits (de Fèlix Sartiaux, Alfred Loisy, Salvatore Paglionica, Benedetto Croce)	168
Fi del conflicte polític-religiós de Malta	168
Els metges espanyols i els problemes morals	170
La Conferència de les reparacions	170
De l'Art a la Fe: la conversió d'un pintor xinès	171
El Cinquantenari dels "Cavallers de Colom"	172
La persecució religiosa a Iugoslàvia	172
El despit d'uns protestants davant el Congrés Eucarístic de Dublin	172
L'Església i certs pretesos fets meravellosos	275
La unió dels catòlics portuguesos i l'ex-rei Manuel	275
Noves dades sobre la persecució religiosa a Mèxic	276
Erecció de noves Facultats als Instituts eclesiàstics d'ensenyament superior	374
La sublevació militar espanyola vista des de fora	374
El problema de la moralitat de la guerra	375
El Congrés catòlic alemany (71è. a Essen)	376
Un discurs del Sant Pare sobre la ciència	377
Discurs de Mons. Constantini a la Universitat catòlica de Pequín	379
Encíclica pontificia sobre la situació religiosa a Mèxic	463
El desarmament moral en el pensament cristià	464
Protesta dels cardenals de França contra l'actitud de l'Acció Francesa	465
El Congrés Eucarístic de Copenhaguen	466
Discurs del Sant Pare sobre certs errors de l'art modern	549
Les eleccions belgues: lletra col·lectiva de l'Episcopat	550
La Missa de l'Esprit Sant a París	552
Darreres notícies de Mèxic	553

MOVIMENT SOCIAL

Un concurs de ciències socials	92
Conclusions del cinquè Congrés Internacional dels Sindicats Cristian- tians (Bèlgica)	175
De la jornada de treball	177
Vaga revolucionària a Bèlgica	177

MOVIMENT SOCIAL

Del programa del nou Govern francès	178
Els subsidis a Alemanya	179
La Setmana Social de Lille	277
La protecció del treball dels infants	380
El nou Director de l'Oficina Internacional del Treball	381
La jornada de vuit hores al segle XVI	381
Un diploma de serveis socials a França	382
L'acció social d'un sacerdot	382
Les setmanes socials al Canadà	383
Declaració de la Confederació Alemanya de Sindicats	467
Un concurs a favor del retorn de la mare obrera a la llar	468
L'Escola de ciències socials i polítiques a Lille	468
L'assistència social al nostre país	469
El treball voluntari a Alemanya	554
Un vot per la setmana de quaranta hores	555
Un número extraordinari de <i>La Vie Catholique</i> dedicat a la J. O. C. ...	556
Conferència internacional de patrons catòlics	558

MOVIMENT INTERNACIONAL

<i>Alemanya</i>	
La posta de la Constitució de Weimar	473
<i>Austria</i>	
Monsenyor Seipel	185
Mr. Seipel i Schober	471
<i>Bèlgica</i>	
Les eleccions legislatives belgues... ..	566
<i>Gran Bretanya</i>	
La dimissió dels ministres liberals anglesos	471
<i>Grècia</i>	
Les eleccions hel·lèniques	559
<i>Imperi Britànic</i>	
Sobre la Conferència d'Ottawa	181
La posició actual de Gandhi	474
<i>Internacional</i>	
Pactes d'arbitratge: entre Polònia i Rússia	180
Atansament búlgaro-iugoslau	182
Hitler, el feixisme i la pau europea	184
El pensament cristià sobre el problema de les minories nacionals	282
<i>Nord-Amèrica</i>	
Les eleccions nord-americanes	561
<i>Xile</i>	
Xile. república socialista	93
<i>Xina</i>	
Una lletra dels bisbes xinesos a la Comissió d'enquesta de la So- cietat de Nacions, sobre els esdeveniments de Xina	182

RUBRICA DE LA VIDA D'ESPANYA

Notes diverses	187, 286, 477, 568
-----------------------	--------------------



Academia Cots

Fundada l'any 1879

Avinguda Portal de l'Angel, 38

Telèfons números 18953 i 75303 - Apartat 782

Incorporada a l'Escola Superior de Comerç
i a l'Institut Nacional de Segona Ensenyança

CLASSES PRACTIQUES :

Lletra comercial, Ortografia castellana i catalana, Correspondència particular i comercial, Aritmètica i Càlcul Mercantil, Classificació i Arxiu, Pràctiques d'escriptori, Teneduria de Llibres de conformitat amb les lleis tributaries, i Llibre de Vendes, Mecanografia en tots els seus aspectes, Taquigrafia, Dibuix, Francès, Anglès, Alemany, Italià, Pràctiques i Tècnica de Banca.

Classes econòmiques a 5 pessetes.
Una hora diària de classe

*Peritatge, Professorat Mercantil i
Batxillerat*

Soler i Torra Germans

Banquers

Rambla dels Estudis, 11 i 13

i Bonsuccès, 1 i 3 - Barcelona

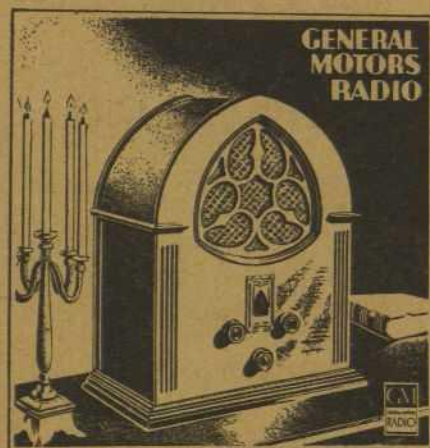
Sucursals: Madrid - San Sebastián - Vic

VALORS :: CUPONS :: GIRS :: CANVI

CAMARA CUIRASSADA : CAIXES
DE LLOGUER PER A GUARDAR
VALORS, DOCUMENTS, JOIES I
ALTRES OBJECTES DE VALOR
COMPARTIMENTS DES DE 22 PES-
- SETES ANYALS - -

Compra-venda i administració de finques

Agents de préstecs per al Banc Hipotecar
d'Espanya



GENERAL MOTORS RADIO

Receptors de la més alta qualitat tècnica, presentats en luxosos mobles de fustes especials, per tal d'obtenir ressonàncies equilibrades.

Els 10 models GENERAL MOTORS RADIO, ajustats a totes les disponibilitats, són l'encís de la llar en captar meravellósament i amb la perfecció les emissions de tot Europa.

Compareu els receptors General Motors Radio amb els de les marques més selectes i observareu tanta diferència que l'elecció d'un aparell de qualitat serà reservada als receptors G. M. R.

Modulació natural. Llarg abast. Selectivitat garantida.

RADIO - LOT

Passeig de Sant Joan, 17

Barcelona

Xocolates



Casa fundada l'any 1800.

**Xocolates per a tots els gustos
i totes les fortunes**

Manresa, 4 i 6

Barcelona

Biblioteca de "La Paraula Cristiana"

- Núm. I. — EL LLIBRE DE SANT JOSEP, per *Francis Jammes*,
traducció de *Josep-F. Ràfols*. Preu 5 ptes.
- Núm. II. — PER LES TERRES DE CRIST, per *Joaquim M. de
Nadal*, amb pròleg de *Francesc Cambó*. Preu: 7 ptes.
- Núm. III — EL SIONISME, pel *R. P. Pere Voltas, C. M. F.*
(volum I). Preu: 5 ptes.
- Núm. IV. — EL SIONISME, pel *R. P. Pere Voltas, C. M. F.*
(volum II). Preu: 5 ptes.
- Núm. V — LA COBLA, per *Joaquim Ruyra*. Preu 5 ptes.

Per als subscriptors de

«LA PARAULA CRISTIANA»: 3'50 ptes. volum demanant-lo directament
a l'Administració: Via Laetana, 30, 1.^{er}; Lletre Q